

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

Foredrag til Kongelig resolusjon om verneplan for skog

1. FORSLAG

Miljøverndepartementet (MD) tilrår opprettelse av 26 nye verneområder i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold, hvorav 25 naturreservater og et landskapsvernområde.

Blant de 26 foreslåtte verneområdene inngår forslag om utvidelse av 5 eksisterende naturreservater. Områdene omfatter totalt ca 111 km² nytt verneareal, hvorav produktivt skogareal i foreslåtte naturreservater utgjør ca. 51,7 km².

Områdene som foreslås vernet er:

1. Holmdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag fylke.
2. Jamtheimen naturreservat, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag fylke.
3. Simle naturreservat (utvidelse), Nærøy kommune, Nord-Trøndelag fylke.
4. Spillumbekken naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag fylke.
5. Mariafjellet naturreservat, Lierne kommune, Nord-Trøndelag fylke.
6. Nærøy prestegård naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag fylke.
7. Fosnes prestegård naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag fylke.
8. Prestaksla naturreservat, Nesset kommune, Møre og Romsdal fylke.
9. Aure naturreservat (utvidelse), Aure kommune, Møre og Romsdal fylke.
10. Presten naturreservat, Stranda kommune, Møre og Romsdal fylke.
11. Prestehøie naturreservat, Vinje kommune, Telemark fylke.
12. Indre Iddefjord/Enningdalselva naturreservat (utvidelse), Halden kommune, Østfold fylke.
13. Berby landskapsvernområde, Halden kommune, Østfold fylke.
14. Grøssås naturreservat, Bamble kommune, Telemark fylke
15. Sulustaddalen naturreservat i Østre Toten kommune, Oppland fylke
16. Svartdalstjerna naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland fylke
17. Totenåsen naturreservat (utvidelse), Østre Toten kommune, Oppland fylke
18. Brødalen naturreservat, Trysil kommune, Hedmark fylke
19. Klokkeren naturreservat, Åsnes kommune, Hedmark fylke
20. Stormyra naturreservat (utvidelse), Grong kommune, Nord-Trøndelag fylke.
21. Holdeslia naturreservat, Lierne kommune, Nord-Trøndelag fylke.
22. Olaengåsen naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke.
23. Skogkjerringholet naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke.
24. Dale naturreservat, Flatanger kommune, Nord-Trøndelag fylke.
25. Drægnismorki naturreservat, Luster kommune, Sogn og Fjordane fylke
26. Prestebakkefjella naturreservat, Halden kommune, Østfold fylke

Områdene har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser.

Områdene nr. 1-5 inngår i vern av Statskog-områder i Nord-Trøndelag. Disse fem områdene er ren statsgrunn hvor det ikke inngår statsallmenninger.

Områdene nr. 6-11 inngår i arbeidet med vern av skog på Opplysningsvenets fonds grunn (prestegårdsskoger).

Område nr. 12 og 13 ble opprinnelig sendt på høring som en del av Oslofjordverneplanen i 2005. For å bedre avgrensningen og justere verneforskriftene ble områdene tatt ut av denne prosessen. For område nr. 12 ble det også innarbeidet tilbud om frivillig skogvern. Det ble gjennomført tilleggshøring for begge områder, og områdene er inkludert i skogvernarbeidet.

Områdene nr. 14-26 inngår i arbeidet med frivillig skogvern.

Følgende tidligere vernevedtak foreslås opphevet som følge av det nye verneforslaget:

1. Forskrift av 31.8.2001 nr. 955 om fredning av Simle naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag.
2. Forskrift av 17.12.1999 nr. 1438 om fredning av Aure naturreservat, Aure kommune, Møre og Romsdal.
3. Forskrift av 11.12.1991 nr. 4724 om fredning av Flokå naturreservat, Halden kommune, Østfold.
4. Forskrift av 10.6.2005 nr. 577 om Verneplan for barskog, vedlegg 14, Totenåsen naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.
5. Forskrift av 26.8.1988 nr. 682 om fredning av Stormyra naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag.

Det vises for øvrig til kap. 7 vedrørende oppheving av to verneforskrifter. Opphevingen er av rent teknisk karakter. Den har ingen faktisk sammenheng med skogverneplanen, men det er av praktiske årsaker valgt å behandle saken i forbindelse med skogverneplanen.

2. HJEMMELSGRUNNLAG OG SAKSBEHANDLING

2.1. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19. juni 2009. I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier i §§ 35 til 39. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldloven § 33. Formålet med det enkelte verneområde må beskrives konkret og knyttes opp mot vilkårene som gjelder for den enkelte vernekategori i §§ 36 og 37. Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37. Vedtak om opprettelse av landskapsvernområder treffes etter naturmangfoldloven § 36.

Vern av de foreslåtte områdene bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser bl.a. i St. meld. nr. 62 (1991-92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge, i St.prp. nr. 1 (2008-2009) for Miljøverndepartementet og i verdens naturvernunion (IUCN) og Biomangfoldkonvensjonen (CBD), jf. naturmangfoldlova § 46.

Verneområdene skal bidra til å oppfylle nasjonale mål som bl.a. ”*Et representativt utvalg av norsk natur skal vernes for kommende generasjoner*” og ”*Truede arter skal opprettholdes på eller gjenoppbygges til livskraftige nivå*” .

2.2. Verneverdier

Etter MDs vurdering tilfredsstiller alle områdene de krav som naturmangfoldloven §§ 36 og 37 setter til områder som skal vernes som landskapsvernområde og naturreservat. Formålet med vern av de foreslåtte naturreservatene er å ta vare på både ”typiske” skogområder og spesielle/sjeldne/truede elementer i skognaturen. Skogområdene i denne tilrådingen omfatter hovedsakelig arealer med barskog, men i noen av områdene er det innslag av edlere treslag som øker variasjonsbredden og det biologiske mangfoldet. Flere av områdene i Nord-Trøndelag har innslag av boreal regnskog (kystgranskog), en skogtype Norge her et spesielt internasjonalt ansvar for å sikre. Et vern av de foreslåtte områdene vil sikre arealer med viktige vernekvaliteter. For områdene som tilrås vernet i Halden kommune, inngår i tillegg til skogvernkvaliteter andre store vernekvaliteter som er nærmere omtalt under omtalen av disse områdene i kap. 6.

2.3. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad i forbindelse med bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som fredes som naturreservater, men bruk som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det finnes veier og kraftlinjer i flere av områdene. Alle områdene i Nord-Trøndelag ligger i reinbeitedistrikter. Områdene er LNF-områder i de aktuelle kommunenes arealplaner.

2.4. Saksbehandling

2.4.1. Generell bakgrunn

Vern av skog har de siste 15 år vært prioritert i verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988.

Grunnlaget for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*. I denne meldingen ble det lagt fram en strategi for å styrke skogvernet, og Stortinget ga i november 2003 sin tilslutning meldingen.

2.4.2. Ulike saksbehandlingsprosesser

Som omtalt i kap. 1 har de områdene som foreslås vernet ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser.

De 26 områdene som tilrås vernet inngikk opprinnelig i følgende tilråding fra Direktoratet for naturforvaltning (DN) til MD:

- Område nr. 1-7 og nr. 20-24 inngikk opprinnelig i DNs tilråding av 29.6. 2009. I denne tilrådingen inngikk totalt 43 områder i Nord-Trøndelag. Områdene som foreslås vernet nå er hhv. de rene Statskog-områdene uten statsallmenninger (5 områder), prestegårdsskoger (2 områder) og frivillig vern områder (5 områder). Øvrige områder i denne verneplanen for Nord-Trøndelag planlegges vernet senere.
- Område nr. 14-19 inngikk opprinnelig i DNs tilråding til MD av 6.4.2009. Disse 6 frivillig vern områdene ble av budsjettmessige grunner tatt ut av vernevedtaket som ble fattet 26.6.2009.
- Område nr. 8-13 og nr. 25-26 utgjør samtlige områder i DNs tilråding til MD av 23.10.2009.

2.4.3. Frivillig skogvern

MD bevilget i februar 2003 økonomisk støtte til Norges skogeierforbund (NSF) til arbeid med pilotprosjektet "Frivillig vern av skog i Norge". I pilotprosjektet ble elleve områder tilbudt for frivillig vern gjennom NSF. På grunnlag av erfaringer fra pilotprosjektet ba MD i brev av 17.2.04 til DN og NSF om at det ble etablert hensiktsmessige samarbeidsformer for å videreføre arbeidet med frivillig skogvern.

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Det blir deretter foretatt naturfaglige registreringer for å klarlegge vernekvaliteter og avgrensning. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. Forslag til fredningsforskrift er også utarbeidet på grunnlag av tilbud fra grunneiere basert på DNs mal for fredningsforskrift for naturreservater. Fylkesmannen utarbeider forskriftsforslaget som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Regjeringsadvokaten er ansvarlig for forhandlingene om pris fra Statens side. Det blir oppnevnt en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til fredningsforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Verneforslaget sendes deretter på høring. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp og vederlag skjer når vernevedtak er fattet.

2.4.4. Vern av skog på Statskog SFs grunn

St. meld. nr. 25 (2002-2003) slår fast at man vil gjennomføre vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder. I møte 23.4.2002 vedtok Statskog SFs styre å stille arealer til rådighet for vern. Som grunnlag for det videre arbeidet ble det utarbeidet en samarbeidsavtale mellom DN og Statskog SF datert 26.1.2004.

2.4.5. Vern av skog på Opplysningsvesenets fonds grunn

St.meld. nr. 25 (2002-2003) slår fast at Regjeringen vil gjennomføre nye konkrete vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder. I samråd med Opplysningsvesenets fond er det gjennomført naturfaglige registreringer av utvalgte OVF-eiendommer. På grunnlag av disse registreringene er om lag 40 områder fordelt over det meste av landet, vurdert å være aktuelle for vern.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

Navn

Området Simle er i rapportene fra NINA/Biofokus benevnt som lokalitetene Svartvatnet, Skillingsåsen - Bergvatnet og Skillingsdalsvatnet -Drossafjellet. Området Mariafjellet er i NINAs rapport omtalt som Limingen statskog.

Grenser

Grensene for følgende områder foreslås endret etter høringen: Jamheimen, Nærøy prestegård, Simle, Skogkjerringholet, Dale, Mariafjellet, Prestaksla.

Når det gjelder Drægnismorki, omfattet tilbudet om frivillig vern et større areal enn det som nå tilrås vernet. For det ene delområdet - Yttri – viste det seg at eiendomsforholdene var uklare og at det ble vanskelig å inngå avtaler om frivillig vern uten at dette først ble avklart. Det er tatt initiativ til jordskiftesak for å få avklart dette. Da partene ville få raskest mulig avklaring på vern av delområdet Drægni, fremmes forslag om vern av dette området nå, mens vern av resten avventes til etter at jordskiftet har avklart eierforholdene på denne delen av området.

Forskrifter

Det er foreslått noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til ny lov, dels på grunnlag av innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Kravet til utforming og innhold i verneforskriftene går fram av naturmangfoldloven § 34.

4. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

DN avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området. Utgifter til erstatninger og gjennomføring av erstatningsprosessen, samt merking og oppsetting av skilt er dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1427 post 35.

MD kan ikke se at verneplanen har vesentlige konsekvenser for næringsvirksomhet som krever ytterligere utredning i samsvar med Utredningsinstruksen.

Når det gjelder forvaltningsmyndighet, vises det til tidligere henvendelse til alle kommuner med spørsmål om ønske om å få delegert forvaltningsmyndighet for noen typer verneområder. MD ba i brev av 4.12.2002 DN om å gjennomføre delegering til de kommuner som har svart ja uten forbehold. Dersom kommuner som fikk forvaltningsmyndighet den gang eller andre kommuner senere ønsker overført slik myndighet på de premisser som lå til grunn for delegeringen den gang, skal brevet av 4.12.2002 ikke være til hinder for dette. Dette gjelder også for senere opprettede verneområder.

I 2008 ble ordningene med forvaltningsmyndighet for verneområder evaluert. Ny modell for forvaltning av verneområder er omtalt i St. prp. 1 S (2009 – 2010):

”Små verneområde, som oftest naturreservat og biotopvernområde, er ofte kjenneteikna av at dei representerer sårbare og/eller spesielle naturtypar og arter. Slike område er ofte avgjerande for å kunne ta vare på og verne utrydningstruga arter og naturtypar og krev naturfagleg spisskompetanse for å sikre ei fagleg forsvarleg forvaltning. Denne typen verneområde har dei strengaste verneforskriftene og det lokalpolitiske handlingsrommet er dermed minimalt. Dei kommunar som ønskjer det skal også i desse område kunne overta forvaltningsansvaret. Føresetnader som må liggje til grunn er at:

- *Kommunen kan dokumentere at den har eit godt fagleg miljø med god natur- og forvaltningsfagleg kompetanse.*
- *Kommunen må sjølv ha tilstrekkeleg med ressursar for å sikre eit effektivt og fagleg forsvarleg forvaltningsmiljø, også i forhold til krava i forvaltningslova.*
- *Det er god dialog med fylkesmannen for å bidra til likebehandling i enkeltsaker forhold til andre tilsvarende verneområde.*
- *Gode rapporterings- og kontrollrutinar med effektive sanksjonsordningar dersom forvaltninga ikkje skjer i samsvar med intensjonane.*
- *Det må etablerast gode samarbeidsrutinar med grunneigarar, brukargrupper og organisasjonar. I samiske område må det etablerast samarbeidsrutinar både med Sametinget og samiske brukarorganisasjonar.*

Det må vurderast om det vil vere føremålstenleg å etablere samarbeidsutval for å formalisere samarbeidet mot kommunar, grunneigarar, bruksrettshavarar og organisasjonar. Dette vil vere mest aktuelt i område med mange brukarinteresser.

Dersom kommunen ikkje ønskjer å ha forvaltningsmyndet, blir det lagt til fylkesmannen. ”

5.GENERELLE MERKNADER

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 6 under omtalen av hvert enkelt område. Under kap. 5 tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene.

Som nevnt i kap. 2.4.2. har de områdene som foreslås vernet ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser. En detaljert beskrivelse av de tre ulike verneprosessen, inkl. generelle merknader, er gitt i de tre tilrådingene fra DN til MD som er nevnt i kap. 2.4.2.

Vedrørende forslaget om opprettelse av Indre Iddefjord/Enningdalselva naturreservat og Berby landskapsvernområde, er flere av høringsuttalelsene til dette forslaget av generell karakter, men er likevel kun kommentert i kap. 6 da de ikke har relevans for øvrige foreslåtte verneområder.

Av praktiske grunner er generelle merknader spesielt knyttet til områdene i Nord-Trøndelag omtalt i kap. 5.2. Dette fordi de 12 områdene fra Nord-Trøndelag som her foreslås vernet inngikk i en omfattende tilråding fra DN om vern av 43 områder i Nord-Trøndelag, og mange av disse merknadene er ikke relevante for de øvrige foreslåtte verneområdene.

Da verneforskriftene ved sluttbehandlingen av verneforslaget er tilpasset ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009, vil teksten i kapitlene 5 og 6 i noen tilfeller vise til paragrafer i gammel naturvernlov som ikke samsvarer med paragrafnummereringen i ny lov. Imidlertid bør det av sammenhengen i teksten i kap. 5 og 6 framgå eksempelvis om det er snakk om generelle unntak (§ 4 i gammel naturvernlov) eller spesielle unntak etter søknad (§ 5 i gammel naturvernlov).

5.1. GENERELLE MERKNADER TIL OMRÅDENE

For generelle merknader som er spesielt knyttet til områdene i Nord-Trøndelag vises til kap. 5.2.

5.1.1. Generelt

Avgrensning: Flere uttalelser tar opp at de mener avgrensningen av verneområdene ikke er god nok, og ber om at verneområdene utvides.

Arbeidsformen frivillig skogvern: Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundets skogutvalg og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus sier i en fellesuttalelse at de blir mer og mer skeptiske til ordningen med ”frivillig vern” og har følgende tre bemerkninger:

- Innsyn og medvirkning er monopolisert til skogeiersiden og det er lite innsyn og medvirkning fra miljosiden. Høringen er ikke reell og avtalene med grunneierne er bindende for hva som er mulig å oppnå. Prosessen ”frivillig vern” oppfattes i strid med intensjon og bokstav i miljøinformasjonsloven.
- Ordningen sikrer ikke at de faglig sett beste områdene vernes slik som intensjonen var med ”frivillig vern” ordningen.
- Avgrensningen av områdene svekker områdenes verneverdi gjennom at det er grunneiernes vilje, og ikke faglige spørsmål som avgjør grensesettingen. Viktige områder kan falle utenom, mens områder uten stor verdi bli vernet fordi det lønner seg for grunneier.

Forvaltningsmyndighet for verneområder: Østre Toten kommune ber om at det blir vurdert om forvaltningsmyndigheten for verneområdene i kommunen bør overføres til kommunen.

5.1.2. Generelt til fredningsforskriftene o.a.

Installasjonar for elektronisk kommunikasjon: Post- og teletilsynet mener generelt at verneforskrifter for verneområder bør ha en unntaksregel for elektronisk kommunikasjon på samme måte som for energi- og kraftanlegg, slik at framføring og vedlikehold av samfunnsviktig infrastruktur, f.eks. for kringkasting, blir sikra. Dette er spesielt viktig der naturreservat omfatter større areal og/eller har fast bosetting.

Stier: Stranda kommune tar i forbindelse med stien til Espenhjelle opp behovet for en avklaring om hvem som skal utføre vedlikeholdet og gi økonomisk kompensasjon for arbeidet.

Luftfart: Luftfartstilsynet viser til at gjeldende minstehøyde for flyging er 500 fot. Dersom det er av vesentlig betydning for verneformålet å øke minstehøydene, må eventuelle bestemmelser om minstehøyde tas inn i verneforskriftene. Luftfartstilsynet er kritisk til endringer i minstehøyden. Luftfartstilsynet gjør oppmerksom på at det innenfor luftfarten opereres med såkalte ”føre var landinger”, som er landinger med luftfartøy før en alvorlig nødsituasjon får anledning til å utvikle seg. Hvorvidt føre var landinger vil ligge innenfor alminnelig nødrett er uklart. Det bes derfor om at det i forskriftens § 4 tas inn følgende ”Bestemmelsen i § 3 nr. 4 er heller ikke til hinder for: 12. Landing med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødsituasjon får anledning til å utvikle seg (føre var landing).”

Bålbrenning: NTNU Vitenskapsmuseet påpeker at kontinuitet i død ved er viktig for det totale biologiske mangfoldet i skog, og betemmelser om å tillate ”bålbrenning med tørrkvist” (under ”Generelle unntak”) kan misforstås dit hen at det er tillatt med brenning av all død ved. De foreslår at punktet blir endra til bare å omfatte brenning av medbrakt ved.

Forebygge skade på skog: Norskog ønsker et generelt unntak for terrengtransport som er nødvendig i eventuelle situasjonar som forebyggende tiltak og tiltak etter skade på skog.

Erstatning: Stranda kommune forutsetter at alle som har retter i området også får erstatning.

5.1.3. DNs kommentarer til generelle merknader

Generelt

Avgrensning: Flere uttalelser tar opp at de mener avgrensningen av verneområdene ikke er god nok, og ber om at verneområdene utvides. Noen områder har uheldig arrondering, noe som kan skyldes at det er foretatt avgrensning i forhold til plantefelt, veier eller andre tekniske inngrep. For de områdene som er framkommet gjennom ordningen med frivillig vern og for områder vernet på Opplysningsvesenets fond sine eiendommer, gjelder at eiendomsforholdene også setter rammer for hvordan verneområdene kan avgrensnes. Dersom grunneiere ikke har vært villig til å tilby arealer for frivillig vern, eller at tilbudene ikke har omfattet alt areal som har verne kvaliteter, setter dette rammer for hvordan verneområdene kan avgrensnes. Det er ikke mulig innenfor rammen av frivillig

vern å ta inn areal som miljøforvaltningen kunne ønske seg inngikk i verneområdene, dersom det ikke oppnås aksept for dette fra de berørte grunneierne. Dersom det på et seinere tidspunkt blir mulig, kan arbeidet med utvidelse tas opp igjen. Dette er allerede skjedd i flere områder vernet gjennom frivillig vern.

Arbeidsformen frivillig skogvern

Høringen er ikke reell

DN kan ikke se at ordningen med frivillig vern er i strid med miljøinformasjonsloven. De naturfaglige registreringene som ligger til grunn for verneforslagene er offentlige slik at enhver kan vurdere hvordan et verneforslag samsvarer med verneverdiene. Gjennom meldingen om oppstart av verneplanarbeidet kan det gis innspill i en tidlig fase til det videre arbeidet med verneforslagene. Oppstartsmeldingen blir kunngjort og samtidig sendt bl.a. til lokale lag av Naturvernforbundet. Til slutt kan verneforslagene påvirkes ved offentlig ettersyn og høring. Det eneste som ikke er offentlig i denne prosessen er den økonomiske delen av avtalen mellom skogeierne og staten. Naturvernforbundet og andre har ellers full tilgang til miljøinformasjonen i prosessen og mulighet til å påvirke denne prosessen og de beslutninger som tas. Samtidig er det slik at arbeidsformen frivillig vern gir skogeierne større medvirkning i vernesaken enn tidligere verneprosesser, dette både i forhold til avgrensning og til verneforskrift. Dette har vært noe av utgangspunktet for frivillig vern: at denne arbeidsformen skal bidra til å løses noen av de konfliktene som har eksistert i skogvernet. Arbeidsformen frivillig vern skal evalueres i løpet av 2009, og resultatene av evalueringen vil avgjøre om arbeidsformen skal videreføres og evt justeres. Synspunktene fra Naturvernforbundet vil være nyttige innspill i forhold til evalueringen.

Ikke de faglig beste områdene som blir vernet

Dette er et forhold som også skal tas opp i evalueringen. DN mener de områdene som er vernet gjennom frivillig vern alle tilfredsstillende kravene til naturreservat. Samtidig ser vi at når skogvernet bygger på tilbud fra skogeiere, så vil det ikke være mulig å få samme systematikk i arbeidet som i tidligere verneprosesser. Gjennom frivillig vern er det blitt vernet områder der tidligere verneforslag ikke ble vedtatt på grunn av høyt konfliktnivå, noe som viser at arbeidsformen gir muligheter for å oppnå resultater på andre måter enn ved tradisjonelle verneprosesser. Dersom evalueringen viser at det faglige nivået på skogvernet er gått ned gjennom arbeidsformen frivillig vern, må det settes i verk tiltak for å bedre dette.

Avgrensningen er ikke god nok

I noen tilfeller vil en gjennom ordningen med frivillig vern ikke få den ideelle avgrensningen som sikrer verneverdiene fullt ut. Også i tradisjonelle verneprosesser ble dette mange ganger resultatet. Under høringen til denne verneplanen er dette påpekt bl.a. for områdene Myklandsvatna, Lone, Svartdaltjerna og Eidsfjellet. Alternativet vil kunne være at ikke noen deler av det verdifulle området blir vernet. DNs vurdering er at dette er en enda dårligere løsning. Dette blir forsøkt få til så god avgrensning av verneområdene som mulig, men i og med at vernet forutsetter frivillighet, er det begrenset hva det er mulig å oppnå i enkelte områder. Dersom det på et seinere tidspunkt blir mulig, kan arbeidet med utvidelse tas opp igjen. Dette er allerede skjedd i flere områder vernet gjennom frivillig vern.

5.1.4. DNs kommentarer til verneforskriftene o.a.

Kort om forskriftenes innhold:

DN understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at den økosystemtilnærming som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel

drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablert plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om ”nødvendig motorferdsel” skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvelseskjøring i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering av hvilke områder det er aktuelt å åpne for mulighet for å søke om dispensasjon for øvingskjøring i. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Dersom det viser seg nødvendig for å ivareta verneformålet, kan Direktoratet for naturforvaltning forby eller regulere ferdsele i hele eller deler av reservatene. Et slikt forslag om forbud eller regulering av ferdsele må i så fall først ut på høring til berørte parter.

Vedlikehold av anlegg, herunder bygninger, som er i bruk på vernetidspunktet er tillatt. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark. Vedlikehold omfatter ikke nybygging eller utbedring, men en opprettholdelse av opprinnelig standard.

DN vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene.

Installasjoner for elektronisk kommunikasjon

Post- og teletilsynet mener generelt at verneforskrifter for verneområder bør ha en unntaksregel for elektronisk kommunikasjon på samme måte som for energi- og kraftanlegg, slik at framføring og vedlikehold av samfunns viktig infrastruktur, f.eks. for kringkasting, blir sikra. Dette er spesielt viktig der naturreservat omfatter større areal og/eller har fast bosetting. I verneforskrifter er det vanlig å gi unntak for nødvendig vedlikehold av energi- og kraftanlegg, dersom det finnes slike anlegg i det aktuelle verneområdet. Dersom slike anlegg ikke finnes, tas det ikke inn noe om dette i forskriften. Tilsvarende vil gjelde for kommunikasjonsanlegg: dersom slike anlegg finnes i det aktuelle området, vil det bli gitt unntak fra forskriften for nødvendig vedlikehold av disse. Men dersom slike anlegg ikke finnes på vernetidspunktet, vil det heller ikke gis bestemmelser om dette i verneforskriften.

Stier

Stranda kommune tar i forbindelse med stien til Espenhjelle opp behovet for en avklaring om hvem som skal utføre vedlikeholdet og gi økonomisk kompensasjon for arbeidet. Vern etter naturmangfoldloven vil etter DNs vurdering ikke få konsekvenser for vedlikeholdsansvaret. Uavhengig av om et område er verna eller ikke vil det bli de som har interesse av stien som må ta ansvaret for framtidig vedlikehold, vern overfører ikke slike retter/plikter til vernemyndigheten.

Luftfart

Luftfartstilsynet viser til at gjeldende minsthøyde for flyging er 500 fot. Dersom det er av vesentlig betydning for verneformålet å øke minsthøydene, må eventuelle bestemmelser om minsthøyde tas inn i verneforskriftene. Luftfartstilsynet er kritisk til endringer i minsthøyden. DN ser ikke behov for å innføre særlige regler i forhold til minsthøyde for flyging i de aktuelle reservatene i forhold til verneinteressene.

Luftfartstilsynet gjør oppmerksom på at det innenfor luftfarten opereres med såkalte ”føre var landinger”, som er landinger med luftfartøy før en alvorlig nødsituasjon får anledning til å utvikle seg. Hvorvidt føre var landinger vil ligge innenfor alminnelig nødrett er uklart. Det bes derfor om at det i forskriftens § 4 tas inn følgende ”Bestemmelsen i § 3 nr. 4 er heller ikke til hinder for: 12. Landing med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødsituasjon får anledning til å utvikle seg (føre var landing).”

”Føre var landinger” med luftfartøy vil kunne være aktuelt i nødsituasjoner og derav anses som nødrett. DN vurderer at det ikke er nødvendig å regulere dette i forskriftene.

Bålbrenning

NTNU Vitenskapsmuseet påpeker at kontinuitet i død ved er viktig for det totale biologiske mangfoldet i skog, og betemmelser om å tillate ”bålbrenning med tørrkvist” (under § 4 Generelle unntak) kan misforstås dit hen at det er tillatt med brenning av all død ved. De foreslår at punktet blir endra til bare å omfatte brenning av medbrakt ved. Både friluftsløven og lokale brannforskrifter avgrensner i vesentlig grad perioden for bålbrenning. Ut fra kjennskap til bruk av aktuelle områder, vurderes at omfanget av bålbrenning er lite og at dette ikke vil utgjøre noe trussel mot verneområdene i de aktuelle områdene.

Forebygge skade på skog

Norskog ønsker et generelt unntak for terrengtransport som er nødvendig i eventuelle situasjoner som forebyggende tiltak og tiltak etter skade på skog. I eller ved et verneområde kan det oppstå situasjoner som det er vanskelig å se for seg på forhånd. Dersom en skal ta høyde for alle eventualiteter kan en verneforskrift lett bli for detaljert, men også uklar. For å unngå dette er det i forskriftene tatt inn en generell bestemmelse - § 8 – som gir mulighet for å gi dispensasjoner som kan løse slike uforutsette situasjoner.

Erstatning

Stranda kommune forutsetter at alle som har retter i området også får erstatning. Etter vernevedtak vil alle kjente eiere/rettighetshavere bli orientert om muligheten for å kreve erstatning. For de områdene som blir vernet gjennom ordningen med frivillig vern, er det før vernevedtak inngått avtaler om erstatning, slik at erstatningsbeløpet kan utbetales like etter vernevedtak.

5.2. GENERELLE MERKNADER TIL OMRÅDENE I NORD-TRØNDELAG

5.2.1. Innledning

Av praktiske grunner er generelle merknader som kun er knyttet til områdene i Nord-Trøndelag omtalt i kap. 5.2. Dette fordi de 12 områdene fra Nord-Trøndelag som her foreslås vernet inngikk i en omfattende tilråding fra DN datert 29.6.2009 om vern av 43 områder i Nord-Trøndelag, og mange av de generelle merknadene for disse 12 områdene er ikke relevante for de øvrige områdene som nå foreslås vernet.

En fullstendig beskrivelse av verneplanen for skog i Nord-Trøndelag, inkl. generelle merknader, er gitt i DN's tilråding av 29.6.2009 til MD. Her i kap. 5.2. omtales de merknader som er vurdert som relevante for de 12 områdene i Nord-Trøndelag som foreslås vernet i denne omgang. Forhold som er omtalt i kap. 5.1. er ikke gjentatt i kap. 5.2.

De 12 områdene fra Nord-Trøndelag planen som foreslås vernet nå er hhv. 5 Statskog-områder uten statsallmenninger, 2 prestegårdsskoger og 5 frivillig vern områder. Øvrige områder i verneplanen for skog i Nord-Trøndelag planlegges vernet senere.

Høringsinstanser for områdene i Nord-Trøndelag:

Verneplanen ble sendt på høring til grunneierne, berørte kommuner og fylkeskommunen, samt til: Lokal høring: Namsskogan fjellstyre, Harran fjellstyre, Grong fjellstyre, Overhalla fjellstyre, Namsos fjellstyre, Nærøy fjellstyre, Høylandet fjellstyre, Snåsa fjellstyre, Steinkjer fjellstyre, Verdal fjellstyre, Levanger fjellstyre, Skogn fjellstyre, Fjellstyrene i Stjørdal, Lånke fjellstyre,

Mosvik fjellstyre, Inderøy og Verran fjellstyre, Nordli fjellstyre, Sørli fjellstyre, Namdalseid fjellstyre, Ogndal allmenningssstyre, Båbu og Volhaug allmenningssstyre, Leksdal allmenningssstyre – Verdal, Kverndal/Malså/Svarthovd allmenningssstyre, Inndal allmenningssstyre, Ramsås allmenningssstyre, Ørndal allmenningssstyre, Leksdal allmenningssstyre – Stjørdal, Sliper og Høyfoss allmenningssstyre, Sandseter allmenningssstyre, Grønning allmenninger, Bruås og Raudå allmenningssstyre, Samediggi, Områdestyret for reindrift Nord-Trøndelag, Reindriftsadministrasjonen i Nordland, Nordland reindriftssamers fylkeslag, Fosen reinbeitedistrikt (nord), Fosen reinbeitedistrikt (sør), Feren reinbeitedistrikt (nord), Feren reinbeitedistrikt (sør), Skjækerfjell reinbeitedistrikt, Låarte reinbeitedistrikt, Østre Namdal reinbeitedistrikt, Vestre Namdal reinbeitedistrikt (nord), Vestre Namdal reinbeitedistrikt (sør), Vegard Vanebo, Jan Petter Jermstad, Hilde Dahle, Johan Lauvsnes, Emil Skjelstadås, Runar Dale, Geir Espen Bye Echer, Anlaug Lauve Rønning og John Steinar Rønning, Gråmarka Idrettslag, Gråmarka scooterklubb, Bjørn Tangen, Idar Lien, Olaf Olsen, Kåre Olsen, Henny Synnøve Sagli, Torbjørn Olufsen, Willy Simble, Steinar Hollup, Jan Jakobsen, May Tove Skotvik Solbjørg Andsjøen Olsen, Andor Drag, Gunnar Schjelderup, Anne Lena Heimsnes, Birger Overås, Hill Synnøve Selliset, Rolf Antonsen, Asbjørn Olsen, Oddvar Mikalsen, Gravvik grendelag, Stig Tommy Jenssen, Snorre Hollup, Marin Harvest, Rolf Arne Andersen, Albert Walø, Hans Fagernes, Tor Arne Bostad, Svein Olaf Iversen, Paul Olav Bjerken, Terje Jørum, Asle Juul, Pål Heia, Lokan Saubeitelag, Arnfinn Refseth, Hanna Teigen, Jan Arve Finnseth, Vesterå beitelag, Kjell Robert Børstad, Bård Braateng, Johan Bergin Høknes, Steinar Storøy, Harald L. Fornes, Norskog, Grønningen Hytte og Turlag, Rune Myren, Geir Ivar Alfnes, Harald Lein, Oddgeir Fossbakken, Jon Marius Hegge, Trondheim kommune Dagskole 1, John Elverum, Elvran beitelag, Håvard Haarstad, Knut Fossbakk, Forsvarsbygg, Foldereid skogeierlag, John Helge Inderdal, Kjell Ove Tiller, Alf Falmår, Ingebjørg Saksen, Namsos bonde og småbrukerlag, Willy Eidsmo, Lauvvatnet Hytteeierforening, Fylkeslandbruksstyret, Statens vegvesen, Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, ALLSKOG, Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukerlag, Nord-Trøndelag Naturvernforbund, Telenor ASA, Netcom, Kommunenes Sentralforbund, Norges jeger og fiskerforbund Nord-Trøndelag, Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet Fakultet for naturvitenskap og teknologi, Bergvesenet, Norges Vassdrags og Energidirektorat Trøndelag, Næringslivets Hovedorganisasjon, NOF avd. Nord-Trøndelag, Statnett, HINT Høgskolen i Nord-Trøndelag, Namdal Skogselskap, Forsvarsbygg, Forum for natur og miljø, Natur og Ungdom, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd, Statens kartverk Trøndelag, Nord-Trøndelag Turistforening, Sarepta Energi, Agder Energi AS, WWF-Midt-Norge, Statens namnekonsulentar for Midt-Noreg, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd. NINA, Selbu energiverk, Malvik e-verk, Trønderenergi, Bindal Kraftlag.

Sentral høring: Kommunal- og regionaldepartementet, Norges fjellstyresamband, Statens landbruksforvaltning, Sametinget Karasjok, Reindriftsforvaltningen Alta, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Oljedirektoratet, Statens Kartverk, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Navnekonsulent-tjenesten for samiske stedsnavn, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft, Statnett, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Norskog Lilleakerveien, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk Institutt for Skog og Landskap, Norsk institutt for naturforskning, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø 9000 TROMSØ, NTNU, Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og naturvitenskap,

5.2.2. Merknader fra lokale høringsparter for områder i Nord-Trøndelag.

Nord-Trøndelag Fylkeskommune har en omfattende saksvurdering, bl.a. med positivitet til vern på statsgrunn og gjennom frivillige avtaler med private grunneiere, med forutsetning om at

gjenstående spørsmål også løses gjennom frivillighet, at det generelt bør være en restriktiv holdning til motorisert ferdsel på barmark, og at delegert forvaltning støttes.

Vedtak:

1. Fylkesrådet har følgende kommentar til omfanget av planen: I verneforslaget inngår også arealer med plantet skog (kulturskog). I forslaget åpner verneforskriften for å kunne søke om hogst i slike områder. Vernebestemmelsene for disse områdene bør være slik at forvaltningsmyndigheten i slike tilfeller gis mulighet til også å vektlegge skogfaglige vurderinger.
2. Fylkesrådet anbefaler i tilknytning til pågående avklaring av framtidig forvaltning at barskogvernet i disse områdene delegeres til kommunene.
3. Fylkesrådet støtter prinsippet om fastsettelser av korridorer for snøscootertransport gjennom verneområder og at denne ferdselen reguleres av kommunen i henhold til motorferdselloven. Dette prinsippet bør også gjennomføres for bruk av snøscooter inn til hytter mm. som ligger i verneområdene. Det forutsettes at dette også gjelder for skogsmaskiner i forbindelse med skogsdrift i ”bakenforliggende områder”.
4. Frivillighet er et grunnleggende prinsipp i denne verneprosessen og det bør innenfor rammene og formålet med vernet kommes fram til ordninger som muliggjør videreføring av eksisterende friluft- og kulturaktiviteter i verneområdene.

Lierne kommune stiller seg positiv til oppretting av 7 områder for barskogvern i Lierne med forutsetning om at det tas hensyn til følgende forhold:

- Reservatene med tilhørende verneforskrift skal etableres på grunnlag av omforente løsninger mellom vernemyndigheten, grunneiere og bruksberettigede, i henhold til frivillig vern konseptet.
- Det skal legges til rette for et reelt vern av de aktuelle naturverdiene samtidig som at nærings- og rekreasjonsvirksomhet ikke hindres mer enn absolutt nødvendig.
- Lokale myndigheter og aktører må få en reell innflytelse på forvaltningen av områdene.
- Erstatningsoppgjørene må være på plass innen endelig vernevedtak blir fattet.
- Erstatningsoppgjørene skal gi kompensasjon for de reelle tapene for de bruksberettigede.
- Man støtter forslaget om traseer gjennom reservater for å sikre adkomst til bakenforliggende områder, og at motorisert ferdsel gjennom disse forvaltes etter motorferdsel-loven. Lierne kommune forutsetter at traseene etableres på bakgrunn av oppnådd enighet med bruksberettigede - inkludert hytteeiere, og at forvaltningen både i forskrift og praksis skjer på en lik måte i samtlige områder der slike traseer er aktuelle.
- Det forutsetter at det åpnes for nye forhandlinger der det er behov for dette før saken sendes til DN, og at områder som det ikke oppnås enighet om tas ut av denne vernerunden.

Fylkeslandbruksstyret i Nord-Trøndelag (FLNT) ber om at det i prosessen tas tilstrekkelig hensyn til adkomst for tilgrensende bakenforliggende områder, slik at disse kan drives på en rasjonell måte. FLNT påpeker en prognose på årlig netto hogstkvantum på 700 000 m³ i Nord-Trøndelag, som omfatter at det allerede er avsatt 30 % av skogressursene til blant annet vern, spesielle forvaltningsregimer knyttet til biologisk mangfold, og at dette samsvarer bra med fagmiljøers anbefaling for bred tilnærming i ivaretagning av biologisk mangfold. I denne sammenheng legger forslaget til verneplan opp til fornuftig balanse mellom bruk og vern, og fylkeslandbruksstyret legger til grunn at det legges til rette for effektive prosesser for erstatningsforhandlinger.

Områdestyret for reindrift i Nord-Trøndelag viser primært til Samerettsutvalgets innstilling, og mener det er uakseptabelt at det gjennomføres en verneprosess i forkant av denne kartleggingsprosessen. Når det gjelder de konkrete forslag kan det være betydelige negative konsekvenser, selv om bevaring av gammelskog isolert sett er positivt for reindriften. Den samiske reindriften er helt avgjørende for den sørsamiske befolknings overlevelse språklig og kulturelt, som det norske samfunn er forpliktet til å beskytte i henhold til ILO-konvensjonen.

Områdestyret krever tydelig og lik forskrift for verneområdene, slik at det er forutsigbart og oversiktlige regler, og størst mulig direkte (generell) unntak for den bruk reindriftnæringa har behov for, samt et nytt punkt under § 4, lydende ”Tradisjonell samisk bruk av område, og bruk i henhold til Lov om reindrift 15.juni 2007 nr. 40 og vedtatt distriktsplan”.

Sekundært foreslås følgende nye punkter i § 4 i alle verneforskriftene som er på høring:

- Registrerte utøvere av reindrift kan benytte området i tråd med reindriftslovens § 25 *"Brensel og trevirke i det samiske reinbeiteområdet"*
- Bruk av snøskuter på snødekt mark i forbindelse med reindrift
- Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, i tråd med distriktsplan
- Start og landing med helikopter ved utøvelse av reindrift
- Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift
- Nødvendig rydding/vedlikehold av kjøre- og flytteleier ved utøvelse av reindrift
- Nødvendig bevaring og restaurering av kulturminner

Reindriftsadministrasjonen i Nordland anfører at distriktet Voengel-Njarke sine viktigste vinterbeiter ligger i de ytre deler av Nærøy og Bindal, og påpeker at det allerede er gjerdeplass for midlertidig gjerde i Simle naturreservat. Reindriftsadministrasjonen mener at forskriftene i de foreslåtte verneområder må utformes med et sett felles kriterier i forhold til reindriften, og påpeker at reindriftsloven er endret slik at distriktsplan ikke lenger vedtas, men egengodkjennes av distriktene og at det er lite hensiktsmessig med forskrifter i henhold til distriktsplan.

Administrasjonen foreslår nye punkter i § 4:

- Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift (flyttes fra § 5)
- Nødvendig rydding og vedlikehold av flytteleier og kjøretraseer i reindriften
- Reindriftnas nødvendige uttak av bjørk til brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr (viser til §4 nr.15 i forskrift for Holmvassdalen naturreservat fastsatt 19.12.2008)
- Skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid og tradisjonelle samiske bruksgjenstander (viser til §4 nr.14 i forskrift for Holmvassdalen naturreservat, Grane kommune, Nordland fastsatt 19.12.2008)
- Oppsetting av nødvendige midlertidige gjerder for bruk i reindriften (viser til kap 5, punkt 6 i Forskrift om fredning av Junkerdalsura naturreservat, Saltdal kommune, Nordland, vedtatt 21.12.2000)
- Start og landing med helikopter ved utøvelse av reindrift (flyttes fra § 5)

I § 5 - spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, bør det åpnes for at det kan gis dispensasjon til oppsetting av gjeterhytter og permanente anlegg. Grunnen til dette er at det pr i dag er planer på høring om vern av totalt 392 180 daa som naturreservater innenfor Nordland reinbeiteområde, og at mange av disse reservatene ligger i viktige reinbeiteområder. Reindriftsforvaltningen forutsetter videre at forholdet til folkeretten, spesielt FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter og ILO-konvensjonen om urfolk, blir vurdert i fastsettelsen av verneforskrifter.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt gir uttalelser av 15.08.07, 31.01.09 og 09.02.09, og er i utgangspunktet positivt innstilt til vern, da bevaring av skogarealet og tilgang til- og bruk av skog- og skogsbiotoper er en av de fundamentale rettigheter og av avgjørende betydning for de samiske folks overlevelse, og reinbeitedistriktet går inn for vern av mest mulig skog. Videre at aksept av vern av områdene ikke betyr aksept av begrensninger av de samiske rettigheter i områdene, og at vernevedtak ikke skal være til hinder for at annet eierskap til områdene kan komme på tale i etterkant av den prosess Samerettsutvalget har innledet. Samisk basert næringsvirksomhet må kunne utøves fritt, som jakt, fangst og fiske, uttak av ved og virke, oppsett og bruk av hytter og hus, ferdsel med snøscooter og terrengsykkel på barmark, rydding av stier og fremkomstveier, og annet. Dette må klart komme fram i den generelle omtale og i forskriftene. Reinbeitedistriktet har videre forslag til utvidelse av § 2 bl.a. med henvisning til ILO og FNs urfolksdeklarasjon.

Reinbeitedistriktet forbeholder seg retten til å kreve at alle de hensyn som her er nevnt blir ivaretatt og kommer tydelig frem i regelverket for de enkelte vernesoner slik at reindriften og annen samisk naturbasert næringsvirksomhet kan videreføres uten at det må søkes om dispensasjoner hver gang man skal foreta seg noe i verneområdene. Reinbeitedistriktet har for øvrig kommentarer til enkeltområder, se under beskrivelse av de enkelte områder.

Østre Namdal reinbeitedistrikt ser positivt på tiltaket om økt vern av skogområder, og hadde gjerne sett at vernet hadde omfattet flere og større områder. Blant annet bevarer vern hengslav i gamle skogsområder, og beskytter mot andre inngrep.

Reinbeitedistriktet påpeker at det legges opp til fredningsforskrifter som ikke er forenelig med reindriftens bruk av områder. Distriktet bruker hele distriktets arealer til reinbeite, og det er en umulig oppgave å skrive inn hele bruken av verneområder inklusive passering med motorkjøretøy slik at det dekker bruken fullt ut. Distriktet påpeker at reindriftsnæringen har sine retter og plikter etter reindriftsloven, og at dette også gjelder i vernede arealer.

Fosen reinbeitedistrikt Nord Fosen anfører at Finnvollalen-Esplingdalen ligger innenfor kjerneområde både sommer og vinter, og bl.a. at barmarkskjøring kan bli mer benyttet i framtida enn hittil, spesielt i forbindelse med samling til kalvemerking på Dåapma. Fosen rbd krever at §§ 5.9, 5.7 og 5.14 flyttes til § 4, og anfører at det er flere trekk- og flytteleier som berøres enn den ene nevnt i § 4.18. Reinbeitedistriktet anfører videre at foreslåtte forskrifter gir store konsekvenser, og at barmarkskjøring i framtida vil bli brukt til kalvemerking med utgangspunkt fra Stornesvatna, og krever samme unntak for adkomst som eieren til Finnvollen. Videre at uttak av sløydmaterialer mv. flyttes til § 4, samt at det er flere trekk- og flytteleier enn de som er avmerket på vernekartet.

Fosen reinbeitedistrikt Sør Fosen anfører at vern i utgangspunktet er en styrking av de samiske bruksinteresser i området, gitt at de samiske rettigheter ikke begrenses. Slik forslaget nå er, vil det få store konsekvenser for reindriften, og distriktet krever tydelige unntak i forskriften som dekker de samiske behov. Dette gjelder i forhold til barmarkskjøring, bruk av luftfartøy, uttak av ved, midlertidige gjerdeanlegg, mv. Det er mye samiske kulturminner i området, samt ulike samiske anlegg. Distriktet påpeker at det er mange eksisterende og potensielle verneområder i distriktet, og at det er behov for like forskrifter for de ulike områder, og at det er en håpløs oppgave å forholde seg til ulike forskrifter.

Voengel - Njarke reinbeitedistrikt er sterk uenig i at områdene i sitt distrikt skal vernes, og mener det vil få dramatiske følger for å videreføre de samiske næringer, bl.a med reindrift. I verneforskriften legges det opp til en omfattende begrensning av reindriftsnæringen. Distriktet har dårlige erfaringer med andre verneområder og at mener bla. at det ikke er tatt hensyn til behovet for virke til sløyd, gjerder osv. De samiske retter omfatter ikke bare den opprinnelige måten å drive området på, men også mer moderne måter for utøvelse av næringen. Myndighetene har i prosessen ikke tatt tilstrekkelig hensyn til dagens rettsutvikling og folkeretten, herunder FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter, samt ILO-konvensjon nr 69. Staten kan ikke uten videre gi tillatelse til at det iverksettes naturinngrep i samiske bruksområder dersom inngrepene har et omfang eller en karakter som innebærer at enkeltsamer eller grupper av samer f.eks en Sijte innenfor et reinbeitedistrikt, blir fratatt retten til materiell kulturutøvelse.

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag, i felleuttalelse med Norges naturvernforbund, (heretter benevnt som Naturvernforbundet eller NNV) anfører at 4,6 % vern av den produktive skogen er et minimumsmål, og at netto vernebehov jfr. NINA/Skogforsk sin mangelanalyse er 9,3 % av all produktiv skog. NNV mener det er viktig å vektlegge føre-var-prinsippet i skogvernet, all den tid halvparten av artene på rødlista er skoglevende. NNV viser til Stortingets komitebehandling, mht at det er viktig å fange opp områdene med høyest verneverdi, at Stortinget har vektlagt Statskog sine areal, og at det ligger til rette for at samtlige områder som er på høring, vernes. Det er NNV sin klare oppfatning at når forslaget sendes videre, er det med anbefaling om de foreslåtte maksgrenser. En vil ikke greie å fordele et vernebehov jevnt på fylker og regioner, og Nord-Trøndelag er det fylket som på statsgrunn kan tilby størst areal i landet

NNV ser på Fylkesmannens arbeid som en viktig videreføring av skogvernet i Nord-Trøndelag, men mener det er et demokratisk problem at viktige områder er tatt ut før høring, og at det er en selvfølge at alle ***- områder, ****-områder, samt de fleste **- områder, burde vært sendt på høring. NNV påpeker at det er nokså mange tilfeller av uheldige avgrensninger, som ikke fanger opp sentrale kjerneområder.

Høringsutkastet følger ikke opp mangelanalysen til NINA/Skogforsk på ett punkt, nemlig vern av store områder over 100 km², noe som er mulig å oppnå flere steder i fylket, men som bare til en viss grad er tatt med i Høgmannen. Dette gjelder Øyingen i Snåsa, Lakavatnet – Tjalbekken – Berglia – Holøla i Lierne og Sandvatn-Olvatn i Namdalseid. NNV mener at følgende områder følges opp i mindre grad: Boreal regnskog, bekkekløfter, skog på høy bonitet, rike områder, og særlig store områder. Dette betyr at forslaget ikke har verken ”volum nok” eller ”kvadratkilometer nok” til å tilstrekkelig sikre artsmangfoldet i skog i Nord-Trøndelag fylke.

NNV har kommentarer til prosessen i Lierne, Snåsa og Namdalseid, og mener åpenbart at flere områder her burde ha blitt sendt på høring, er meget uenig i - eller savner begrunnelser for dette i planen. (Det henvises videre til beskrivelser for de enkelte områder).

Med hensyn til forskrifter støtter NNV utvidede restriksjoner, jfr. mht. bål og taigabendellav, og at tørrlæger ikke må medtas der bålrensning tillates. Bjørk må være eneste tillatte treslag for hytteved og bålrensning, og hogst i kjerneområder må ikke tillates.

HINT, Høgskolen i Nord-Trøndelag, anfører at det er viktig i størst mulig grad å verne store områder, herunder at det er de virkelig store områder som kan fungere som funksjonelle dynamiske skoglandskap over tid. HINT gir sterk støtte til inkludering av restaureringshabitat (ungskog). Selv om verne kvaliteten i dag i slike areal ikke er stor, så er verdien av restaurering betydelig og sterkt undervurdert i et langsiktig perspektiv. HINT har videre kommentarer til enkeltområder, se under områdeoppsummeringen.

Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet (NTNU), Vitenskapsmuseet, anfører at forslaget er et stort løft for skogvernet og stiller seg i stor grad bak forslaget, men er skuffet over at flere områder med nasjonal verdi ikke er med, herunder Rauberglia/Storbekken og Holøla i Lierne. NTNU har vært positiv til frivillig vern-konseptet, men anfører at forslaget viser svakheten ved prosessen: Lågereliggende areal blir dårlig dekket, noe som er spesielt kritisk mht til de rikeste skogtypene, og vern i høyereliggende strøk kan ikke erstatte vern av lavtliggende naturtyper. En annen svakhet er at areal med andre naturtyper, ofte med uklar eller svak skogverdi, havner i skogvernet.

Død ved er biologisk viktig, og generelle dispensasjonsbestemmelser som tillater skånsomt uttak av virke, bryting av kvist mv, må unngås, og at slike tillatelser kun gis etter søknad. Videre bør bestemmelsene inneholde ingen eller svært få generelle tillatelser til motorisert ferdsel på barmark.

NTNU har videre kommentarer til enkeltområder, referert under disse områder.

World Wildlife Fund (WWF) stiller seg positiv til vern av skog på Statskog, OVF og gjennom frivillige avtaler med private, og påpeker at vernebehovet sannsynligvis er 9,3 % av produktivt skogareal, og at arealmålet i mangelanalysen er et minimumsmål. WWF påpeker at det er viktig med sammenhengende storområder, og har for øvrig kommentarer til enkeltområder, referert under de enkelte områder

Nord Trøndelag Elektrisitetsverk anfører at det er kraftlinjer i Simle, Nærøy Prestegård, Dale og Stormyra. Ved vedlikehold, feilretting mv. er det behov for å bruke motorisert kjøretøy, f.eks. i form av ATV eller snøscooter, og ved mer omfattende arbeid også gravemaskin, og foreslår følgende tilføyning i § 4 Generelle unntak: ”Bestemmelsene i § 1-4 er ikke til hinder for nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold, skogrydding, feilretting og fornyelse/oppgradering av kraftledninger”.

Grunneieren Statskog SF stiller seg i utgangspunktet positiv til å bidra til styrking av skogvernet i Norge, og legger til grunn de faglige vurderinger presentert i NINA Fagrappport 54, Evaluering av skogvernet i Norge, og NINA Oppdragsmelding 769 Liste over prioriterte mangler ved skogvernet, samt målformuleringer i St.meld. nr 23 (2002-2003). Statskog anfører at behovet er 4,6 % av produktivt skogareal. I forhold til utnytting av sine eiendommer legger Statskog til grunn

- En ytre avgrensning som minimerer arealene av snaufjell og vatn

- En ytre avgrensning som i minst mulig grad hindrer annen økonomisk virksomhet
- Skogarealer med spesielt høy skogbruksverdi slik disse framstår som yngre skog hogstklasse I, II og III
- Annen økonomisk virksomhet (vannkraft, grus/mineraler, hyttefelt m.v.)
- En ytre avgrensning eller verneregler som sikrer atkomsten til tilgrensende områder
- En ytre avgrensning eller verneregler som ivaretar forholdet til eksisterende virksomhet som ikke er forenelig med verneformålet.

Statsskog framfører videre at det ikke er behov for ytterligere vern av skog i nordboreal sone, at det ikke er behov for å utvide aktuelle områder i mellomboreal sone inn i nordboreal sone, og at arealer i sørboreal sone kan vernes. Områder med verdi *** eller **** kan vernes også i mellom-boreal og nordboreal sone. Statsskog mener derfor at følgende *-områder bør tas ut av forslaget: Tromselva – Brekka, Ausvassmyra, Finntjønndalen/Besvatnet, Jamtheimen, Finntjønning, Bangsjøan, Mariafjellet, Kverndalen, Kleppen-Grønlivatnet, Simadalen. Videre bør totalarealet reduseres fordi det er liten andel produktiv skog (30 %), noen områder bør gå ut eller justeres pga høy ungskogandel, forslag bør trekkes utenom områder for energiprojekter, herunder vannfall og områder med mineralforekomster bør tas helt eller delvis ut av forslag. Statsskog foreslår primært at hytter legges utenom verneområder, alternativt at det vedtas ei lei for vintertransport.

Statskog foreslår at motorisert ferdsel for vedlikehold av anlegg flyttes fra § 5 til § 4, at det gis tillatelse til motorisert ferdsel på veger/parkeringsplass i § 4, at § 4.3. får følgende ordlyd ”Uttransport av felt storvilt med lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varig spor i terrenget”, at det bør åpnes for mer bygging av permanente jakttårn, at siste setningen i bestemmelse om virke til friluftsliv endres til ”tørr gran og furu (gadd) skal ikke felles”, at det gis samme bestemmelse om tillatelse for ridning i alle områder samt at adkomst til bakenforliggende areal systematiseres i forskriftene. Videre mener Statskog at forskriftene ikke bør hindre nye behov for anlegg til beite (gjerder, samletrø, gjeterhytter og lignende) i § 4: ”etablering av nødvendig anlegg for utnyttelse av beite jfr. fjelloven og nødvendig motorferdsel i den forbindelse”. Videre foreslås praksis for vedhogst til hytter, slik at dette er tillatt i 150 m omkrets fra hytta eller at Statskog lager en langsiktig plan uten å måtte søke om hver utvisning.

Statens vegvesen Region midt har registrert at verneplanen er utarbeidet, og har ingen veg- og trafikkfaglige merknader til dette.

Nærøy kommune uttaler bl.a. at det i utgangspunktet er positivt at kommunen har naturkvaliteter og skogtyper som er interessante for vern, men at forslaget til vern har stort omfang i Nærøy, og en ber om at det utarbeides erstatningsordninger slik at kommunen kan få kompensert for bortfall av fremtidige inntekter og verdiskaping.

5.2.3. Merknader ved sentral høring for områder i Nord-Trøndelag

Sametinget påpeker at alle områdene er mer eller mindre viktige samiske bruksområder, herunder at det sannsynligvis er samiske kulturminner i områdene. Sametinget er fornøyd med reindriftens posisjon i § 2 og mht. reindriftens bruk av snøscooter i § 4, og at dette er i tråd med enighet mellom Miljøverndepartementet og Sametinget om verneplaner i samiske områder.

For § 4 mener Sametinget at det tas inn ”Reindriftas nødvendige uttak av trevirke til brensel og bjørk for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr”, videre i § 5 ”Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, i tråd med forvaltningsplan jf. § 7”, og i § 8 ”Samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres”.

For den videre saksbehandling avventer Sametinget saksbehandlingen på lokalt/regionalt nivå, og forbeholder seg retten til konsultasjoner på sentralt nivå.

Norges vassdrags og Energiverk (NVE) har ikke innvending mot skogvern slik grensene er vist. Forslaget berører både vindkraftinteresser, vannkraftinteresser og verna vassdrag. For områder som gjennomskjæres av kraftlinjer må det vurderes om reservat er mest egnet verneform. Forslag bør i utgangspunktet legges utenfor eksisterende energianlegg, og det må ikke legges hindringer i vegen for vedlikehold og utbedringer av anlegg, herunder motorisert adkomst til slike anlegg. NVE har kommentarer til enkeltområder, referert område for område.

Statnett anfører at man så langt som mulig bør unngå å få eksisterende kraftledninger i verneområder, og påpeker viktigheten av at det legges til rette for at skogrydding, generell drift og vedlikehold kan gjennomføres på en effektiv måte. Dette innebærer også motorisert ferdsel. Det kan bli aktuelt å oppgradere til 420 kV spenning på overføringslinjen mellom Sør- og Nord-Norge, og forutsetter at det tas høyde for det, da noen av områdene ligger svært nært overføringsnettet, bl.a. Tromsdalen – Brekka, eller når linjen går gjennom et område, eksempel Stormyra. Statnett går ikke nærmere inn på de enkelte områder.

5.2.4. Fylkesmannens tilråding for områder i Nord-Trøndelag

Omfang og vernebehov

NINA/Skogforsk anslår at 10–30 % av skogarealet bør tilgodeses for biologisk mangfold, som en kombinasjon av vern, miljøtiltak i skogbruket og ikke-hogst av 0-områder. Av dette anslås 4,6 % vern som et minimumsnivå, og NINA anfører at omfanget av vern heller bør ligge litt over minimum enn litt under for å få robuste løsninger. Samtidig skal en rekke kriterier dekkes opp i forhold til skogtyper, rødlistearter, geografisk fordeling og skogsonefordeling.

Verneforslaget for 43 områder omfatter i seg selv 2,2 % av produktivt skogareal i fylket. Sammen med eksisterende vern vil forslaget omfatte 4,9 % av produktivt areal i Nord-Trøndelag, og 3,9 % av produktivt areal i Trøndelag samlet. I skogvernet ser en trøndelagfylkene i sammenheng, da naturgeografien er ganske lik i de to fylker, med overlappende naturgeografiske soner. Unntak fra dette er de naturgeografiske soner i Femunden og Oppdal i Sør-Trøndelag, og Lierne i Nord-Trøndelag, som ikke har overlapping mellom de to fylkene. Herunder vil fylkesmannen anføre at Nord-Trøndelag har ansvar i forhold til boreal regnskog (kystbarskogen), samt innenfor det østlige taigaelementet. Omfanget i tilrådingen er 24 km² mindre produktiv skog enn i høringsrapporten.

Blant uttaleparter er det få generelle anførsler til omfanget av planen. Statskog mener imidlertid at omfanget er for stort, mens WWF og Naturvernforbundet mener omfanget er mindre enn det faglige behovet for skogvern. Statskog anfører spesielt at det er foreslått for mye i nordboreal sone, og delvis i mellomboreal, mens WWF og Naturvernforbundet anfører at det faglige netto behovet for skogvern egentlig er 9,3 % av produktivt areal.

Det er riktig som Statskog anfører at fordelingen har tyngde mot høyereliggende områder, jfr. oversikt i høringsrapporten. Dette er et resultat av at de lavereliggende strøk domineres av areal på mindre private eiendommer, mer aktivt skogbruk, mindre gjenværende verneverdige areal og større næringskonflikter i forhold til vern. Formålet med at det vernes på Statskog er å redusere konfliktnivået. Statskog sine eiendommer har tyngde mot høyereliggende strøk, og registreringene dokumenterer her areal med gammel skog og betydelig verneverdi. Gammel skog (f.eks. trær over 200 år) har et annet artsmangfold enn biologisk ”ung” skog (under 100 år).

Videre skal skogvernet dekke opp et spekter av kriterier og skogtyper, og høydegradienten (nord/mellom/sørboreal) er ett av flere kriterier i den forbindelse. Det er således viktig å verne de mest verdifulle områdene og den spesielt gamle skogen der slike områder faktisk finnes. Det er også riktig som NTNU anfører at vern i høyereliggende strøk ikke kan erstatte vern av rike områder i låglandet, men det er på den andre siden ikke noe argument for ikke å verne viktige biologiske områder i høyden, og noe høyere vernedekning i enkelte soner kan til en viss grad kompensere for lavere dekning i andre soner. Et verneomfang som stanser når man kommer til et

minimum verneomfang, vil ikke kunne dekke opp den eksisterende variasjon av skogtyper og kriterier med hensyn til biologisk mangfold.

En annen årsak til samlet verneprofil mot høyereliggende strøk, er at det er mye skogareal i Femundsmarka nasjonalpark, Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark og Skarvan – Roltdalen nasjonalpark. Dette medfører at verneomfang i nordboreal sone i Trøndelag medregnet den foreliggende tilrådingen er på ca 12 %. Situasjonen er ganske tilsvarende i Finland og Sverige, med arealmessig tyngde på skogvern i høyereliggende strøk, og i Finland er ca 17 % av produktiv skog i nordboreal sone vernet (2002). En viser for øvrig til utredningen i Rapport fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2007 (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Rapport 1-2007).

Forholdet mellom areal, og ulike kriterier belyses nærmere i høringsrapporten, både for Nord-Trøndelag og for Trøndelag samlet. Verneverdiene beskrives også mer omfattende i omtalen av hvert område.

Avgrensning av områdene

Fylkesmannen har i utgangspunktet lagt vekt på å få til en landskapsøkologisk avgrensning av områdene. Det vi si en avgrensning som omfatter kjerneområdene, det naturlige tilliggende skogarealet og et naturlig økologisk landskapsrom omkring. Dette igjen fordi den langsiktige stabilitet for naturskog vil være avhengig både av områdets størrelse og avgrensning. Dette medfører at det kan være bestand av yngre skog med i avgrensningen, samt større og mindre areal med uproduktiv mark. En viss tilstedeværelse av yngre skog anser en som lite problematisk i seg selv, da skogen vil ble eldre etter hvert, og det at det innen et stort område er skog i ulik alder kan bidra til en stabilitet i seg selv. Herunder påpeker HINT i sin høringsuttalelse at restaurering av skog er et viktig og undervurdert aspekt.

Det er en rekke innspill, i mange områder, med ønske om grensejusteringer. Det kan være i forhold til skogbruksønsker, i forhold til hytter, energianlegg og andre interesser. Fylkesmannens overordnede holdning er å holde på et prinsipp om landskapsøkologisk avgrensning, men i balanse med konkrete interesser som er meldt inn under høringen. Hvis et område skal vernes på grunn av viktig biologi, så må området ha en avgrensning og økologisk stabilitet som er tilpasset dette formålet. Forholdet mellom slike innspill og fylkesmannens tilråding kommenteres under de enkelte områder.

Med hensyn til hytter anfører fylkesmannen primært at hytter og tekniske inngrep i utgangspunktet bør ligge utenom verneområder. Grenser er derfor justert utenom hytter, hvis det medfører mindre eller relativt uvesentlige tilpasninger av vernegrensa. Hytter foreslås fortsatt å ligge inne i områder, hvis grenseendring vil medføre for stort brudd på de ovenfornevnte økologiske og biologiske prinsippene.

For en del områder har en foreslått kompromiss, ut fra inngrep/skogtilstand, i forhold til tunge interesser og ønske om mest mulighet enighet i prosessen.

Kjerneområdene er vist på kartet for hver enkelt lokalitet i høringsrapporten. Kjerneområdene blir imidlertid ikke kartfestet i selve vedtakskartet.

Kommentarer mht. forskrifter

Utgangspunktet for forskriftene er referert i brevet fra Miljøverndepartementet av 15.7.2008, nemlig at forskriftene i utgangspunktet skal ligge på samme restriksjonsnivå som i samarbeidet med Norges Skogeierforbund om frivillig vern på privat grunn. En viser generelt til Kap.5 i høringsrapporten for nærmere redegjørelse av oppbygging og forståelsen av forskriftene.

Det er mange innspill på forskriftene. En del av innspillene ligger utenfor de rammer som er forutsatt fra Miljøverndepartementet, og er således utenfor fylkesmannen sitt handlingsrom. Fylkesmannen finner det derfor riktig å oversende innspill som går ut over forskriftsrammens handlingsrom til sentralt hold for vurdering.

§ 2. Formål.

Etter forhandlinger mellom Sametinget og Miljøverndepartementet er det inngått en konsultasjonsavtale om samiske interesser, samt at de samiske interesser sin posisjon i forskriftene er drøftet og avtalt. Fylkesmannen har lagt dette til grunn, og dermed foreslått og tilrådd at de samiske interesser får en henvisning i formålsparagrafen, nemlig at de aktuelle områder i reinbeitedistrikt er viktige for samisk kultur og næringsutnyttelse, og at områdene skal kunne brukes til reindrift.

Flere parter har deretter påpekt at ulike andre interesser bør inn i formålsparagrafen, herunder formål relatert til fjelloven, friluftinteresser og reiseliv. Dette går ut over fylkesmannens handlingsrom for forskriften. Fylkesmannen er for øvrig av den oppfatning at vernets formål ligger hjemlet i de aktuelle paragrafer i naturvernloven, og at avbalansering mot øvrige interesser hovedsakelig bør skje etter andre paragrafer i forskriften enn gjennom § 2 jfr. verneformålet, og anbefaler ikke nye formål inn i selve formålsparagrafen.

§ 3. Vernebestemmelser.

I høringsutkastet er ikke opplag av båt benevnt som forbudspunkt. De områder dette gjelder er overveiende relativt store, mange er tradisjonelt brukt til fiske fra båt, og her og der finnes båter i opplag. Det finnes også båter som er under forfall, og som i dag utgjør avfall. Fylkesmannen har ikke vurdert det slik at etablerte båttopplag bør bli forbudt. Fjellstyresambandets sin anførsel om mulighet for nye båttopplag legges til grunn, med gjennomføring eventuelt etter plan hvis det er snakk om noe omfang.

En del høringsparter (Steinkjer kommune, Innherred Samkommune m.fl.) har påpekt punktet om forbud mot teltleirer, idrettsarrangement og større arrangement, og bl.a. anført at dette blir noe diffust å handtere. I fylkesmannens kommentar i høringsrapporten anføres at noen telt, skoleklasse på tur, eller at tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av ideelle foreninger, barnehager mv, ikke omfattes av forbudet. Men hvis det er snakk om større teltleir, så reguleres det etter søknad. En vil anføre at en vanskelig kan sette bestemte grenser her, f.eks. i form av antall telt mv, så at i grensetilfeller vil det uansett måtte bli en skjønsmessig vurdering. Enkelte steder er problematikken så tydelig at en i forskriften direkte kan tillate konkrete arrangement gjennom § 4 (Strompedalsmarsjen i Namsskogan, Vassbygdrennet i Nærøy), eller tillate større arrangement direkte knyttet til konkrete plasser (Båsdalsplassen i Båsdalen, Lierne kommune), eller at innspill er så tydelig at det kan inntas gjennom §5. Videre foreslår fylkesmannen at regulær, systematisk aktivitet, kan håndteres gjennom en forvaltningsplan, som skissert for Leirsjøen i Snåsa kommune.

§ 4 Generelle unntak, jfr. § 5 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

§ 4 definerer aktivitet som er direkte unntatt fra forskriften, mens § 5 definerer aktivitet som kan unntas etter søknad.

Relativt mange uttaleparter ønsker en til dels omfattende flytting av unntakspunkter fra § 5 til § 4. Det gjelder både fjellstyresambandet, mange (nesten alle) fjellstyrer, enkelte kommuner, noen allmenningsstyrer. Det går både på motorisert uttransport av felt storvilt, bygging av jakttårn, utvisning av ved, merking av nye og gamle stier, skjøtsel og vedlikehold av kulturminner, mv. I tillegg kommer en rekke punkt i forbindelse med reindrift, som kommenteres for seg selv.

Dette berører for det første i sum hele oppbyggingen av verneforskriften for naturreservat hensyn til hvilken grad av reguleringsmekanismer det er - eller ikke er- for ulike inngrep og virksomhet i et naturreservat. For det andre så går dette lenger enn Miljøverndepartementets rammer for vern på statsallmenning, nemlig et restriksjonsnivå som i samarbeidet med Norges Skogeierforbund om vern på privat grunn.

Disse generelle ønsker om grunnleggende endring av forskrift, går altså ut over fylkesmannens handlingsrom i saken, og en må derfor sende disse spørsmål videre for sentral vurdering. En kommenterer enkelte punkter:

Flere parter har ønsket at øvingskjøring for redningsoppdrag, oppsyn mv er regulert etter § 4. Med hensyn til det første så reguleres motorisert ferdsel i forbindelse med oppsyn, som har hjemmel i lov, etter § 4.1. Med hensyn til øvingskjøring, så anbefaler fylkesmannen ikke at øvingskjøring gis generelt unntak, da det bl.a. vil kunne gi en for diffus rettsituasjon om hva som er øvingskjøring, bestemt av hvem og under hvilke omstendigheter.

Det er i møter reist spørsmål om hvordan det gis melding i forbindelse med uttransport av syke og skadde beitedyr. En anbefaler at slik melding ut fra situasjon kan gis som tekstmelding eller mail, da det er en vanlig kommunikasjonsform, brukt bl.a. i forbindelse med jakt på rovdyr, men at det skal forsikres at melding er mottatt.

Uttransport av felt storvilt er påpekt fra mange parter, både fjellstyresambandet, mange fjellstyrer, samt andre parter, hvor man ønsker en formulering om lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor, i stedet for beltedrevet terrengkjøretøy. Enkelte har herunder pekt på at det i større grad er motorkraften og marktrykket mer enn belte eller hjul som medfører om det blir spor eller ikke. Markas tåleevne er også forskjellig, og enkelte områder er ikke egnet for hjultransport i det hele tatt. Fjellstyresambandet har alternativt bedt om at tillatelser til annen uttransport gis over flerårsperioder, tilpasset utleieperioder for storviltjakt. Fylkesmannen tilrår at flerårige tillatelser vil kunne gis.

Steinkjer kommune har anført at uttransport av felt storvilt også bør omfatte rovvilt. Etter motorferdselsloven er det transport av elg og hjort som er direkte hjemlet. I Nord-Trøndelag vil det i første rekke være bjørn det kan være aktuelt med transport av, spesielt siden mange av områdene ligger i distrikt med bjørn. En anbefaler at sentrale myndigheter arbeider videre med en forståelse av dette punktet, som også kan omfatte bjørn. Det felles årlig en del gaupe, men motorisert utfrakt av gaupe er ingen aktuell problemstilling i seg selv

Enkelte parter omtaler bruk av hest. Bruk av hest er stort sett foreslått å være tillatt. Hestehover kan være skarpe, og ved omfattende bruk på konsentrerte områder, f.eks. stier, så kan det sette spor. En har uheldig erfaring fra bruk av hest i bæresvake områder i fylket. Men i det hele er dette ingen aktuell problematikk, da det er mye mer spor etter elg, rein og andre beitedyr i områdene enn hest. Derfor er formulering ”skånsom riding” brukt, og i det ligger muligheten til å handtere situasjoner hvor slitasjeskader som følge av riding oppstår. Kløving regnes som riding.

Virke til bål og enkelt friluftsliv

Enkelte parter (Statskog, m.fl.) har pekt på punktet om skånsomt bruk av virke til bål og enkelt friluftsliv, og etterspør en større klarhet. I fylkesmannens forståelse av ”skånsomt uttak” ligger at uttak av selvstendige trær (store og små) ikke er skånsomt uttak, men f.eks. å ta en ”understander”, å ta en tynn rognestamme til fiskestang og bryting av kvist er tillatt. Statskog foreslår at for å unngå tvil, så brukes formulering ”Tørr gran og furu (gadd) skal ikke felles.” Poenget er at hele tørre trær ikke skal tas, men at tørre kvister kan brukes.

De fleste områder er så store og robuste, at vanlig friluftsmessig bålbrenning ikke utgjør noen problematikk. Områdene har også tradisjon for friluftsliv, med mange små og store vatn, elgjakt mv. En har under befarung i svært liten grad sett spor etter omfattende bålbrenning. Det er en vanlig situasjon med enkelte bålspor her og der langs vatn, og svært sporadisk for øvrig. Noen områder har imidlertid svært sjeldne og sårbare arter knyttet til aktuelt bålvirke, og i slike områder er det foreslått bålforbud, eller bålforbud i den sone hvor arten vil opptre.

Merking, rydding og vedlikehold av stier.

Flere parter ønsker dette inn i § 4. Når det gjelder vedlikehold, så kan alt vedlikehold betraktes å komme inn under § 4. 10 – tillatelse til vedlikehold av anlegg. Det er åpenbart at tillatelse også bør gjelde til anlegg som eventuelt blir tillatt anlagt etter fredningstidspunktet. Når det gjelder merking av sti, så bør det ha en kvalitetssikring, og spesielt i naturreservat. Merking kan være så mangt, og finnes i ulike varianter, både gode naturtilpassede løsninger men også løsninger med uheldige resultat. Derfor anbefales at merking av ny og gammel sti, herunder hvor i terrenget trafikk kanaliseres, reguleres gjennom § 5.

Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.

Flere parter ønsker at kultiveringstiltak for vilt og fisk bør stå under § 4, som unntak. Kultiveringstiltak kan være så mye, herunder kalking av vassdrag, felling av bjørketrær til vinterbeite for rype, sperring av bekk for å redusere gytevilkår m.v. Alle disse tiltak vil kunne være i strid med formålet for vernet. En generaltillatelse etter § 4 for kultivering blir dermed for diffus og altomfattende til at det bør være et spesifikt unntak, og bør således vurderes i medhold av § 5.

Jakttårn.

Flere parter har bedt om at jakttårn legges under § 4. Under befaringene i områdene har en observert svært få jakttårn, noe som tyder på at i disse områder finnes gode posteringsmuligheter uten bruk av jakttårn. Jakttårn reguleres ordinært etter § 5. For noen områder har en tilrådd at ”enkle, midlertidige jakttårn” kan settes opp i medhold av § 4. Med ”enkle midlertidige” menes svært enkle konstruksjoner for å få litt overhøyde. I uttalelsen fra Statskog anbefales at dette gjennomføres for alle områder.

Oppsetting av gjerder og innretninger for beite.

Flere parter ønsker et slikt punkt, fortrinnsvis under § 4, subsidiært under § 5. En vil anføre at mange av de aktuelle områdene er store, med til dels omfattende beitebruk i dag, både av storfe og av sau. I flere av områdene er det gjerder i dag. Vedlikeholdet til disse gjerder ser imidlertid ut til å være variabelt, fra gjerder som fungerer i dag, til rester etter gjerder med gjerdestolper og partier med eller uten tråd, eller at det for den slags skyld ligger trådrester i terrenget. Aktuelle områder er relativt store, det er omfattende beitebruk i en del områder i dag, og som anført av partene vil gjerder kunne være viktig for fortsatt beitebruk. En tilrår derfor at et punkt angående denne problemstillingen tas inn i større områder hvor det er etterspurt, etter § 5, da det gir en vurdering og dialog om hvor traseer etableres, og en forpliktelse i vedlikehold og fjerning etter bruk.

Skiløyper.

I mange av områdene er det skiløyper, fra skiløyper som kjøres opp med snøscooter til traseer som er preparert for løypemaskin. Denne praksisen bør kunne fortsette, og en har vurdert om skiløyper bør legges inn på vernekartet og kjøres opp i medhold av § 4, altså oppkjøring som fast unntak. Skiløyper er imidlertid forskjellige, fra faste traseer som har sin tradisjon gjennom mange år, løyper som er mer flyktige hvor traseer skifter, og løyper som kjøres opp år om annet. En har kommet til og tilrår at vanlige skiløyper ikke legges inn på vernekart, men at forvaltningsmyndigheten gjennom § 5 kan godkjenne traser for oppkjøring av skiløyper. Dette gir den beste fleksibilitet hvis man ønsker å endre trase eller foreslå nye trasser. Hvis skiløype skulle være opparbeidet i form av lysløype, hadde det vært naturlig å legge den inn på vernekartet, men slike fins ikke i forslaget. Dette medfører igjen at forvaltningsmyndigheten vil kunne godkjenne de ski-traseer en har fått opplysning om gjennom høringen før den aktuelle skisesong etter et vernvedtak.

Hogst av ved.

Flere parter ønsker hogst av ved til § 4. I alle de foreslåtte områder er det skogbiotoper med svært sårbare miljø og sjeldne arter. En kan ikke ha en bestemmelse som legaliserer hogst i sårbare områder. I motsetning til bryting av kvist, er hogst mer omfattende inngrep hvor trær og skog effektivt felles med motorsag. En vurderer at det stort sett kan tas ved til hytter i områdene uten at det kommer i konflikt med verneverdier. Men en kan ikke ha et regelverk som tillater felling av f.eks. 200-400 år gamle trær, eller trær med sjeldne arter. En har også vurdert å tillate hogst generelt etter § 4, men med forbud i kjerneområder. Det blir imidlertid for komplisert. Den beste og enkleste løsning er hogst av ved gjennom § 5 etter plan. En slik plan kan være svært enkel, karts-kisse og tekst, kanskje til sammen en A 4 side.

Bygging av broer og legging av klopper.

Iblant kan det være ønske om bygging av broer, gangbroer til friluftsmål, enkle klopper over bekker, broer som kan ta scooter eller rein på trekk. Der hvor spørsmål er reist konkret med konkret begrunnelse, har en henvist spørsmålsstillingen til § 5, herunder i ett konkret tilfelle forhåndssignal om at bygging av bro tilrås/godtas. Enkelte parter ber om at legging av klopper tillates i § 4.

Skogbruk og næringsvirksomhet i bakenforliggende områder.

I enkelte områder blir skogbruksområder liggende ”bak” verneområdet. En legger her opp til at et reservat ikke skal sperre for drift av bakenforliggende områder, med en åpning gjennom § 5, slik at utdrift fra hogst i bakenforliggende områder kan skje på frossen og snødekt mark. Med hensyn til annen etablert næringsvirksomhet i områder som blir liggende bak verneområder, er det fylkesmannens oppfatning at en bør komme fram til løsninger slik at etablert virksomhet kan fortsette.

Motorisert ferdsel.

Mange høringsparter har anførsler i forhold til motorisert ferdsel. Generelt skal motorisert ferdsel i utmark begrenses, noe som også er intensjon i motorferdselsloven. I forskriften for naturreservat er motorisert ferdsel i utgangspunktet forbudt, og med unntak enten hjemlet gjennom § 4 (direkte unntak) eller § 5 (unntak etter søknad). Direkte unntak er hjemlet (§ 4) for f.eks. uttransport av syke og skadde beitedyr, utfrakt av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy, redningsoperasjoner, ferdsel på snødekt mark for reindriften mv.

Det er enkelte områder med etablerte situasjoner med traseer for frakt av materiell og utstyr til hytter med snøscooter. Her er det som beskrevet i høringsrapporten prinsipielt to situasjoner: Transport gjennom et område, altså transit, og transport innen et område. For transport innen et område er hovedprinsipp at slik transport må omsøkes forvaltningsmyndigheten, men for transit, dvs. at både startpunkt og endepunkt er utenom området, er også løsninger med ferdsel etter en fast korridor etter motorferdselsloven lansert. Den forvaltningmessige forskjellen er om det er forvaltningsmyndigheten etter naturvernloven eller kommunen etter motorferdselsloven som har kontroll med den aktuelle motoriserte ferdsel gjennom eller i et reservat. Forskjellen for søker er om søknad fremmes til kommunen alene eller kommunen og forvaltningsmyndigheten for reservatet.

En viser til drøftinger med DN om denne problemstillingen, både faktisk og prinsipielt, og løsninger vurderes ut fra helhetlig funksjonalitet i de enkelte tilfeller. Eksempelvis om en ved en mindre omlegging av etablert løype kan unngå å kjøre i naturreservat. Etter høringsrunden er en del hytter som var foreslått inne i verneområder nå foreslått utenfor, altså liggende ”på grensen” til reservatet. For disse har en tilrådd at hytteeierne kan søke om motorisert transport av materiell og utstyr etter § 5, og ikke en trase med ferdsel i medhold av § 4.

I helt spesielle situasjoner har en anbefalt tilsvarende transitordning for motorisert transport på barmark. Motorferdselslovens åpning for motorisert ferdsel på barmark er i seg betydelig smalere enn for snøscooterkjøring. Ordningen er derfor foreslått hvor reservat f.eks. sperrer for allerede etablert trase for transport, f.eks. i forbindelse med etablert landbruksvirksomhet.

Enkelte parter har bedt om at motorisert transport for vedlikehold flyttes fra §. 5 til § 4. Behovet for motorisert ferdsel for vedlikehold varierer mye, fra bruk av tungt utstyr f.eks. ved vedlikehold av kraftlinjer, til tilsvarende lettere kjøretøy for enklere vedlikehold. Vedlikeholdsparagrafen har i seg selv en åpen formulering. Det vil si at vedlikehold av f.eks. klopp, merket sti, tilrettelagt sti, bygninger, mv. er tillatt i forskriften uten søknad. Men dermed blir det ganske viktig at generell tillatelse til mange ulike kategorier vedlikehold, ikke får en parallell med generell tillatt motorferdsel til de samme formål, men at det ligger en vurdering til grunn før motorferdsel tillates, altså § 5.

Forskriften i forhold til reindriften

Utgangspunktet for tilrådingen hva angår samiske interesser er det fundament som er skapt gjennom tidligere drøftinger mellom MD og Sametinget om forskrifter i verneområder, herunder i forbindelse med avtalen om konsultasjonsordning, og gjennom sist drøftinger og vurderinger i forbindelse med opprettelsen av Holmvassdalen naturreservat i Grane kommune av 18.12.2008. Deretter er innspill og lokale forhold sett i forhold til den ovenfornevnte basis. Ut fra dette er tilpasninger for reindriften tilrådd fordelt mellom § 4 (direkte unntak) og § 5 (dispensasjon etter søknad).

I forskriftsutformingen i høringsdokumentet ble Sametingets anmodning av 7.5.2007 tatt inn hva angår § 2 formålsparagrafen, § 4 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 5 vedrørende flerårige tillatelser. Anmodningen i forhold til § 8 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsorden som etableres var ikke tatt inn, men fylkesmannen tilrår at dette punkt tas inn nå.

Samiske interesser påpeker overveiende at ivaretagelse av arealgrunnlaget gjennom vern også er til fordel for ressursgrunnlaget for reindrift, så fremt reindriften ikke blir pålagt restriksjoner.

Områdestyret for reindrift i Nord-Trøndelag mener det er uakseptabelt at det gjennomføres en verneplan før Samerettsutvalgets innstilling er konkludert. Fylkesmannen videreformidler synspunktet til den sentrale behandlingen.

I høringen har mange parter, herunder reindriftsadministrasjoner/områdestyre og flere reinbeitedistrikt bedt om at samtlig unntakspunkt vedrørende reindrift legges inn i § 4, som direkte unntak. Argumentene for dette er basert på reindriftenes særstilling som urbefolkning, at reindriften ikke utgjør noen trussel mot naturverdiene, at det vil være praktisk vanskelig for reindriften å måtte søke om tillatelse til aktiviteter som er viktige element i deres næringsutøvelse og samisk kultur. Høringsparter påpeker også at til dels gamle og nye verneområder i samme distrikt, med forskrifter med ulik utforming, gjør det vanskelig og nærmest ikke mulig til enhver tid å ha oversikt over regelgrunnlaget, i og med at reindriftsutøvelsen forflytter seg i terrenget. Det vises her til de retter reindriftnæringen har etter reindriftsloven.

De aktuelle punktene angår motorisert ferdsel på barmark, uttak av ved, uttak av virke til samisk husflid og sløyd, uttak av materiell for vedlikehold av gjerder (gjerdestolper), oppsetting av midlertidige gjerder, rydding av trekk- og kjøreleier, skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer, jfr. reindriftslovens §§ 19-26.

Forholdet mellom etablering av verneområder og den samiske rettsstatus generelt er et spørsmål som tidligere er drøftet i de sentrale fora. Høringspartenes synspunkter videreformidles for vurdering i den sentrale behandling.

Fylkesmannen er enig i at det må unngås et omfattende søkeregime som anført ovenfor. På den andre siden så er det viktige og svært sårbare biologiske element i alle de foreslåtte områder. Det går både på svært sårbare og sjeldne arter tilknyttet gammel skog og ulike skogtyper og svært gammel skog i seg selv (gran i alder 200 – 300 år, furu i alder over 400 år).

Etter fylkesmannens mening er det derfor nødvendig faglig sett at de sårbare verdier som danner grunnlaget for verneformålet er beskyttet mot alle tiltak som utgjør en fare for verdiene. På den andre siden er flere av de foreslåtte områder relativt store, og områdene med spesielt sårbar status utgjør delvis mindre areal innenfor områdene. Områdene er derfor i det hele robuste i forhold til den samiske virksomheten, som påpekt av høringspartene. I betydelige områder kan samer ta ut ved, drivingsleier kan ryddes, materialer kan tas for sløyd uten at det er konflikt med verneinteresser. (På den andre siden er det ikke ønskelig at man i et reservat systematisk tar ut særegne vekstformer som rilkuler for bearbeiding til sløydartikler). Det er således i utgangspunktet ikke noen betydelig konflikt mellom de samiske bruksinteresser og områdenes verdier i seg selv. Spørsmålet er å etablere en forskrift som både ivaretar verneverdiene og som samtidig er praktisk og fleksibel i forhold til de samiske interesser i områdene.

Spørsmålet er så: Er de sårbare områdene så velavgrenset og konkrete at et reservat eventuelt kan inndeles i ulike soner i en forskrift i forhold til reindrift. Her er områdene forskjellige. Eksempelvis er kjerneområdene, de biologisk viktigste områdene, i Finnvollidalen/Esplingdalen spredt over hele området. I Simle er det et belte av kjerneområder i ytterkanten av området (16 stk), og en konsentrasjon av kjerneområder i den indre delen av området (2-3-stk), og i Almdalen konsentrasjon av kjerneområder nærmest i hele dalgangen. Gradert inndeling av reservat i soner blir altså i utgangspunktet komplisert på dette nivå i vedtaks kjeden, altså generell sonering på kart og i forskrift.

Spørsmålet er derfor hvilke mekanismer som både ivaretar verneformål og gir praktiske og fleksible løsninger for reindriften. I høringsforslaget er følgende ordlyd benyttet, etter bl.a. anmodning fra Sametinget i brev av 7.5.2007: ”For reindriften legges det opp til en praksis med flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriksplanen i henhold til reindriftsloven, slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte”.

Etter den tid er reindriftsloven endret slik at distriksplanen har fått mindre formell status, og distriksplanen egengodkjennes i dag av reinbeitedistriktene. Distriksplaner er derfor ikke egnet til å få den foreslåtte formelle status i forhold til forskriftene, noe som bl.a. er påpekt av reindriftsadministrasjonen i Nordland. Som en flerårsmekanisme er da forvaltningsplan mest hensiktsmessig. Sametinget henviser i sin uttalelse til forvaltningsplan som mekanisme, f.eks. ved bruk av kjøretøy på barmark. Fylkesmannen vil derfor ut fra de ovenfornevnte forutsetninger tilrå forvaltningsplan som flerårsmekanisme for tillatelser. En forvaltningsplan kan være svært enkel og rettet mot aktuelle tema. En forvaltningsplan kan da bygges opp omkring reindriften reelle behov og virksomhet, basert bl.a. på distriksplaner og vedtas for et visst antall år, med forutsatt rullering, og reindriften kan innenfor disse rammer utøve sin virksomhet uhindret og uten et kontinuerlig søkerregime. En forutsetter da at arbeid med forvaltningsplaner iverksettes snarlig.

Spesielle tema – reindrift:

Rydding av drivingsleier for rein og kjøreleier.

Flere høringsparter har innspill på dette. Fylkesmannen er av den oppfatning at eksisterende drivings- og kjøreleier skal kunne vedlikeholdes, dvs. fortsatt ryddes, men at eventuelle nye må vurderes. Under forberedelsene kom det inn innspill om to konkrete drivingsleier og en kjørelei, påpekt i terreng og konkret på kart. Begge disse to leier ble lagt inn som unntak i høringsdokumentet, dvs. at rydding kan foregå. På oversiktskartet for Nord-Trøndelag Reinbeiteområde, er drivingsleier- og trekkleier lagt inn, men målestokk er for grov til at det kan brukes for kartfesting i et vernekart. Under høringen har Vestre Namdal Reinbeitedistrikt presentert et omfattende innspill over drivingsleier, trekkleier og kjøreleier. Dette blir på den andre siden for omfattende til at en kan legge det inn i vernekartet, da det kun er leier gjennom vegetasjon, og bare drivingsleier, ikke trekkleier, som bør inn på vernekartet.

Fylkesmannen tilrå derfor at spørsmålet løses gjennom forvaltningsplan, og at forvaltningsplanen definerer nærmere de leier som i den aktuelle perioden eventuelt kan ryddes uten ytterligere søknad, både hva angår kjøreleier og drivingsleier. De rene trekkleier vil vanligvis ikke være aktuelle å rydde, siden dette er de leier reinen naturlig streifer etter.

Motorisert ferdseil.

Dette omfatter bruk av snøscooter på snødekt mark, bruk av terrenggående kjøretøy på barmark, samt start og landing med helikopter. Motorisert barmarkskjøring er i dag i varierende grad benyttet, fra distrikt med omfattende bruk av barmarkskjøretøy, distrikt med sporadisk bruk og distrikt som ikke benytter det. Distriktene påpeker imidlertid at uansett situasjon i dag, så vil bruk av barmarkskjøretøy være meget aktuelt i framtida.

Fylkesmannen tilrå at bruk av snøscooter reguleres gjennom § 4 og barmarkskjøring og start/landing med helikopter i hovedsak gjennom § 5 og forvaltningsplan.

Brensel, uttak av virke, skohøy, gjerdestolper mv.

En del parter har bedt om at disse punkter blir lagt inn i § 4 på linje med vedtaket om etablering av Holmvassdalen naturreservat av 18.12.2008. Her er følgende punkt lagt inn i § 4, som direkte unntak:

- Reindriften nødvendige uttak av bjørk til brensel og for vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr (§ 4.15)
- Skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid og tradisjonelle samiske bruksgjenstander (§ 4.14)

I kgl. resolusjon om vern av Holmvassdalen siteres følgende fra foredraget til Statsråd: ”Som følge av MDs dialog med Sametinget under sluttbehandlingen av vernesaken er det foretatt flere

justeringer i verneforskriften. Når det gjelder verneforskriftens § 4 pkt. 14 og 15, har MD presisert overfor Sametinget at for områder som er mindre enn Holmvassdalen, og for områder med spesielt sårbar vegetasjon, bør slike bestemmelser være under § 5 og evt. kobles til en ordning med flerårige tillatelser. Sametinget har sluttet seg til verneforslaget med de endringer som er foretatt i verneforskriften”.

Alle de foreslåtte områdene i Nord-Trøndelag er mindre enn Holmvassdalen og/eller har spesielt sårbare verdier. Relativt store areal innenfor disse områder er robuste i forhold til den samiske aktivitet, men en henviser til den ovenfor beskrevne kompleksitet og variasjon i områder.

I et område er det konkret påvist areal hvor skohøy skjæres, og dette er lagt inn som direkte kartfestet unntak for det aktuelle området. For øvrig vil ikke skjæring av skohøy og ris til gammer være særlig problematiske i seg selv, og kan eventuelt være et eget unntakspunkt, i alle fall for de større områder.

Materialer til samisk sløyd vil som, nevnt ovenfor ikke være noe problem i den større målestokk, men materialer må ikke tas i de sårbare områder og i et reservat bør ikke særegne vekstformer som f.eks. rilkuler tas. Mht. ved er det samme vurdering, ikke problematisk i det store bildet, men ikke uttak i de sårbare områder. Disse to spørsmål henvises derfor til § 5 og forvaltningsplaner.

Oppsetting av nødvendige midlertidige gjerder for bruk i reindriften.

Fylkesmannen tilrår at dette tas inn som et § 5 – punkt. Med dette er altså reindriftens posisjonering i forskriftene gjennom anførsel i § 2 formålsparagrafen for vernet, § 4 ved en del direkte unntak, § 5 koplet til forvaltningsplan og flerårige dispensasjoner, og gjennom § 8 ved at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsorden som etableres.

5.2.5. Direktoratets tilråding for områder i Nord-Trøndelag

Vernebehov

DN viser til fylkesmannens sine vurderinger knyttet til dette temaet og støtter disse. Statskog fremfører i sin uttalelse at det ikke er behov for ytterligere vern i nordboreal sone, at det ikke er behov for å utvide aktuelle områder i mellomboreal sone inn i nordboreal sone og at arealer i sørboreal sone kan vernes. I evalueringen av skogvernet fastsettes det flere mål enn areal i de ulike soner og de fleste foreslåtte områder bidrar til å fylle mangler i det eksisterende skogvernet.

Flytting av unntakspunkter fra § 5 til § 4.

En rekke parter ber om at unntakspunkter i § 5 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser flyttes til § 4 Generelle unntak. Dette gjelder bl.a. punkter innen reindrift, bygging av jakttårn, utvisning av ved, skjøtsel og vedlikehold av kulturminner, motorisert transport av felt storvilt med mer. For verneprosessen på statsallmenning er det lagt til grunn et tilsvarende restriksjonsnivå som gjennom frivillig vern på privat grunn. Dette er også presisert fra MD i brev datert 15. juli 2008. DN er av den oppfatning at flytting av unntakspunkter fra § 5 til § 4 vil være i strid med de føringer som er gitt om at restriksjonsnivået ved vern på statsallmenninger skal være tilsvarende restriksjonsnivået ved frivillig vern på privat grunn. En flytting av punkter fra § 5 til § 4 vil videre føre til at forvaltningsmyndigheten ikke kan styre tiltak bort fra sårbare områder, noe som kan føre til at verneverdiene ikke kan ivaretas. DN kan av den grunn ikke tilrå at de aktuelle forskriftspunkter flyttes fra § 5 til § 4.

Oppsetting av gjerder og innretninger for beite

Flere parter har fremmet ønske om adgang til å sette opp gjerder og samletrøer i forbindelse med beitebruk. Fortrinnsvis etter § 4, subsidiært etter § 5. Flere av de foreslåtte områdene er svært store og det pågår en utstrakt beitebruk. Fylkesmannen tilrår at det i store områder hvor dette er etterspurt tas inn et punkt i forskriftens § 5, der det kan søkes om oppsetting av gjerder og innretninger for beite. DN støtter fylkesmannens tilråding på at det i store områder kan omsøkes oppsetting av gjerder. DN vurderer det imidlertid som noe uklart hva som inngår i ”innretninger” og mener dette bør gis en mer presis formulering. I forhold til tidligere praksis og høringsuttalelser er det mest aktuelle at det settes opp gjerder og samleanlegg i de aktuelle områder. DN tilrår derfor følgende ordlyd ”Oppsetting av gjerder og samleanlegg for beite.”

Reindrift/samiske interesser

Reindriften er en viktig aktør i de fleste av de foreslåtte verneområdene. Det har vært ønskelig å komme til løsninger som både er praktiske i den daglige forvaltning av verneområdene og for reindriften. Tidligere er det i enkelte verneområder lagt opp til flerårige tillatelser på bakgrunn av utarbeidet distriktsplan. Reindriftsloven ble endret i 2007 og det ble egengodkjenning av distriktsplanen. Sametinget og Reindriftsforvaltningen i Nordland har på bakgrunn av dette pekt på muligheten for bruk av forvaltningsplanen som mekanisme innen reindriften. Fylkesmannen tilrår at det for reindriften legges opp til en praksis med flerårige tillatelser etter forvaltningsplan som koordineres i forhold til distriktsplanen. Reindriften utøves over store områder og DN vurderer det som viktig å komme frem til praktiske løsninger der hensynet til vernet blir ivaretatt, samtidig som reindriften kan utøves på en tilfredsstillende måte. DN støtter Fylkesmannens tilråding.

Motorferdse

Generelt skal muligheter for bruk av motorferdse i verneområder vurderes etter søknad. Etter vurderinger fra sentrale myndigheter er det likevel åpnet for direkte unntak for enkelte former for motorferdse i naturreservater.

I enkelte av de foreslåtte områdene er det åpnet for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr gjennom området til bakenforliggende hytte(r) på snødekt mark etter trasé fastlagt på vernekartet. Slik transport vil fortsatt være regulert av annet lovverk. Slike løyper er kun foreslått etter konkrete vurderinger der bakenforliggende hytter blir liggende mellom naturreservatet og den naturlige innfallspørt. Ved ett tilfelle er det gitt adgang for kjøring med lett terrenggående motor-kjøretøy på barmark etter fastlagt trase, med hjemmel i § 4. I det konkrete tilfeller blir en landbrukseiendom med landsbruksdrift liggende som et ikke vernet areal inne i et naturreservat. Det er for dette tilfellet gitt åpning for at motorkjøretøy kan benyttes etter fastlagt trase inn til eiendommen. Adgangen til bruk av motorkjøretøy er tilknyttet beitebruken på den aktuelle eiendom.

DN vil understreke at motorisert uttransport av storvilt (elg og hjort) i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett terrenggående beltekjøretøy hjemlet etter § 4. En eventuell bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 5, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet, skal også vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I Nord-Trøndelag er det etablert bestand av bjørn. I de senere år er det også åpnet for lisensjakt i deler av fylket. Hittil er det ikke felt bjørn ved lisensjakt. Sjansen for at det felles bjørn i det enkelte reservat vurderes som liten. DN mener det derfor ikke er nødvendig å ta dette inn i forskriften. Ved felling av bjørn i reservat kan tillatelse til uttransport gis etter søknad (§ 6).

I områder med hytter kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 5. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trase bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

Hogst av ved og virke

I en del av de foreslåtte reservatene finnes det hytter, setrer, koier eller andre bygninger, og det er ofte ønske om å hogge ved til disse. DNs vurdering er at slik hogst er akseptabel der konsekvensene av å frakte inn ved er større enn selve hogsten. Der hvor hytter eller koier har gode adkomstmuligheter (nær vernegrensen eller vei) bør derimot ved transporteres inn, eller hogges på utsiden av naturreservatet. I de fleste tilfeller vil det være ønskelig at grunneier utarbeider en plan for hogsten som grunnlag for en flerårig dispensasjon.

Luftfart

Gjeldende minstehøyde for flyging er 500 fot (jf uttalelser fra Luftfartstilsynet). DN ser ikke behov for å innføre særlige regler i forhold til minstehøyde for flyging i de aktuelle reservatene i forhold til verneinteressene. Førre var landinger med luftfartøy er ikke hjemlet i forskriftene for naturreservater generelt. Dette vil være sjeldne hendelser, som forvaltningsmyndigheten ikke vil forfølge om det skulle bli aktuelt i et reservat. DN vurderer at det ikke er nødvendig å ta dette spesielt inn i forskriftene.

Jakt og fiske

Jakt, fangst og fiske vil være tillatt i tråd med gjeldende lovverk for utøvelse av dette. Pr i dag er dette viltloven og lov om laksefisk og innlandsfisk. For enkelte områder åpnes det for at det etter søknad kan gjennomføres tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk. DN presiserer at slike tiltak må være i samsvar med gjeldende lovverk på dette området.

Skadefelling av store rovdyr

Med hjemmel i § 3 nr 2 er dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder fredet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. I § 4 er det åpnet for at jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende regelverk skal være tillatt. I flere av de foreslåtte verneområdene har det tidligere vært gitt tillatelse til skadefelling på store rovdyr. Skadefelling er ikke å regne som jakt. DN foreslår derfor at skadefelling av store rovdyr gis en tilsvarende åpning i forskriftens § 4 som det er gitt for jakt og fiske. Det foreslås derfor at bestemmelsene i § 3 ikke skal være til hinder for skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.

Miljøtilpasset reiseliv

For enkelte områder er det åpnet for bruk av reservatet i miljøtilpasset reiseliv etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten. Søker må da fremlegge en helhetlig plan for sin virksomhet i reservatet. Forvaltningsmyndigheten vurderer hvilke momenter i planen som er søknadspliktig og behandler disse momenter etter verneforskriften.

Friluftsliv

I forbindelse med tradisjonelt friluftsliv kan det være behov for virke til bål, pølsepinner og lignende mindre virkesbehov. I de fleste områder er slik bruk foreslått tillatt. Noen av områdene har arter som er svært sårbare for bryting av kvist o.lign. og det er ikke gitt åpning for uttak av denne type virke.

For de fleste områder er bruk av hest foreslått å være tillatt. Fylkesmannen skriver i sin tilråding at kløving er å anse som riding. DN tar forbehold på denne tolkningen. I de fleste områder er det etter § 3 åpnet for bruk av hest. Dette omfatter også kløving.

5.3. MDs MERKNADER TIL FORHOLD TATT OPP I KAP. 5.

5.1.5. MDs merknader til forhold tatt opp i kap. 5.1.

Arbeidsformen frivillig vern: MD viser til at arbeidsformen frivillig vern skal evalueres i 2009. Når det gjelder denne konkrete verneplanen viser MD til at noen områder ikke har en gunstig avgrensning. For disse områdene vil det være viktig om ytterligere arbeid bl.a. gjennom frivillig vern kan sikre viktige verneverdier i tilgrensende områder.

Forvaltningsmyndighet for verneområder: MD viser til omtale under kap. 4.

Hogst av plantefelt: MD viser til DN's merknader ovenfor om hogst av plantefelt. MD presiserer at slik hogst av plantefelt kun kan tillates hvis det har positiv effekt i forhold til verneformålet for det aktuelle naturreservatet. I noen tilfeller vil det være klart ønskelig med snarlig hogst av plantefelt, bl.a. når fremmede treslag som for eksempel gran eller edelgran er plantet utenfor artenes naturlige utbredelse, og særlig hvis det samtidig er risiko for at frøspredning og spiring fra slike plantefelt på sikt kan true området's verneverdier. I slike tilfeller er for øvrig tiltak som bl.a. ringbarking av trær

aktuelt slik at man raskt kan hindre spredning av fremmede treslag. I andre tilfeller kan det derimot være fordelaktig at eldre plantefelt får utvikle seg fritt og bl.a. bidrar til økt produksjon av død ved som er substrat for mange rødlistearter. Dette kan for eksempel gjelde for eldre plantefelt av gran i områder innenfor granas naturlige utbredelse, og særlig hvis det samtidig er vurdert at de plantede trærne ikke avviker vesentlig genetisk fra den naturlige skogen i området. MD presisere ut fra dette at det må foretas konkrete vurderinger i det enkelte tilfelle, ut fra verneformål og situasjonen i det enkelte verneområde, for å kunne ta stilling til eventuell hogst av etablerte plantefelt.

Forholdet til matloven: I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Samiske interesser

Alle områder i Nord-Trøndelag ligger i reinbeitedistrikter. Berørte reinbeitedistrikter i Nord-Trøndelag har blitt tilbudt konsultasjon med Fylkesmannen, og konsultasjonsmøte ble gjennomført 22.4.2009. Reindriftsinteressene har også deltatt på en rekke møter og befaringer.

Miljøverndepartementet har forelagt verneforslaget for Sametinget, og etter enkelte justeringer i aktuelle verneforskrifter har Sametinget gitt sin tilslutning til verneforslaget.

Miljøverndepartementet viser til at siden 2002 har samiske interesser vært synliggjort gjennom formålsparagrafen for verneområdene. Følgende formulering har vært brukt: ”*Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift*”. Det er med utgangspunkt i den nye naturmangfoldlov og forarbeidene til denne grunnlag for å hevde at en slik formulering ikke har sin naturlige plass under formålsbestemmelsen. Etter avtale med Sametinget er det enighet om at det i formålsparagrafen skal stå: ”*Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget*”. I forhold til samiske interesser vil det være viktig at naturgrunnlaget opprettholdes slik at samisk kultur og næringsutøvelse som bygger opp under verneverdiene kan fortsette og videreutvikles. Det åpnes imidlertid ikke for særskilt bruk i samiske områder, tilrettelegging i form av nye bygninger eller økt motorferdsel som kan skade verneverdiene. For øvrig vises det til naturmangfoldloven § 14, annet ledd hvor det framkommer at det skal legges tilbørlig vekt på naturgrunnlaget for samisk kultur ved vedtak i eller i medhold av naturmangfoldloven, noe som også følger av konvensjon om sivile og politiske rettigheter art. 27.

Det er i tillegg foretatt følgende endringer i de aktuelle verneforskrifter:

- Følgende bestemmelse flyttes fra § 7 til § 4: ”Skjæring av sennagress til fottøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til duodji/tradisjonell samisk husflid og samiske bruksgjenstander. Bestemmelsen gjelder ikke skjæring eller uttak av plantearter som står på den til enhver tid gjeldende norske rødlisten”.
- Under § 7 er formuleringen om barmarkskjøring i reindrift endres slik at det ikke i forskriften er henvist til godkjent forvaltningsplan.
- Nederst i § 7 er formuleringen endret til ”For reindriften kan det etter søknad gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven, slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte.”

Det er videre enighet om at når det gjelder nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, bør temaet også inngå i forvaltningsplaner som utarbeides for verneområdene.

Sametinget har gitt uttrykk for følgende synspunkter:

-”Sametinget har i konsultasjonene gitt uttrykk for at størrelsen på verneområdene ikke kan være av avgjørende betydning for at det ikke kan være en generell unntaksbestemmelse for reindriften nødvendige uttak av brensel, vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr. Det avgjørende må være vernets formål og uttakets mulige konsekvenser i forhold til dette. Det er Sametingets synspunkt at slike uttak vil være av så begrenset omfang at det ikke vil svekke det

biologiske mangfoldet, samtidig som det vil opprettholde tradisjonell praksis og slik understøtte målet om å ivareta grunnlaget for samiske kultur, jf. CBD artikkel 8j”.

-”Samiske eiendoms-, besittelses- og bruksrettigheter er ikke endelig kartlagt for de foreslåtte verneområdene. En eventuell framtidig kartlegging og anerkjennelse av rettigheter i områdene vil kunne ha konsekvenser med hensyn til blant annet erstatning”.

Samerettsutvalgets innstilling: Områdestyret for reindrift i Nord-Trøndelag viser primært til Samerettsutvalgets innstilling, og mener det er uakseptabelt at det gjennomføres en verneprosess i forkant av denne kartleggingsprosessen. MD viser til at Stortinget har sluttet seg til at skogvernet skal utvides på statsgrunn. De samiske rettighetene ivaretas både gjennom konsultasjoner, møter og befaringer gjennom verneprosessen. MD viser også til ”NOU 2007:13 Bind B. Den nye sameretten. Utredninger fra Samerettsutvalget. Del III – Utvalgets vurderinger og forslag, kapittel 16-24”. I kapittel 20.5.6.2 og 20.5.6.5 er båndlegging av verneprosesser som omfatter naturreservat omtalt, og Samerettsutvalget mener at det ikke er behov for å stoppe disse verneplanprosessene.

Kulturminner: Det er behov for tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og forvaltningsmyndigheten for verneområdet når det gjelder behandlingen av enkeltsaker knyttet til kulturminner innenfor verneområdene. Det legges opp til at istandsetting og vedlikehold av kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Tiltak knyttet til forvaltning av kulturminner må derfor generelt omsøkes etter § 7 for å sikre at det ikke oppstår konflikt med verneformålet etter naturvernloven. For tiltak som er uproblematisk i forhold til verneverdiene, bør det vurderes om det er hensiktsmessig å gi flerårige tillatelser.

Installasjoner for elektronisk kommunikasjon: Vedrørende anlegg for elektronisk kommunikasjon vil generelt vernebestemmelsene åpne for vedlikehold av slike anlegg som evt. ligger innenfor verneområder. Eventuelle nyanlegg må primært plasseres utenfor verneområdet. Hvis dette ikke er mulig må tiltaket vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftene.

Bygninger og anlegg

MD har tatt inn følgende (evt. sjekket at det er tatt inn) i forskriftene for de aktuelle områdene:

- Unntak for vedlikehold av aktuelle bygninger/anlegg/innretninger (§4), samt nødvendig motorferdsel for slikt vedlikehold (§ 7).
- Under § 7: Gjenoppføring bygninger/anlegg/innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade. Det understrekes at dette vil være gjenoppføring innenfor opprinnelig størrelse.
- I tillegg under § 7: Nødvendig bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til gjenoppføring av bygninger, anlegg eller innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.

Gjerder etc.: Under § 7 er det tatt inn punkter om oppsetting av gjerder og samleanlegg for beite, og utkjøring av saltslikkestein på snødekt mark. Det er også tatt inn punkter om nødvendig motorferdsel i forbindelse med nevnte aktiviteter.

Kraftlinjer etc.: Det er eksisterende kraftlinjer i følgende områder: Simle, Prestaksla, Presten, Presteheie, Indre Iddefjord-Enningdalselva, Berby, Stormyra, Dale, Drægnismorki, Prestebakkefjella. Områdene Mariafjellet og Dale grenser til reguleringsmagasin. Ingen av områdene berører kraftprosjekter i Samla Plan. Ingen av områdene berører kjente planer om nye kraftoverføringslinjer. Grunneiere har vist til et visst potensiale for vannkraft i områdene Holmdalen, Simle og Indre Iddefjord-Enningdalselva. I området Mariafjellet foreligger for øvre deler av området en melding om vindkraftverk, hvor NVE i brev av 20. mars 2009 har sagt at man på det nåværende tidspunkt ikke tar meldingen under behandling.

Forvaltningsplan: For områder hvor det i verneforskriftens §§ 4-7 er henvist til forvaltningsplan, er formuleringen under § 8 ender fra ” Det kan utarbeides forvaltningsplan....” til ”Det skal utarbeides forvaltningsplan.....”

Kompensasjon for kommuner, jf. merknad fra Nærøy kommune: MD har ikke budsjettmessig grunnlag for å innvilge eventuelle ønsker om næringsfond eller liknende i forbindelse med det løpende skogvernarbeidet. Det vises til at det i naturmangfoldloven av 19. juni 2009 ikke legges opp til å innføre en generell kompensasjonsordning til lokalsamfunn som berøres av vern etter naturmangfoldloven.

For øvrig slutter MD seg til DNs merknader i kap. 5.

6. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE SOM FORESLÅS VERNET

1. Holmdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag fylke

Areal 2639 daa, herav 930 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området har sjeldne og spesielt verdifulle skogtyper for denne regionen, med gråor-almeskog og boreal bjørkeskog, og svært rik epifyttisk lavflora knyttet til lauvtrær. Området har svært fuktige skogtyper, nært boreal regnskog med artsrikt lungeneversamfunn. Området har også lågurtgranskog med sjeldne sopparter, rikmyr og et større, rikt våtmarksområde. I seg sjøl er området karakterisert som regionalt verneverdig, men hele Holmdalen sett under ett kvalifiserer trolig til nasjonalt verneverdig. Området grenser til privat tilbudt område i sørvest, samt et nærliggende naturreservat lenger opp i dalen. Området er regionalt verneverdig (**).

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har spesiell vitenskapelig og pedagogisk betydning og egenart som en lavtliggende, gammel, svært fuktig og rik skog med sitt tilhørende mangfold av kravfulle arter.

Planstatus:LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Spor etter gammel kjerreveg/traktorveg/vinterveg, nesten helt forfalt/gjengrodd, går gjennom området.

Lokale høringsuttalelser

Vestre Namdal reinbeitedistrikt påpeker at området er en del av et større område som er svært viktig for reindriften, med mange flytte og trekkveier, med bruk av snøscooter og terrengsykkel, med behov for rydding av traseer, gamle samiske boplasser i området. Det sies at vern ikke må være til hinder for utvikling hverken for reindriften eller annen samisk næring i fremtiden, f.eks samisk form for turistnæring, uttak av virke, annen virkebasert næring, mv. Det kan bli aktuelt å bygge bro over elva, på grunn av kalvetap ved kryssing ved utløpet av Holmtjønnva.

Statsskog anfører at forslaget umuliggjør en bedre utnyttelse av vannressursen i Ytteråa til kraftproduksjon, og at forslaget virker unødig stort i forhold til verneformålet. Sørvestre grenseforslag bør trekkes lenger ned i lia.

Fylkesmannens tilråding

Området ses i sammenheng med Holmdalen som helhet og tilbudt frivillig vern i tilgrensende Langfjelldalen i sørvest. Dette er et daldrog med store verneverdier, og avgrensning ses i forhold til denne helheten. Derfor bør verneområdet omfatte hele det naturlige økologiske landskapsrommet på begge sider av dalen.

Tilførselsvegen og parkeringsplass tas ut av forslaget. Forøvrig følges alternativ avgrensning, siden det er diverse flomløp og sideløp i samløpet mellom Holmtjønnelva og Langfjellelva.

Det er vannkraftanlegg i Ytteråa allerede, men ikke regulering av Holmvatnet m/våtmarker og myrer omkring.

Området grenser til frivillig tilbudt areal, og punkt om miljøtilpasset reiseliv tas inn, også siden dette punkt også allerede er tatt inn for etablert reservat. Det er private skogarealer lenger opp i dalen, og forslag om mulighet for uttransport av virke gjennom reservatet opprettholdes.

Med hensyn til de mulige framtidige ønsker om bygging av bro i forbindelse med flytting av rein, så henvises til den generelle dispensasjonshjemmel i § 6.

DNs tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til generelle kommentarer og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelsen av Holmdalen naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Holmdalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

2. Jamtheimen naturreservat, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag fylke

Areal 6896 daa, herav 4481 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Jamtheimen er et relativt urørt område med en sjelden stor enhet sammenhengende produktiv skog, uten nyere hogstingrep. Området har et stort antall kjerneområder, har relativt hyppig opptreden av høgstaudeskog nederst i liene, og noe sumpskog. Kravfulle og rødlistede arter av skorpelav, blad- og busklav er registrert, noe som er verdifullt, selv om opptreden er i moderate populasjoner. Av arter kan nevnes trådrag, duftskinn og gammelgranskål. Området vil på sikt kunne utvikle betydelige verdier av fuktighetskrevende arter på gamle trær. Kjerneområde 10 har langt framskreden naturskogtilstand. Av mangler i barskogvernet dekker området først og fremst opp for rike skogtyper. Taigabendellav er registrert, som en utpostforekomst i artens utbredelsesområde. Isolert sett er området regionalt verneverdig (**). Sett i sammenheng med Bangsjøan er verneverdi trolig *** - nasjonal, jfr NINA-sapport, da de to områder har komplementære verdier.

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har særlig vitenskapelig og pedagogisk betydning som et sammenhengende område med gammel skog, herunder rike skogtyper og sårbare arter i tilknytning til dette.

Planstatus:LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Gjerde avsperrer nes ut i Rognavatnet. Det går merket sti mellom området og over til Sandvatna, merkingen er delvis under forfall.

Lokale høringsuttalelser

Miljø- og Landbruksforvaltningen i Midtre Namdal region MNR tar forslaget til verneområder med foreslåtte forskrifter til etterretning.

Statskog mener området primært bør tas ut av verneplanen. Dersom vernet gjennomføres bør alle hytter holdes utenfor, og vestgrensen justeres slik at ungskogfeltene holdes utenfor.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen foreslår at Bangsjøan og Jamtheimen opprettes som to separate verneområder, da de har hver sin geografiske identitet og lokalisering, og komplementære egenskaper hva angår

verneverdi. En foreslår at grensa justeres noe innover/oppover i vest for å unngå noe ungskog, jfr anførsel fra Statskog, men samtidig ikke lenger enn at det aktuelle landskapsrommet ved lang myr og bekk overveiende opprettholdes. En foreslår videre grensejustering slik at den gamle boplassen Jamtheimen med hytte faller utenom reservatet.

Med hensyn til taigabendellav så vokser den nettopp på den type greiner som er aktuelle når man brenner bål. I og med at taigabendellaven er registrert, så kan den også finnes på andre svært gamle trær i området, selv om potensialet er sporadisk. En må imidlertid tilrå at brenning av bål ikke er tillatt i Jamtheimen naturreservat av hensyn til taigabendellav.

I møte framkommer at det er litt ulik praksis med hensyn til ved til hytter. I et område med forekomst av taigabendellav, må en uansett være svært observant mht utvisning av virke, og det er å foretrekke at ved tas utenom området. En tilrå imidlertid åpning i forskriften slik at forvaltningsmyndigheten kan godkjenne uttak etter plan, ut fra hva som har vært tradisjon, og at ved delvis kan tas av tilvekst f.eks. nært plassen Jamtheimen.

Motorisert transport av materiell til hyttene vil vanligvis gå over Rognvatnet, men i perioder med overvatn på isen kan denne transportleia være uframkommelig. En tilrå derfor at dispensasjon for slik transport i slike tilfeller kan innvilges etter hjemmel i § 5.

DNs tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrå opprettelse av Jamtheimen naturreservat.

MDs tilråding

Vedrørende verneforskriftens § 7 pkt. 14: Ved eventuelle søknader om vedhogst bør det først vurderes om det vil være en bedre løsning at veden fraktes inn utenfra. Eventuell vedhogst bør primært begrenses til areal i umiddelbar nærhet av hyttene. Eventuell vedhogst i naturreservatet kan ikke foretas i registrerte kjerneområder for biologisk mangfold. Treslag som kan hogges er bjørk og gran, samt eventuelle fremmede (ikke-stedegne) treslag. Gamle trær, grove trær, hule trær, døde trær og andre særegne trær skal spares. Hogsten skal gjennomføres som plukkhogst. Kantsoner mot vann, bekker, myr, stier og veier skal opprettholdes.

Det er foretatt justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrå at Jamtheimen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

3. Simle naturreservat (utvidelse), Nærøy kommune, Nord-Trøndelag fylke

Utvidelsesareal 27381 daa, herav 11712 daa produktiv skog. Nytt totalareal 41771 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området omfatter et større areal som sammen med eksisterende Simle naturreservat vil utgjøre et stort område fra sjø til fjell. Området er svært variert, herunder med skoger av svært rik utforming, bl.a. gråor-almeskog, høgstaudeskog, rik sumpskog, storbregnegranskog og boreal lauvskog. Den vestlige beliggenheten kombinert med topografi gir fuktig miljø og fuktige skogtyper. En konkret kvalitet med boreal regnskog finnes vest for Kildalsvatnet. Stor variasjon i topografi og eksposisjon bidrar til variasjon i naturtypene. Artsmangfoldet blir tilsvarende rikt, med velutviklede rikbarksamfunn, rike lungeneversamfunn, skrubbenever og filtvarter, samtidig som også karplante- og mosefloraen blir rik og variert. Områdets begrensnings i dødved og omfang av gammelskogstruktur medfører imidlertid at de mest sjeldne arter mangler. I alt 18 kjerneområder er registrert, herunder 16 i den vestlige delen på strekningen fra Storvatnet/Drossafjellet og over mot Bergsvatnet. Området dekker mangler i barskogvernet som storområde,

rike skogtyper, herunder høgstaude- og kalkgranskog, lavlandsskog, samt har tilleggsv verdier i form av kystbarskog og epifyttrike lauvblandingsskoger. Hver for seg har registreringsområdene verdi **, mens NINA konkluderer at området samlet og sammen med eksisterende Simle naturreservat er nasjonalt verneverdig - ***.

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har særlig vitenskapelig og pedagogisk verdi og er egenartet som et stort og relativt urørt område, med kystnær lavereliggende skog, varierte skogtyper, rike skogtyper, fuktige vestlige skogtyper, kystbarskog og rikt arts mangfold.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen for Nærøy. Eksisterende Simle naturreservat.

Inngrepstatus: Det går kjerrespor/gammel traktorveg inn mot området fra vest, til Svartvatnet og Skillingsvatnet. Det er to hytter/gamle bosteder i Skillingsdalen og hytte ved Svartvatnet. Div broer over elver. Gammel kraftlinjetrase langs Saglivatnet. Ungskog i Skillingsdalen, samt ungskogfelt ved Svartvatnet (øst)

Lokale høringsuttalelser

Nærøy kommune uttaler at det i utgangspunktet er positivt at kommunen har naturkvaliteter og skogtyper som er interessante for vern, men at forslaget til vern har stort omfang i Nærøy, og en ber om at det utarbeides erstatningsordninger slik at kommunen kan få kompensert for bortfall av fremtidige inntekter og verdiskaping. Kommunen ber om at det ses på en alternativ grense i Skillingsdalen slik at det kan drives framtidig skogbruk, og at fremre del mot Gråmarka ikke tas med, men eventuelt selges som tilleggsareal. Skog rundt hytter og hus må kunne ryddes, skiløypetraseer og trase for skirenn kan kjøres opp og vedlikeholdes, og at det ikke bør være andre regler for motorferdsel på snøføre enn motorferdselslovens bestemmelser.

Reindriftsadministrasjonen i Nordland påpeker eksisterende reindriftsanlegg i nåværende Simle naturreservat, og har for øvrig anmerkninger til forskrifter, se under generelle merknader.

Voengel - Njarke reinbeitedistrikt benytter området intensivt og i et gammelt samisk kulturlandskap, og er sterk uenig i at områdene i sitt distrikt skal vernes, og at det vil få dramatiske følger for å videreføre de samiske næringer, bl.a med reindrift. I verneforskriften legges det opp til en omfattende begrensing av reindriftsnæringen, og distriktet har også dårlige erfringer med andre verneområder, og at det bla. ikke er tatt hensyn til behovet for virke til sløyd, gjerder osv. De samiske retter omfatter ikke bare den opprinnelige måten å drive området på, men også mer moderne måter for utøvelse av næringen.

Myndighetene har i prosessen ikke tatt tilstrekkelig hensyn til dagens rettsutvikling og folkeretten, herunder FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter, samt ILO-konvensjon nr 69, og statens konsesjonsmyndigheter kan bl.a ikke foreta avgjørelser naturinngrep i samiske områder som medfører at samer taper mulighet til materiell kulturutøvelse.

Gravvik grendelag anfører at området er svært stort og at området i vest ønskes kjøpt.

Verneforskrifter må ta hensyn til behov for eventuell moderat oppdemming av vatn for oppdrettsnæringen. Festeleierne av Heimen må kunne forvalte og tilbakeføre tun og bygninger slik det opprinnelig var. Hytter og stier må kunne vedlikeholdes og vedhogst tillates. Motorferdsel på vinterstid må tillates for grendelaget etter behov.

Gråmarka Idrettslag har trase som går fra Lidareng (Øvermoen) til Kværnan, Lundseng og Simble, og brukes som turløype om sommeren og skiløype om vinteren. I tillegg arrangeres et årlig skirenn som kalles Vassbygdrennet. Dette må tas med i verneplanen.

Hill Selliseth bruker den gamle boplassen Heimen som fritidsbolig og ønsker å bevare stedet som et kulturminne, bl.a. med nødvendig rydding av skog og kultivering av gammel dyrkakkjord, samt vedlikehold av ferdssveger. Der er ønskelig å kjøpe areal ved neste sjanse for utløsning av festekontrakt. Hun ønsker at et areal omkring heimen unntas fra verving.

Frode Mikalsen driver gården Åsen/Nordbakk gnr./brn. 107/7, anfører at området innenfor alternativ vernegrense ikke har verneverdi og ikke bør tas med i et reservat, og staten bør vurdere å selge disse areal som tilleggsareal til gårdsbruk i området.

Marine Harvest er lokalisert med settefiskproduksjon på Salsbruket og i Naustbukta, og Storvatnet er i dag anleggets vannkilde. For evt. videre ekspansjon av driften og økt konkurransekraft ønskes

mulighet for restaurering av tidligere etablerte demninger i vassdragene Skillingsvatnet og Bergvatnet, samt mulig restaurering av dammen i Bogavatnet (i eksisterende Simle naturreservat). Naturvernforbundet NT støtter det største alternativet, og mener at grensa nord for Storstvatnet bør trekkes lenger vest, slik at hele kjerneområde 5 inkluderes.

NTNU, Vitenskapsmuseet, mener at hele kjerneområde 5 bør tas med.

Statskog kan se en alternativ avgrensning nordøst for Skillingsåsen, noe som vil betinge en adkomstkorridor gjennom et vernet område for effektiv og rasjonell drift. Med hensyn til området i sørvest, så er dette areal er driftsmessig lett tilgjengelig og må ikke tas med. Verneforskriften bør åpne for en framtidig skånsom utnyttelse av vannkraftressursen.

Fylkesmannens tilråding

Dette er et kystnært og stort område, som er en særlig etterspurt kvalitet i vernesammenheng. Området har mange, varierte og viktige kjerneområder, og fylkesmannen anfører at helhet, størrelse og sammenheng er viktig.

Statskog mfl. har bedt om at arealet i vest mellom Bergsvatnet og private areal blir tatt ut av planen. Dette utgjør et bra stort areal, men ligger i ytterkanten av forslaget, er betydelig påvirket av skogbruk og fylkesmannen tilrår at dette området ikke blir med i planen. nførsel om ønsket kjøp av dette området er en sak mellom interessent og Statskog. Ved Saglivatnet foreslår fylkesmannen at også den tredje gamle boplassen tas ut, da dette kan gjøre med en grensejustering mot Saglivatnet. En gjør oppmerksom på en feil på N50-kartet idet fylkesgrensa mellom Nord-Trøndelag og Nordland tilsynelatende går ytterst på neset ved den aktuelle boplassen, mens grensa egentlig (og jfr økonomisk kartverk) går i selve vatnet.

Med hensyn til forespørsler om alternativ grense for et område mellom Skillingsvatnet og den gamle boplassen Heimen, så ligger dette området som en lomme innenfor et belte av viktige kjerneområder, kjerneområder som bl.a. har boreal regnskog. Dette området har i dag betydelig andel skog i alder av ca 40 år, men vil på sikt utgjøre en viktig del av et kystnært og stort verneområde. HINT påpeker i sin høringsuttalelse generelt på viktigheten med restaureringsområder, og at dette aspektet generelt er sterkt undervurdert når det gjelder å ta vare på verdifulle naturtyper. NINA anfører i sin rapport om Bergsvatnet-Skillingsvatnet, at dette området i Skillingsdalen er et mulig alternativ, mens Biofokus i sin rapport om Skillingsvatnet-Drossafjellet ikke anbefaler denne delen av området. Fylkesmannen legger til grunn at Simle er et stort, helhetlig, lavtliggende, rikt og kystnært område, et storområde som bl.a. har boreal regnskog. Å ha en sone "inne" i et verneområde som skal planlegges for skogsdrift på sikt, anser en som meget uheldig i seg selv, samtidig som området på sikt i seg selv vil kunne være en verdifull del av et verneområde. Fylkesmannen tilrår at området fortsatt blir med som en del av et stort område.

Mht. skiløyper og skirenn, så foreslås at oppkjøring av skiløype vist på mottatt kart, reguleres etter bestemmelse i § 5, at arrangement av Vassbygdrennet legges inn under § 4, og at eventuell transport av utstyr og materiell inn til hytter med snøscooter, reguleres gjennom § 5. Eventuell restaurering av gamle dammer, vil uansett være en sak som må behandles også i forhold til vassdragsloven, og en foreslår at det spørsmål vurderes i forhold til den generelle dispensasjonsadgang i § 6 hvis spørsmålet skulle dukke opp. Fylkesmannen tilrår ikke at forskriften åpner for kraftutbygging i området. Vedlikehold av stier mv. kommer inn under den generelle vedlikeholdsparagrafen. Kjerneområde 5 ligger delvis på privat areal, og omfattes derfor ikke av forslaget.

Området er stort, benyttes til beite, og en tilrår at søknad om bygging av gjerder og enkle innretninger for beite, samt utkjøring av saltslikkestein hjemles etter § 5.

For reindrift og øvrige spørsmål vedrørende forskrifter, erstatning mv, henvises til omfattende generell kommentar. Reinbeitedistriktet anfører at Simle er et svært viktig område, og dette vil også ligge til grunn ved eventuell utarbeidelse av forvaltningsplan i området.

DNs tilråding

DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensingen av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Nærøy kommune ber om at det utarbeides erstatningsordninger slik at kommunen kan få kompensert for bortfall av fremtidige inntekter og verdiskaping. DN viser til erstatningsreglene for vern etter naturvernloven/naturmangfoldloven. DN kan ikke ta stilling til spørsmålet om næringsfond og andre kompensasjonstiltak som ikke er knyttet til erstatningsoppgjøret for det enkelte område.

Vedlikehold av gamle dammer er tillatt etter forskriftens § 4 nr 12 (Vedlikehold av anlegg og innretninger som er i bruk på fredningstidspunktet). Forskriften hjemler ikke bygging av nye demninger.

En utvidelse i vest nord for Storstvatnet ville sikret at kjerneområde 5 i sin helhet hadde kommet med i verneområdet. Denne delen ligger imidlertid på privat grunn og innenfor rammene av denne verneplanen er dette arealet ikke foreslått vernet. En utvidelse kan vurderes dersom det fremkommer tilbud om frivillig vern.

DN viser forøvrig til de generelle kommentarene ovenfor og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelsen av Simle naturreservat.

Samtidig tilrår oppheving av forskrift 31.8.2001 nr. 955 om fredning av Simle naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag.

MDs tilråding

Vedrørende verneforskriftens § 7 pkt. 14: Ved eventuelle søknader om vedhogst bør det først vurderes om det vil være en bedre løsning at veden fraktes inn utenfra. Eventuell vedhogst bør primært begrenses til areal i umiddelbar nærhet av hyttene. Eventuell vedhogst i naturreservatet kan ikke foretas i registrerte kjerneområder for biologisk mangfold. Treslag som kan hogges er bjørk og gran, samt eventuelle fremmede (ikke-stedegne) treslag. Gamle trær, grove trær, hule trær, døde trær og andre særegne trær skal spares. Hogsten skal gjennomføres som plukkhogst. Kantsoner mot vann, bekker, myr, stier og veier skal opprettholdes.

MD presiserer at vernegrensen for naturreservatet mot Saglivatnet vil følge høyeste regulerte vannstand (dvs. 0,5 m over naturlig vannstand), som fastsatt ved NVEs vedtak av 2.2.2009.

Det er foretatt justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009.

MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Simle naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrår oppheving av forskrift 31.8.2001 nr. 955 om fredning av Simle naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag.

4. Spillumbekken naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag fylke

Areal 389 daa, herav 255 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Bekkekløft med sårbart artsmangfold. Lokaliteten er en del av NINA-lokaliteten Finnfjellet, som har verdi **. Skogen i området er meget fuktig, med skogsnelle i bunnen og mosetepper. Skogen er rik og for det meste storbregneskog. Lav- og mosefloraen er rik, med mye groplav og huldrelav, samt noen trær med trådrag. Området er verdifullt som en lavliggende, produktiv, og meget fuktig granskog. Bekkekløft er en naturtype som DN har definert at Norge har et internasjonalt ansvar for. Området har regionalt verneverdi (**).

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har spesiell vitenskapelig og pedagogisk betydning og egenart som en bekkedal med fuktig, gammel skog, rik skogtype og rikt arts mangfold.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan

Inngrepstatus: Gamle kjørespor gjennom området.

Lokale høringsuttalelser

Midtre Namdal region, Miljø og Landbruksforvaltningen tar forslaget til etterretning.

Statskog anfører at området har nøktern og naturlig avgrensning omkring en bekkeløft, og har ikke merknader til vern av området.

Fylkesmannens tilråding.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som foreslått. Med hensyn til reindrift vises til generell kommentar ovenfor.

DNs tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene ovenfor og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Spillumsbekken naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Spillumsbekken naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

5. Mariafjellet naturreservat, Lierne kommune, Nord-Trøndelag fylke

Areal 13932 daa, herav 4148 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Mariafjellet er et velavgrenset område som er variert med rik høgstaudevegetasjon i skarpe bekkedaler og rikmyrer over mellomliggende landskapsrygger. Området har et frodig preg med ballblom og orkideer. Områdets viktigste verneinteresser er god dekning av rike vegetasjonstyper av både skog og myr, kombinert med områdets størrelse og gode avgrensning. Stor topografisk og geologisk variasjon gir grunnlag for tilsvarende variasjon i biomangfoldet. 4 kjerneområder er skilt ut. Mariafjellet er klart regionalt verneverdig, men mangel på tilstrekkelig gammel skog med tilhørende arts mangfold, gjør at området ikke karakteriseres som nasjonalt verneverdig. Av mangler i barskogvernet, dekker området "rik bergrunn" og "høgstaudeskog". Størrelse, avgrensning og rikhet er viktige kvaliteter. Området er regionalt verneverdig (**).

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt område med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning og egenart gjennom stor andel rike vetasjonstyper i form av høgstaudeskog, lågurtskog og rikmyrer med sitt tilhørende arts mangfold.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Området grenser til Limingen, som er kraftmagasin.

Lokale høringsuttalelser

Lierne kommune har en generell uttalelse om forslagene i Lierne, se eget avsnitt.

Siri og Roger Granli har bruksrett på jakt og fiske på området, samt vedrett (til hytte jfr Statskog), og er kritiske til at de ble orientert så sent i prosessen, at de bl.a. ikke fikk til å påpeke sine interesser i befarng. De driver utleie av jakt og utleie av hytte i området, og det foreliggende forslag vil medføre betydelig økonomiske konsekvenser. De ber primært om at Mariafjellet blir tatt ut av forslaget, og hvis det blir aktuelt å verne det, så ber de som bruksberettigede å bli tatt med i arbeidet fra starten av slik at de kan bidra i prosessen til beste for alle parter.

Sekundært, i møter, ber Granli om at hytta tas ut av reservatet, at elg kan transporteres med ATV, at adkomst til hytta kan skje gjennom § 4 og forutsetter at det ikke blir vernet enda mer etter et eventuelt vedtak.

World Wildlife Fund mener at evt. vindkraftverk ikke må få påvirke verneområdet i for stor grad. Statsskog mener primært at området bør tas ut av verneplanen. Dersom vern gjennomføres bør forslag tilpasses melding om vindkraftverk, slik at snauområdene i vest holdes utenfor.

Tilrettelegging for utmarksturisme bør inn i forskriften, og grense trekkes utenom hytte i området.

NVE forutsetter av reservatet ikke får innvirkning på evt. framtidig justering av reguleringsbestemmelser/konsensjonsvilkår tilknytta Tunnsjø og Linvasselv kraftstasjoner

Fylkesmannens tilråding

Saken er drøftet med partene etter høring.

Fylkesmannen anfører at området med rik kalkpåvirket vegetasjon har viktige dokumenterte verneverdier, og at det ikke har faglig aktualitet å foreslå å ta området ut av planen.

Det er riktig at Granli ble orientert på et tidspunkt i prosessen hvor befarng var gjennomført.

Det er imidlertid deretter gjennomført 3 møter med Granli, og Granlis synspunkter er drøftet gjennomgående. Med hensyn til Granlis bruksrett på jakt og fiske, så vil den bruksretten videreføres som tidligere. Et vern berøres altså ikke rettigheten som sådan, men bl.a. vil det være søknadsplikt for bl.a uttransport av felt storvilt med annet kjøretøy enn beltedrevet. Fylkesmannen tilrår at hytta og et tilliggende areal tas ut av planen, som Granli har bedt om.

Granli opplyser at om sommeren foregår adkomsten til hytta med båt over Limingen. Om vinteren er hovedadkomst med snøscooter over isen på Limingen. I det alt vesentlige er altså adkomsten til hytta etter ei lei som går utenfor området. Det er om høsten etter snøfall og før isen er trygg, og på våren når isen er dårlig, at hovedadkomst til hytta er med snøscooter over land, fra Tunnsjøsidene. En tilrår på disse premisser at det legges inn trase for nødvendig transport av materiell og utstyr med snøscooter, og at dette hjemles etter § 5.

Med hensyn til ved, så tilrår en at det kan tas ved i verneområdet etter godkjent plan, hjemlet i § 5. Ved må tas utenfor de biologisk viktige kjerneområdene. En plan kan være svært enkel, en tekst og karts-kisse, kanskje begrenset til en A4-side.

Forskriften hjemler direkte i § 4 at felt storvilt kan transporteres ut med beltekjøretøy. For bruk av ATV, som grunneieren ønsker, er det hjemlet via § 5. Fylkesmannen er innstilt på flerårige tillatelser.

Med hensyn til vindkraftverk er kartet som følger med vindkraftmeldinga svært grovt, med areal som går betydelig ned i skogen. Fylkesmannens prinsipale standpunkt er at området i sør følger den opprinnelige grense i høringsforslaget. Som alternativ, i forhold til vindkraftmeldinga, skisseres et Alternativ B, trukket utenom de høyeste platåer aktuelle for eventuelle vindturbiner.

Mht. reindrift og øvrige spørsmål vedr. forskrift henvises til generelle kommentarer ovenfor.

DNs tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene ovenfor og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Mariafjellet naturreservat.

MDs tilråding

Verneforslaget overlapper i noen grad med areal som er grovt skissert i melding om vindkraftanlegg i området. NVE har i brev av 20. mars 2009 konkludert som følger vedrørende bl.a. dette vindkraftanlegget: "NVE vil ikke på det nåværende tidspunkt ta disse meldingene under behandling. NVE legger til grunn at dette vil kunne skje dersom Statnett fremmer ytterligere planer om nettførsterkinger i sentralnettet."

Det foreslås en reduksjon av naturreservatet slik at plataet på åsryggen ikke inngår i verneområdet. Denne arealreduksjonen er vurdert som forsvarlig ut fra verneformålet for naturreservatet, og innebærer at den arealmessige overlappingen mellom verneforslaget og meldingen om vindkraftanlegg reduseres betydelig. Dersom det på et senere tidspunkt blir aktuelt å konsesjonsbehandle dette vindkraftprosjektet kan saken behandles på vanlig måte etter gjeldende lovverk. I en eventuell konsesjonsbehandling vil den reelle konflikten mellom vindkraftverket og verneverdiene bli klarlagt. Dersom det blir aktuelt å gi konsesjon for utbygging som overlapper med arealet for naturreservatet, vil man enten vurdere å endre grensen for verneområdet eller å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Vedrørende verneforskriftens § 7 pkt. 14: Ved eventuelle søknader om vedhogst bør det først vurderes om det vil være en bedre løsning at veden fraktes inn utenfra. Eventuell vedhogst bør primært begrenses til areal i umiddelbar nærhet av hyttene. Eventuell vedhogst i naturreservatet kan ikke foretas i registrerte kjerneområder for biologisk mangfold. Treslag som kan hogges er bjørk og gran, samt eventuelle fremmede (ikke-stedegne) treslag. Gamle trær, grove trær, hule trær, døde trær og andre særegne trær skal spares. Hogsten skal gjennomføres som plukkhogst. Kantsoner mot vann, bekker, myr, stier og veier skal opprettholdes.

Det er foretatt justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Mariafjellet naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

6. Nærøy prestegård naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag fylke

Areal 3591 daa, herav 2101 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Omåde med intakt boreal regnskog av Fosen-typen, samt rike skogtyper. Berggrunnen er kalkrik, og gir grunnlag for svært rike vegetasjonstyper. Det er forekomst av høgstaudeskoger, rik gransumpskog og rikmyrer, alm, samt rike populasjoner av sjeldne kystskogarter, noe som gir høy verneverdi for området. Av sjeldne arter kan nevnes arter i lobarion-samfunnet, trådrag, blåfylltav og skorpelav. Forekomster av gullprikklav finnes spredt omkring i hele planområdet.

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har særskilt vitenskapelig betydning og egenart som en boreal regnskog, med sjeldne arter, samt forekomst av rike skogtyper og sumpgranskog. Området har nasjonal verneverdi (***)

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Det går en traktorveg inn mot kjerneområde 3, samt kraftlinje gjennom området. En del grøftesystem på myrer.

Lokale høringsuttalelser

Nærøy kommune uttaler at det i utgangspunktet er positivt at kommunen har naturkvaliteter og skogtyper som er interessante for vern, men at forslaget til vern har stort omfang i Nærøy, og en ber om at det utarbeides erstatningsordninger slik at kommunen kan få kompensert for bortfall av fremtidige inntekter og verdiskaping. Man ber om at Nærøy prestegård tas ut av planen.

Reindriftsadministrasjonen i Nordland har generelle anmerkninger til forskrifter, se under lokale høringsparter.

Voengel Njarke reinbeitedistrikt er sterkt uenig i at områdene i distriktet vernes, og anfører at områdene benyttes intensivt og i et gammel samisk kulturlandskap, og at det vil få dramatiske følger for å videreføre de samiske næringer, bl.a med reindrift. Myndighetene har i prosessen ikke tatt tilstrekkelig hensyn til dagens rettsutvikling og folkeretten, herunder FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter, samt ILO-konvensjon nr 69, og statens konsesjonsmyndigheter kan bl.a ikke foreta avgjørelser om naturinngrep i samiske områder som medfører at samer taper mulighet til materiell kulturutøvelse.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt påpeker at området ligger i et annet distrikt, men at det er benyttet til vedhogst, og at vern ikke må være til hinder for den slags bruk, herunder bruk av snøscooter.

Statskog anfører at forslaget også omfatter et lite areal i Vassbygda statskog.

Fylkesmannens tilråding

Som boreal regnskog i nivå ***, er området særlig høyt prioritert, og fylkesmannen vil ikke tilrå å ta området ut av planen.

Utkanten av områdets vestlige deler berøres av ei kraftlinje. Generelt er det ønskelig å unngå tekniske inngrep som bl.a kraftlinjer i et reservat. Kraftlinja går i en vestvendt lise nedfor en åsrygg og ovenfor riksvegen og Horvenelva, mens områdets kjerneområder og viktigste landskapsrom er to markerte dalganger øst for denne ås ryggen. Fylkesmannen tilrår at området ved kraftlinja og den tilliggende vestvendte lisida tas ut av forslaget.

Når det gjelder avgrensningen i sør, så har det elve- og bekkesystemet som ligger nærmest opp til kjerneområde 4 en potensiell viktig funksjon og må være med i et verneområde, idet denne strukturen på sikt er en viktig biologisk del av et område med boreal regnskog. Sør for dette bekkesystemet er et terrengskille, og en foreslår dermed å ta ut arealet som ligger sør for dette terrengskillet/bekkesystemet.

I nord går området litt inn på Vassbygda statsskog for å få en naturlig terrengmessig avgrensning denne veien.

For andre spørsmål i forhold til reindrift, vises til generell kommentar.

DNs tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til generelle kommentarer og slutter seg til fylkesmannens tilråding om opprettelsen av Nærøy prestegård naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Nærøy prestegård naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

7. Fosnes prestegård naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag fylke

Areal 1174 daa, herav 630 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Område med boreal regnskog av Fosentypen, med varierte skogtyper og fuktighetskrevende arter. Boreal regnskog er en internasjonal sjelden naturtype, og fuktig klima gir grunnlag for mange sjeldne fuktighetskrevende arter. Området har stor variasjon i skogtyper og vegetasjon, herunder med rike varianter av lågurtskog. Blåbærskog dominerer totalt sett, mens småbregne- og storbregneskog kommer inn i frodigere deler. Mye boreal lauvskog finnes i kjerneområde 3, samt rogn, selje, osp, og edellauvtreet alm. Som kystbarskog er området uvanlig stort. Skorpefylltav og sannsynligvis andre sjeldne skorpelav finnes. Området er nasjonalt verneverdig (***).

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser.

Området har særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning og egenart som en boreal regnskog, med sjeldne arter, stor variasjon og rike skogtyper.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Det går veg gjennom dalen.

Lokale høringsuttalelser

Midtre Namdal region, Miljø og Landbruksforvaltningen, tar forslaget til etterretning. Vestre Namdal reinbeitedistrikt påpeker at området er en del av et område som er viktig for reindriften, med allsidige og gode beiter for rein, lavarter på gammelskog, noen flytte- og trekkveier, det brukes snøscooter og terrengsykkel med behov for rydding av traseer og det er gamle samiske boplasser i området. Det sies at vern ikke skal være til hinder for utvikling hverken for reindriften eller annen samisk næring i fremtiden, f.eks samisk form for turistnæring, uttak av virke, annen virkebasert næring, m.v.; herunder tradisjonell bruk av kvilegraner.

Fylkesmannens tilråding

OVF, som er grunneier og som eier veien over den aktuelle strekningen, har ikke uttalt seg, men saken er drøftet med OVF både under prosess og etter høring.

En tilråd at det tas inn at motorisert ferdsel er tillatt på vegen gjennom området. Vedlikehold av veganlegget kommer inn under den generelle vedlikeholdsparagrafen i pkt 4.

For andre spørsmål vedrørende reindrift og forskrifter vises til generell kommentar.

DNs tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til generelle kommentarer og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd opprettelse av Fosnes prestegård naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilråd at Fosnes prestegård naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

8. Prestaksla naturreservat, Nesset kommune, Møre og Romsdal fylke

Totalareal 970 daa, hvorav 600 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området ligg ved innløpet av Eresfjorden i Nesset kommune. Det er ei nord og vestvendt li og som går fra riksvegen og opp til Prestaksla.

Det er eldre og gammel skog i hele området. Flere funn av furu på over 2-300 år. Mesteparten av død ved i 2 kjerneområder. Mye vindfall fra 1990-tallet. Det er også en del død ved av alle treslag i blandingskogen i den sørvestvendte lia. Hogstspor i noen delområder, mest i furuskogen i den nordvendte delen av lia. Området representerer en gradient i naturforhold fra rik edellauvskog og hasselkratt ved fjorden i vest, via blandingskog av lauv og furu på lågurtmark og til urskogprega furuskog i de øvre partia. Området vil bidra med verneareal i klart oseaniske, kystnære områder.

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystem, arter og naturlige økologiske prosesser. Høgdegradienten gir et stort artsmangfold og spesielle kvaliteter. Nederst artsrik lågurtkog, rikt hasselkratt og annen edellauvskog med innslag av alm og ask og lenger oppe til dels urskogpreget furuskog. Området er representativt for naturlig skogdynamikk på Vestlandet med gamle trær, stormfellingdynamikk og påfølgende lauvtreoppslag. Området er vurdert å være av regional verneverdi (**). Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Helt i vest, like ovenfor riksvegen, er det ei kraftlinje. I den nedre delen av verneområdet går "Bjørnsonstien". Det er en gammel veg av kulturhistorisk verdi. I den sørvestlige delen av området går turstien til Prestaksla.

Høringsinstanser:

Utkastet til verneplan ble sendt på felles høring til Opplysningsvesenets fond, kommunen, fylkeskommunen, samt til NOF avd Møre og Romsdal, Fylkeslandbrukstyret i Møre og Romsdal, Utmarkslaget i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal Bondelag, Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag, Nordmøre og Romsdal friluftsråd, Allskog BA, Istad Nett AS, Stranda Energiverk AS, Nordmøre Energiverk AS, Nettet Kraftlag/Nett AS, Statens Vegvesen Region Midt, Kommunenes sentralforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal Sau og Geit, Romsdalsmuseet, Storfjordens venner, Stranda turlag, Petter Jarle Korsedal, Per Karsten Ødegård, Ola Ødegård, Jens Arne Ødegård, Ole Johan Slyngstad, Evelyn Jodis Langlo Brunstad, Ole Kjellmar Støbakk, Setervegen veglag, Helge Bugge, Jan Arve Evensen, Statens landbruksforvaltning, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Industri, NHO reiseliv, Norges Luftsportsforbund, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Statens namnekonulentar for Midt-Noreg, Kommunenes sentralforbund, Avinor AS.

Sammendrag av høringsuttalelser:

Forsvarsbygg og Bergvesenet har ikke merknader til verneplanen.

Luftfartstilsynet påpeker at i luftfarten blir det operert med såkalte "føre-var"- landinger. De ønsker således at det gjennom verneforskriftene blir åpna for landing i de 3 reservatene i en alvorlig nødsituasjon.

Kommunenes sentralforbund opplyser at de ikke vil gi uttalelse i saken, men at den er sendt videre til KS Møre og Romsdal som eventuelt vil komme med uttalelse.

NVE opplyser at det i utkast til verneforskrifter er tatt nødvendige hensyn til vedlikehold etc av kraftlinjene som går gjennom områdene.

NTNU, vitenskapsmuseet opplyser at verneverdiene er godt dokumentert og beskrevet i fagrapporten. De merker seg at det den senere tid har vært åpna for flere unntak, både "generelle" og "etter søknad", enn det som var praksis tidligere. De trur dette er en fornuftig holdning, under forutsetning av at unntakene bare fører til avgrensa inngrep som ikke virker på den naturlige dynamikken og utviklingen i reservatene. Det blir også lagt vekt på at alle slike inngrep blir presist beskrevet og nøyaktig kartfesta. Videre at dokumentasjon og overvåking av utviklinga er viktig. Kontinuitet i død ved er viktig for det totale biologiske mangfoldet i skog, og forslaget om å tillate "bålbrenning med tørrkvist" (under § 4 Generelle unntak) kan misforstås dit hen at det er tillatt med brenning av all død ved. De foreslår at punktet blir endra til bare å omfatte brenning av medbrakt ved.

NTNU mener at arronderingen er svært uheldig. I landskapsøkologisk sammenheng vil reservatet derfor bli to delte områder. Her bør reservatet utvides enten ved at man tar med deler av granplantefeltet eller at man utvider østover, i alle fall til Bytingsbekken. De vurderer samla sett verneplanen som positiv sjøl om områdene har avgrensa verdi for å sikre låglandsskog og kystnære skogstypar.

Norskog som representerer grunneieren kom med både spesielle og generelle merknader til verneplanen. De ønsker generelt et nytt punkt i alle områdene under § 4 som åpner for terrengtransport for å oppfylle §§ 9 og 10 i skogloven om forebyggende tiltak og tiltak etter skade på skog i tilgrensende areal. NORSKOG ønsker 2 endringer i vernegrensen. De mener at reservatet har en arrondering som er svært komplisert. Området vest for bekken fra Teppingsmyra bør tas ut for å unngå at området får uforholdsmessige konsekvenser for lia under. Lengst nord er det også et område som har traktorveg i yngre skog. Øst for eiendomsgrensa er det også traktorveg. Vern av dette området vil få uforholdsmessige konsekvenser for drift av eiendommen og bør derfor tas ut.

Møre og Romsdal fylke si vurdering:

Høringa har vist at eventuelt vern av området er uten vesentlige konflikter med andre brukerinteresser.

Luftfartstilsynet ønsker et generelt unntak for ”føre-var” landinger i de aktuelle verneområdene. Fylkesmannen ser det som en selvfølge at et vern ikke må bli til hinder for en alvorlig situasjon i luftfarten, men må stille spørsmål om i hvilken grad det er nødvendig med en egen setning om dette i verneforskriftene. Fylkesmannen mener dette er en merknad av generell karakter som i prinsippet gjelder for alle verneområdene i landet, og at det må bli Direktoratet for naturforvaltning som må vurdere en eventuell endring av malen som blir brukt som grunnlag for lokalt tilpassa verneforskrifter. Etter fylkesmannens kjennskap til terrenget i de 3 områdene som denne verneplanen omfatter, antas det at de er lite egna til nødlandinger.

NTNU, vitenskapsmuseet pekar i sin generelle del av merknadene på at kontinuitet i død ved er viktig for det biologiske mangfoldet og at § 4 om bålbrekking kan misforstås. I fylkesmannens forslag til verneforskrift går det fram at unntaket bare omfatter tørrkvist. Etter fylkesmannens kjennskap til bruken av områdene, regnes det med at omfanget av brekking vil bli lite og at det generelle unntaket i forslaget således bør kunne aksepteres. Både friluftsløven og lokale brannforskrifter avgrensar i vesentlig grad perioden for bålbrekking.

Fylkesmannen er enig med NTNU i at arronderingen er uheldig. Det måtte evt. blitt et stort granfelt, inkludert en traktorveg, som måtte bli tatt med i verneområdet. I hvilken grad dette ville vere mulig med hjemmel i naturvernloven er usikkert. Men dette bør i alle fall tas opp med grunneieren når granfeltet blir avvirka. Konsekvensen av granfeltet er mellom annet at gran vil spre seg inn i reservatet. En eventuell utvidelse til Bytingsbekken vil innebære vern på privat grunn.

Norskog har spesifikke merknader til de 3 områdene samt noen generelle. Det er et generelt ønske om unntak for terrengtransport som er nødvendig i eventuelle situasjoner som forebyggende tiltak og tiltak etter skade på skog. I eller ved et verneområde kan det etter fylkesmannens mening og i ulike sammenhenger oppstå situasjoner som det er vanskelig å se for seg på forhånd. Dersom en skal ta høyde for alle eventualiteter kan en verneforskrift lett bli for detaljert, men også uklare. For å unngå dette har vi med et forslag til en generell paragraf, § 6, om dispensasjoner som vi mener kan løse uforutsette situasjoner. Gjelder det for eksempel en akutt situasjon kan forvaltningsmyndigheten kontaktes, også utenfor vanlig arbeidstid, for i samarbeid å prøve finne fram til en løsning ut fra den konkrete situasjonen som eventuelt oppstår.

På en befarung i området sammen med en representant for grunneieren ble forslaget til en ny avgrensing vurdert. I området helt i nord, inn mot eiendomsgrensa, er det et bestand med gran. Det er i tillegg en del spredte forekomster med planta gran i området. Fylkesmannen vurderer verneinteressene som små og vil således foreslå at grunneierønsket blir imøtekommet. Det blir ellers foreslått en mindre justering ved Teppingsmyra.

Møre og Romsdals fylke sin tilråding

Fylkesmannen anbefalar at området blir fredet som naturreservat, men at avgrensningen justeres noe i forhold til høringsforslaget.

Direktoratets tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått enkelt endringer i forskriften etter høring for å tilpasse forskriften til ny lov. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrå vern av Prestaksla som naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Prestaksla naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

9. Aure naturreservat (utvidelse), Aure kommune, Møre og Romsdal fylke

Utvidelsesareal 250 daa, herav 130 daa produktiv skog. Nytt totalareal 782 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området ligger i Auredalen vest for Aure sentrum. Det ligger i ei sørvendt li under Tverrhaugen og grenser inn til Aure naturreservat som ble verna i 1999. Spesielle kvaliteter med det tidligere verna området er at det er lite påvirket og er et svært variert furuskogsområde for Nordvestlandet.

Aldersfordelingen er god i det meste av området. Bare mindre områder er preget av nyere hogst og ung lauvskog. Mest gammel skog, både furu- og lauvskog med arter som bjørk og osp. Over det meste av området er det død ved av både furu og bjørk. Generelt god kontinuitet i delområdene med død ved. Furuskogen er stort sett gammel og med tre opp mot 300 år. Det er også bra med eldre tre av osp og bjørk i området. Det er mye død ved av furu i hele lia. Både gadd og læger.

Formålet med naturreservatet er å ta vare på et tilnærmet urørt furu- og lauvskogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystem, arter og naturlige økologiske prosesser. Spesielle kvaliteter er en kystfuruskog som har fått utvikle seg fritt over lang tid. Tilsvarende lite påvirket furuskog er sjelden å finne på Nordvestlandet. Området har god biologisk kontinuitet og med flere arter som indikerer gammelskogmiljø. Av spesielle vitenskapelige kvaliteter er flere sjeldne sopparter på død ved av både furu og osp. Området er vurdert å være av regional verneverdi (**). Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det går en bilveg gjennom området mot nord og en mot øst.

Høringsinstanser:

Utkastet til verneplan ble sendt på felles høring til Opplysningsvesenets fond, kommunen, fylkeskommunen, samt til NOF avd. Møre og Romsdal, Fylkeslandbrukstyret i Møre og Romsdal, Utmarkslaget i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal Bondelag, Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag, Nordmøre og Romsdal friluftsråd, Allskog BA, Istad Nett AS, Stranda Energiverk AS, Nordmøre Energiverk AS, Nettet Kraftlag/Nett AS, Statens Vegvesen Region Midt, Kommunenes sentralforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal Sau og Geit, Romsdalsmuseet, Storfjordens venner, Stranda turlag, Petter Jarle Korsedal, Per Karsten Ødegård, Ola Ødegård, Jens Arne Ødegård, Ole Johan Slyngstad, Evelyn Jodis Langlo Brunstad, Ole Kjellmar Støbakk, Setervegen veglag, Helge Bugge, Jan Arve Evensen, Statens landbruksforvaltning, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Industri, NHO reiseliv, Norges Luftsportsforbund, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Statens namnekonsept for Midt-Noreg, Kommunenes sentralforbund, Avinor AS.

Sammendrag av høringsuttalelser:

Forsvarsbygg og Bergvesenet har ikke merknader til verneplanen.

Luftfartstilsynet påpeker at i luftfarten blir det operert med såkalte "føre-var"-landinger. De ønsker således at det gjennom verneforskriftene blir åpna for landing i de 3 reservatene i en alvorlig nødsituasjon.

Kommunenes sentralforbund opplyser at de ikke vil gi uttalelse i saken, men at den er sendt vidare til KS Møre og Romsdal som eventuelt vil komme med uttalelse.

NVE opplyser at det i utkast til verneforskrifter er tatt nødvendige hensyn til vedlikehold etc av kraftlinjene som går gjennom områdene.

NTNU, vitenskapsmuseet opplyser at verneverdiene er godt dokumentert og beskrevet i fagrapporten, men merker at for eksisterende skogreservat i Aure er det flere fagopplysninger som ikke er nemnt i fagrapporten. De merker seg at det den senere tid har vært åpna for flere unntak, både "generelle" og "etter søknad", enn det som var praksis tidligere. De trur dette er en fornuftig holdning, under forutsetning av at unntakene bare fører til avgrensa inngrep som ikke virker på den naturlige dynamikken og utviklingen i reservatene. Det blir også lagt vekt på at alle slike inngrep blir presist beskrevet og nøyaktig kartfesta. Videre at dokumentasjon og overvåking av utviklinga er viktig. Kontinuitet i død ved er viktig for det totale biologiske mangfoldet i skog, og forslaget om å tillate "bålbrenning med tørrkvist" (under § 4 Generelle unntak) kan misforstås dit hen at det er tillatt med brenning av all død ved. De foreslår at punktet blir endra til bare å omfatte brenning av medbrakt ved.

NTNU påpeker at en grunn til at det eksisterende verneområdet (administrativt freda i 1912) ikke gikk lenger øst er at her lå Tverrhaugsetra. De etterlyser opplysninger om den åpne setervollen fremdeles er i landskapet og om den eventuelt inneholder "kulturmarkselement" som fortjener spesiell oppmerksomhet. De påpeker også at det er flere faglige opplysninger om området som mangler i PREVISTA sin rapport.

Norskog, som representerer grunneieren, kom med både spesielle og generelle merknader til verneplanen. De ønsker generelt et nytt punkt i alle områdene under § 4 som åpner for terrengtransport for å oppfylle §§ 9 og 10 i skogloven om forebyggende tiltak og tiltak etter skade på skog i tilgrensende areal. NORSKOG vil at opprusting av veger må være mulig der det er aktuelt, og viser til "Normaler for landbruksveger."

Møre og Romsdal fylke si vurdering:

Høringen har vist at eventuelt vern av området er uten vesentlige konflikter med andre brukerinteresser.

Luftfartstilsynet ønsker et generelt unntak for "føre-var" landinger i de aktuelle verneområdene. Fylkesmannen ser det som en selvfølge at et vern ikke må bli til hinder for en alvorlig situasjon i luftfarten, men må stille spørsmål til i hvilken grad det er nødvendig med en egen setning om dette i verneforskriftene. Fylkesmannen mener dette er en merknad av generell karakter som i prinsippet gjeld alle verneområdene i landet og at det må bli Direktoratet for naturforvaltning som må vurdere en eventuell endring av malen som blir brukt som grunnlag for lokalt tilpassa verneforskrifter. Etter fylkesmannens kjennskap til terrenget i de 3 områdene som denne verneplanen omfatter, antas det at de er lite egna til nødlandinger.

NTNU, vitenskapsmuseet pekar i sin generelle del av merknadene på at kontinuitet i død ved er viktig for det biologiske mangfoldet og at § 4 om bålbrenning kan misforstås. I fylkesmannens forslag til verneforskrift går det fram at unntaket bare omfatter tørrkvist. Etter fylkesmannens kjennskap til bruken av områdene, regnes det med at omfanget av brenning vil bli lite og at det generelle unntaket i forslaget således bør kunne aksepteres. Både friluftsloven og lokale brannforskrifter avgrensar i vesentlig grad perioden for bålbrenning.

Norskog har spesifikke merknader til de 3 områdene samt noen generelle. Det er et generelt ønske om unntak for terrengtransport som er nødvendig i eventuelle situasjoner som forebyggende tiltak og tiltak etter skade på skog. I eller ved et verneområde kan det etter fylkesmannens mening og i ulike sammenhenger oppstå situasjoner som det er vanskelig å se for seg på forhånd. Dersom en skal ta høyde for alle eventualiteter kan en verneforskrift lett bli for detaljert, men også uklar. For å unngå dette er det tatt inn et forslag til en generell paragraf, § 6, om dispensasjoner som fylkesmannen mener kan løse uforutsette situasjoner. Gjelder det for eksempel en akutt situasjon kan forvaltningsmyndigheten kontaktes, også utenfor vanlig arbeidstid, for i samarbeid å prøve finne fram til en løsning ut fra den konkrete situasjonen som eventuelt oppstår.

I den grad eksisterende bilveger ikke oppfyller gjeldende skogsvegnorm, finner fylkesmannen det rimelig at en slik opprusting som NORSKOG/grunneieren ønsker bør kunne skje ved behov og etter søknad. Fylkesmannen har derfor lagt inn et nytt punkt - § 5.3 - om dette i forslaget til verneforskrift.

Møre og Romsdals fylke sin tilråding:

Møre og Romsdal fylke tilrår at Aure naturreservat i Aure kommune blir oppretta i samsvar med slik avgensning som i høringsforslaget. Det tilrås en endring i forslag til forskrift, der det tas inn et punkt om at forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til oppgradering av bilvegene etter gjeldende veinorm for skogsbilveier.

Direktoratets tilråding:

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått enkelt endringer i forskriften etter høring for å tilpasse forskriften til ny lov. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Aure naturreservat. Samtidig tilrås forskrift nr.1438 av 17.12.1999 om Aure naturreservat opphevet.

MDs tilråding

Når det gjelder eventuell opprustning av skogsveier etter søknad må det forutsettes at dette skjer innen eksisterende veitraseer, og for øvrig uten større inngrep i terrenget langs veiene.

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Aure naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrås forskrift nr.1438 av 17.12.1999 om Aure naturreservat opphevet.

10. Presten naturreservat, Stranda kommune, Møre og Romsdal fylke

Totalareal 512 daa, hvorav 384 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området ligger i ei bratt østvendt li ved Storfjorden like nord for kommunesenteret i Stranda kommune. Den eldre delen av furuskogen har en alder på 100 – 150 år. Spredd i furuskogen og lauvskogen er det en del gamle og grove bjørketre. Ingen synlige hogstspor, men spor av tidligere hogstpåvirkning ved at det er lite med død ved. Området vil i vernesammenheng bidra med et mindre areal med kystnær og oseanisk lauv- og furuskog. Området er variert og stedvis rikt med rikere vegetasjonstyper som lågurtskog og høgstaudeskog.

Formålet med naturreservatet er å ta var på et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystem, arter og naturlige økologiske prosesser. Området utgjør en sammenhengende høydegradient fra fjord til fjell. Det er representativt for fjordstrøkene. Det har stedvis en rik furuskog som har stått urørt over lang tid. Den oseaniske påverkingen er tydelig og en spesiell kvalitet er godt utvikla lungeneversamfunn på bergvegger. Dette sammen med høydegradienten gir området en særskilt vitenskapelig verdi. Området er vurdert å være av regional verneverdi (**). Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det går en kraftlinje i nedre del av lia og en sti gjennom området fram til naboeiendommen Espehjelle.

Høringsinstanser:

Utkastet til verneplan ble sendt på felles høring til Opplysningsvesenets fond, kommunen, fylkeskommunen, samt til NOF avd. Møre og Romsdal, Fylkeslandbruksstyret i Møre og Romsdal, Utmarkslaget i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal Bondelag, Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag, Nordmøre og Romsdal friluftsråd, Allskog BA, Istad Nett AS, Stranda Energiverk AS, Nordmøre Energiverk AS, Nesset Kraftlag/Nett AS, Statens Vegvesen Region Midt, Kommunenes sentralforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal Sau og Geit, Romsdalsmuseet, Storfjordens venner, Stranda turlag, Petter Jarle Korsedal, Per Karsten Ødegård, Ola Ødegård, Jens Arne Ødegård, Ole Johan Slyngstad, Evelyn Jodis Langlo Brunstad, Ole Kjellmar Støbakk, Setervegen veglag, Helge Bugge, Jan Arve Evensen, Statens landbruksforvaltning, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Industri, NHO reiseliv, Norges Luftsportsforbund, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Statens namnekonulentar for Midt-Noreg, Kommunenes sentralforbund, Avinor AS.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Luftfartstilsynet anmerker at i luftfarten blir det operert med såkalte "føre-var"- landinger. De ønsker således at det gjennom verneforskriftene blir åpna for landing i dei 3 reservatene i en alvorlig nødsituasjon.

Kommunenes sentralforbund opplyser at de ikke vil gi uttalelse i saken, men at den er sendt videre til KS Møre og Romsdal som eventuelt vil komme med uttalelse.

Forsvarsbygg har ikke merknader til verneplanen.

Bergvesenet har ikke merknader til verneforslaget.

NVE opplyser at det i utkastet til verneforskrifter er tatt nødvendige hensyn til vedlikehold og annet av kraftlinjene som går gjennom områdene.

NTNU, vitenskapsmuseet opplyser at verneverdiene er godt dokumentert og beskrevet i fagrapporten. De anmerker at det den senere tid er blitt åpna for flere unntak, både "generelle" og "etter søknad", enn det som var praksis tidligere. De trur dette er en fornuftig holdning, under forutsetning av at unntakene bare fører til avgrensa inngrep som ikke virker på den naturlige dynamikken og utviklingen i reservatene. Det blir også lagt vekt på at alle slike inngrep blir presist beskrevet og nøyaktig kartfestet. Videre at dokumentasjon og overvåking av utviklingen er viktig. Kontinuitet i død ved er viktig for det totale biologiske mangfoldet i skog, og forslaget om å tillate "bålbrenning med tørrkvist" (under § 4 Generelle unntak) kan misforstås dit hen at det er tillatt med brenning av all død ved. De foreslår at punktet blir endra til bare å omfatte brenning av medbrakt ved. De vurderer samla sett verneplanen som positiv sjøl om områdene har begrensa verdi for å sikre låglandsskog og kystnære skogstyper.

Norskog - som representerer grunneieren - ønsker generelt et nytt punkt i alle områdene under § 4 som åpner for terrengtransport for å oppfylle §§ 9 og 10 i skogloven om forebyggende tiltak og tiltak etter skade på skog i tilgrensende arealer.

Petter, Bodil og Rune Korsedal har interesse av å få vedlikeholde og ruste opp stien til eiendommen sin Espehjelle. De opplyser at den opprinnelige bredden på stien var 1,5 m, men jord og stein har seget ned i vegbanen og stien er over enkelt parti smal. De ønsker å bruke en liten gravemaskin til arbeidet. De er innstilt på å unngå å tømme overskuddsmasser på nedsiden av stien og ta vare på de gamle murene på nedsiden. Den framtidige bruken av stien vil bli som før. De ser det som viktig å oppruste stien for å kunne ta vare på hyllegården Espehjelle som et kulturminne.

Stranda kommune tar forbehold om tilslutning til verneplanen for Presten naturreservat før følgende punkt er ivarettatt gjennom forskriften eller ved nærmere avklaringer:

1. I forslag til forskrift § 4.8 må "vedlikehold av stien" nærmere defineres for å avklare hvilke utbedringstiltak som kan gjøres. En god sti er en forutsetning for at gården Espehjellevarden kan holdes i hevd, og for at området fremdeles blir tilgjengelig for allmenheten.
2. Stranda kommune stiller krav til at det blir gjort en avklaring i forhold til hvem som skal utføre vedlikehold av stien gjennom naturreservatet, og at disse får en reell økonomisk kompensasjon for arbeidet.
3. Stranda kommune forutsetter at de som har retter i det foreslåtte naturreservatet får kompensasjon for eventuelle tap.

Storfjordens venner ber om at det i forskriften blir åpnet for at stien fram til gården Espehjellevarden kan holdes ved like. De vil at vedlikeholdet skal skje i nært samarbeid med kulturavdelinga og miljøvernavdelinga i fylket.

Stranda Energiverk uttaler at de vil drifte og vedlikeholde eksisterende kraftlinjer i området. De har også behov for at veger og stier i området blir vedlikeholdt for transport i forbindelse med drift og vedlikehold, og at de må kunne nyttes til det.

Møre og Romsdal fylke si vurdering:

Høringa har vist at evt. vern av området er uten vesentlige konflikter med andre brukarinteresser. Luftfartstilsynet ønsker et generelt unntak for "føre-var" landinger i de aktuelle verneområdene. Fylkesmannen ser det som en selvfølge at et vern ikke må bli til hinder for en alvorlig situasjon i luftfarten, men må stille spørsmål til i hvilken grad det er nødvendig med en egen setning om dette i verneforskriftene. Fylkesmannen mener dette er en merknad av generell karakter som i prinsippet gjeld alle verneområdene i landet og at det må bli Direktoratet for naturforvaltning som må vurdere en eventuell endring av malen som blir brukt som grunnlag for lokalt tilpassa verneforskrifter. Etter fylkesmannens kjennskap til terrenget i de 3 områdene som denne verneplanen omfatter, antas det at de er lite egna til nødlandinger.

NTNU, vitenskapsmuseet peker i sin generelle del av merknadene på at kontinuitet i død ved er viktig for det biologiske mangfoldet og at § 4 om bålbrenning kan misforstås. I fylkesmannens forslag til verneforskrift går det fram at unntaket bare omfatter tørrkvist. Etter fylkesmannens kjennskap til bruken av områdene, regnes det med at omfanget av brenning vil bli lite og at det generelle unntaket i forslaget således bør kunne aksepteres. Både friluftsloven og lokale brannforskrifter avgrensar i vesentlig grad perioden for bålbrenning.

Norskog ønsker et generelt unntak for terrengtransport som er nødvendig i eventuelle situasjoner som forebyggende tiltak og tiltak etter skade på skog. I eller ved et verneområde kan det etter fylkesmannens mening og i ulike sammenhenger oppstå situasjoner som det er vanskelig å se for seg på forhånd. Dersom en skal ta høyde for alle eventualiteter kan en verneforskrift lett bli for detaljert, men også uklar. For å unngå dette er det tatt inn en generell paragraf, § 6, om dispensasjoner som fylket mener kan løse uforutsette situasjoner. Gjelder det for eksempel en akutt situasjon kan forvaltningsmyndigheten kontaktes, også utenfor vanlig arbeidstid, for i samarbeid å prøve finne fram til en løsning ut fra den konkrete situasjonen som eventuelt oppstår.

Petter, Bodil og Rune Korsedal, Stranda kommune, NORSKOG og Storfjordens venner om sti til Espehjellevarden.

Naturfaglig vurdering

I forslaget til verneforskrift er det lagt inn et eget unntak om at stien til Espehjellevarden kan vedlikeholdes. Av uttalelsene kommer det fram at det i tillegg til vedlikehold er behov for maskinell opprusting. Areal- og miljøvernavdelinga i fylket hadde i den sammenheng en befaring i området der kommunen og eierne av Espehjellevarden var representert. Grunneierne orienterte om planlagt opprustingsarbeid. Det ble avklart at en bredde på 1,5 meter i liten grad vil få negative konsekvenser for de naturfaglige verdiene. Det vil blant annet ikke bli nødvendig å felle trær for å få gjennomført prosjektet, men det forutsettes at det ikke blir aktuelt med egne massetak langs stien. Det ble også avklart at en bedre sti ikke vil få en annen funksjon enn eksisterende sti og at det ikke er aktuelt å gruse den delen av stien som går gjennom verneområdet. Utstyr til gården vil også i framtida bli heist opp fra båt ved sjøen.

Kulturavdelinga si vurdering

Kulturavdelinga i fylket er positiv til at stien til Espehjellevarden kan holdes ved like og brukes på tradisjonelt vis. Fylkeskonservatoren legger vekt på at stien til Espehjellevarden er et gammelt

kulturminne som det er viktig å holde ved like, reparere og bruke. En opprusting må bli av en slik karakter at de kulturhistoriske verdiene som stien representerer ikke blir redusert. En konsekvens av dette er derfor at det ikke kan tillates utfylling og eventuelt tømning av overskuddsmasse på nedsiden av vegen. Det bør også bli tatt hensyn til at graving på innsiden av stien i de bratteste partiene kan føre til ustabilitet i løsmassene eller endringer i den naturlige dreneringen, men en forsiktig opprensning av innsiden kan aksepteres. Utraste steinmurer bør i størst mulig grad bygges opp på nytt. Det er også viktig å ta vare på trappetrinnene av stein på stien. Før arbeidet med stien, både innenfor og utenfor foreslått verneområde, fortsetter, ønsker kulturavdelinga å få anledning til å gi kulturfaglig veiledning ute i området.

Stranda kommune tar i forbindelse med stien til Espehjelle også opp behovet for en avklaring om hvem som skal utføre vedlikeholdet og gi økonomisk kompensasjon for arbeidet. Kommunen forutsetter ellers at alle som har retter i området også får erstatning. Etter fylket sin vurdering vil ikke et vern etter naturvernloven få konsekvenser for vedlikeholdsansvaret. Uavhengig av om et område er verna eller ikke vil det bli de som har interesse av stien som må ta det ansvaret. Stien er ikke med i fredingsformålet i § 2. Det er likevel ikke noe i veien for at det kan sendes en søknad til fylket om tilskudd til vedlikehold/opprusting av stien som et kulturminne på lik linje med andre kulturminner og verneverdige stier i fylket. En slik søknad bør ikke bare gjelde den delen av stien som går i det foreslåtte verneområde, men hele stien. Aktuelle rettshavere har fått tilsendt verneforslaget, men uten at det er mottatt tilbakemeldinger fra dem. De vil også få tilsendt et eventuelt vernevedtak og en orientering om erstatningsordningen etter naturmangfoldloven. I en eventuell erstatningsprosess vil det være viktig at aktuelle tapte retter kan dokumenteres. Stranda Energiverk opplyser at de har behov for å drifte og vedlikeholde eksisterende kraftlinjer i området. Etter NVE si vurdering er det i forslaget til verneforskrift tatt nødvendige hensyn til vedlikehold og annet av kraftlinja som går gjennom området.

Møre og Romsdals fylke sin tilråding

Møre og Romsdal fylke tilrår at Presten naturreservat i Stranda kommune blir opprettet med slik avgrensning som i høringsforslaget. I forslaget til forskrift, foreslås det nye punkt § 5.5 og 5.6c under spesifiserte dispensasjonsbestemmelser som åpner for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til opprusting av stien til Espehjelle til en bredde på inntil 1,5 meter etter ein plan som må godkjennes av forvaltningsmyndigheten og fylkeskonservatoren.

Direktoratets tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått enkelt endringer i forskriften etter høring for å tilpasse forskriften til ny lov. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Presten som naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Presten naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

11. Presteheie naturreservat, Vinje kommune, Telemark fylke

Totalareal 4496 daa, hvorav 2854 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området består av et høyereliggende sammenhengende barskogskogområde rett nord for Vinjesvingen ved Vinjevatn. Arealene utgjør store deler av Vinje prestegårdsskog. Landskapet er kupert med små daler og forsenkninger. Flere tjern og myrer splitter opp skogsområdene. Skogen i området domineres av granskog på lave boniteter. Blåbærskog er vanligst i granskogen, mens partier med furuskog finnes sør i området på blokkebær, bærlyng- og blåbærmark. Småbregne-granskog finnes i de mer produktive lisdene sør i området. Skogen splittes naturlig opp av tjern og myrer. Barskogen er generelt gammel med jevnt innslag av biologisk gamle trær både av gran og furu. I østre del er det også partier med åpen eldre bjørkeskog med beitepreg. Mange svært gamle furutrær forekommer i nesten hele området. Det er spredt død ved over hele området. Spesielt for

området er det relativt store antallet med gamle og svært grove furugadder som finnes jevnt ut over hele arealet. Eldre bjørkeskog og osp finnes i partier. Det mest karakteristiske trekket for skogbildet i store deler av området er de spredte, svært gamle furutrærne og furugaddene som står i granskogen. Området er et godt eksempel på treslagssammensetning når skogbranner opphører som økologisk faktor. Det er i dag lite foryngelse av furu i området.

Skogen i området er representativ for høyereliggende barskog i denne delen av landet. Området har stått urørt over lengre tid og har derfor mange naturskogs- og urskogselementer som er typisk for gammel barskog i dette høydelaget. Selv om det stort sett er fattig fjellskog, er området av særskilt vitenskaplig betydning som eksempel på urørt barskog med mye død ved. Området er vurdert å være av regional verneverdi (**). Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det fins spor etter hogster i området, men hele området er ikke påvirket av skogbruk på mange tiår. En mindre hogstflate finnes rett nord for Svindalstjern. Deler av området i øst bærer preg av tidligere og nåværende beiting. Det er tre gamle setervoller i området, Nystøyl, Listøyl og Vasslaus. En kraftlinje går gjennom området over en strekning på 2 km.

Høringsinstanser:

Verneplanen ble sendt på høring sammen med to andre områder foreslått for vern i Telemark fylke. Verneplanen ble sendt på høring til grunneierene, berørte kommuner og fylkeskommunen, samt til Bamble bondelag, Bamble JFF, Bamble skogeigarlag, Drangedal og Tørdal bondelag, Drangedal JFF, Drangedal skogeierlag, Rauland og Vinje Bonde- og småbrukarlag, Vinje bondelag, Vinje skogeigarlag, AT Skog BA, Naturvern-forbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, NORSKOG, NVE Region sør, Telemark Turistforening, Statens vegvesen Region Sør, Telemark Bonde og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Geologiforening, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Statens andbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonsulenter for Østlandet og Agderfylkene, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm. Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, NHO Reiseliv, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt - Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage UiO, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi -NTNU, Vitenskapsmuseet - NTNU, Ringve botaniske have og Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende sentrale instanser har ingen merknader til verneforslaget: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Forsvarsbygg og Bergvesenet.

Telemark Turistforening uttaler at området har lokale friluftslivsverdier, som gjør det viktig at den frie ferdselsretten blir opprettholdt, eventuelt kanalisert langs stier og løyper.

NJFF Telemark uttaler seg på vegne av hele organisasjonen. Høringen er også sendt ut til berørte lokale foreninger av NJFF i fylket med anmodning om innspill. NJFF Telemark har spesielt sett på forslaget til verneforskrifter og da primært i forhold til sine interesser innenfor jakt, fiske og friluftsliv, og mener at disse interessefeltene er ivaretatt i verneforskriftene.

Luftfartstilsynet har følgende innspill til samtlige verneforskrifter:

”Vi merker oss at start og landing med luftfartøy foreslås gjort forbudt, jf. § 3 nr. 4.

Luftfartstilsynet har ingen innvendinger til dette. Det forutsettes imidlertid at de foreslåtte unntakene i § 4 ikke innskrenkes i den endelige forskriften.

Vi ber om å bli kontaktet dersom det kommer forslag til innskrenkninger av unntakene. Videre gjør vi oppmerksom på at det innenfor luftfarten opereres med såkalte "føre var landinger". Dette er landinger med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødssituasjon får anledning til å utvikle seg. Hvorvidt føre var landinger vil ligge innenfor alminnelig nødrett er uklart.

Luftfartstilsynet vil derfor be om at det i forskriften § 4 tas inn et unntak for føre var landinger. Et forslag til tekst er: "Bestemmelsen i § 3 punkt. 1 -4 er ikke til hinder for: 3. Landing med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødssituasjon får anledning til å utvikle seg (føre var landing)."

Luftfartstilsynet har forøvrig ingen kommentarer til verneforslaget.

NVE har merket seg at det i forskriftene for områder der det er kraftlinjer er gjort unntak i verneforskriftene som i tilstrekkelig grad ivaretar hensynene de har til drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, inklusive en egen bestemmelse ved akutt utfall. Ut over dette har derfor ikke NVE spesielle merknader til verneforslagene.

NORSKOG forvalter OVFs eiendommer og har følgende merknader til høringsforslaget:

"Verneforslaget omfatter 3 gamle støyer: Listøyl, Nystøyl og Vasslaus. Per i dag er tilstanden noe varierende på disse plassene, men Nystøyl er fullt brukelig og tilgjengelig for allmennheten. Det har tidligere vært uttrykt et lokalt ønske om å bygge opp igjen Vasslaustøylene. Vi anser at dette vil være av kulturhistorisk interesse og derfor ønsker Opplysningsvesenets fond en åpning for dette i forskriften for disse tre støylene. Videre anmoder vi om en åpning i forskriften for å rydde de gamle støylsvollene dersom dette skulle være ønskelig utfra landskapsøkologiske eller kulturhistoriske hensyn.

Av hensyn til jaktutøvelsen og verdiene av jaktleien ønsker Ovf å videreføre en mulighet for å rydde poster til bruk for jakt etter storvilt. Dette anser vi har et så lite omfang at det ikke strider mot verneformålet, og begrunnes ut fra hensynet til sikker og forsvarlig jaktutøvelse.

Vi anser at Opplysningsvesenets fonds merknader til høringsforslaget ikke strider med formålet eller hensikten med vernet, og håper derfor på et positivt utfall i den videre behandlingen av høringsforslaget."

Vinje kommune, Plan- og miljøutvalet, har ikke merknader til opprettelse av naturreservatet.

Telemark Turistforening uttaler at det er mangelfulle arealdata, både når det gjelder produktivt skogareal og andre arealkategorier.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene

Når det gjelder merknadene fra Telemark Turistforening om den frie ferdselsretten vil Fylkesmannen bemerke at så langt en kjenner til er det aldri foreslått noen restriksjoner på allmennhetens adgang til fri ferdsel i skogreservater. Den eneste bestemmelsen i verneforskriften som berører allmennhetens ferdsel er regelen om bålpyring, der det kun tillates at det brytes kvist eller benyttes medbrakt ved. Gadd, læger eller stubber skal altså ikke hogges til bålved.

Når det gjelder ønsket fra Luftfartstilsynet om å ta inn en bestemmelse om såkalte føre-var-landinger, er Fylkesmannen av den mening at det ikke er riktig å ta inn en slik bestemmelse. Forskriften kan ikke forventes å regulere alt som potensielt kan skje i verneområdet. Hvorvidt forholdet vil komme inn under nødrettsbegrepet vil antakelig være en konkret vurdering i det enkelte tilfelle. Fylkesmannen tilrår derfor ikke å ta inn en bestemmelse om såkalte føre-var-landinger i forskriftene, men ber Direktoratet vurdere problemstillingen nærmere, da vi antar at den vil ha relevans i svært mange av de fremtidige verneområdene i landet.

Vi beklager mangel på skogdata på området Prestehøi i høringsdokumentet, dette er nå rettet opp i vår tilrådning.

NORSKOG påpeker at det er tre gamle støyer i området. På en av disse, Nystøyl, er husa intakt, mens det på de to andre støylene ikke er angitt tilstand på husa. Det er av kulturhistoriske hensyn ønske om en hjemmel i forskriften for vedlikehold av eksisterende bygninger og eventuell gjenoppbygging av husene på de to andre støylene. Rundt alle tre støylene er det stølsvoller som en ønsker å vedlikeholde.

Fylkesmannen vil på bakgrunn av dette foreslå følgende nye bestemmelser i forskriften for Prestehøi naturreservat.

-Under § 4: pkt 11. *Vedlikehold av eksisterende bygninger på Nystøyl*

- Under § 4: Pkt 12. *Vegetasjonsrydding og skjøtsel i samråd med forvaltins-styresmakta for å halda dei opphøvelege setervollane på Nystøyl, Listøyl og Vasslausstøyl opne.*

Når det gjelder tillatelse til gjenoppbygging av hus, blir det en skjønsmessig avgjørelse av om dette skal tillates avhengig av tilstanden på restene av bygget. Er det i hovedsak bare taket og eller

delar av veggene som har falt ned, kan eventuelt restaurering tillates. Er det derimot bare grunnmuren eller bare tuftene etter bygningen som kan påvises, kan ikke gjenreisning påregnes. Uansett må det finnes en hjemmel i forskriften som tillater noe mer enn vedlikehold. Tilstanden på husene på de to andre stølene er ikke dokumentert, men Fylkesmannen har forstått det slik at det kun er mindre rester av veggene på husene der som står igjen. Fylkesmannen kan derfor ikke tilrå gjenoppbygging. Vedlikehold av de gamle tuftene og murene kan imidlertid gjøres, og vi vil foreslå følgende nye bestemmelse under § 5 pkt 5. *Vedlikehold av kulturminne.*

Med hensyn til hjemmel for å rydde poster for storviltjakt foreslås at det innføres en ny bestemmelse i § 5: pkt 6: *Forsiktig rydding av småbuskar og kvist på postar i samband med jakt på elg, hjort og rådyr.* Bestemmelsene som omfatter motorferdsel etter søknad blir dermed flyttet til § 5 pkt 7 i forslag til forskrift. Fylkesmannen ser at det også kan være behov for motorisert transport ved vedlikehold av bygningene på Nystøyl og vil derfor foreslå at dette tas inn som et nytt kulepunkt under § 5 pkt 7.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen anbefaler at området blir fredet som naturreservat med slik avgrensning som vist i tilrådingen, og med verneforskrift som i høringsdokumentet, men med de tillegg som foreslått i forrige avsnitt.

Direktoratets tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått enkelt endringer i forskriften etter høring for å tilpasse forskriften til ny lov. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd verna av Presteheie som naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilråd at Presteheie naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

12. Indre Iddefjord – Enningdalselva naturreservat (utvidelse av Folkå naturreservat), Halden kommune, Østfold fylke

Utvidelsesareal 3186 daa, herav 1903 daa landareal og produktivt skogareal 1080 daa. Nytt totalareal er 3270 daa hvorav 1936 daa landareal, 317 daa ferskvann og 1017 daa sjøareal (brakkvann).

Rundt det foreslåtte naturreservatet tilrås det å opprette landskapsvernområde med et totalt areal på 6287 daa (se område nr. 13).

Om prosessen

Indre Iddefjord ble opprinnelig sendt på høring som en del av Oslofjordverneplanen den 15.9.2005. For å bedre avgrensningen og justere verneforskriften ble området ikke tilrådet vernet som en del av verneplan Oslofjord, men det ble gjennomført en begrenset tilleggshøring. I denne høringen inngikk også områder hvor det var inngått avtale om frivillig vern av skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området strekker seg i sør fra Skibekk ved Enningdalselva og nordover vassdraget via elveutløpet til Iddefjorden og norsk del av fjorden – nord til Klavhaugen. Vest for Iddefjorden inngår skogområdet Stenbudalskollen. Hele munningsområdet/estuariet i Norge/Sverige er intakt, hvilket er unikt for begge land. Elveutløpet er Sør-Norges eneste tilnærmet uberørte brakkvannsdelta. Lange strekninger med svartorstrandskog ligger langs østre side av fjorden, hvorav ca 50 daa er fredet i eksisterende Folkå naturreservat. Sør og øst for Folkå NR inngår en naturskogpreget granli og gammel furuskog på skrinna mark i meget høy alder. Vest for Iddefjorden ligger Stenbudalskollen. Ut fra vernekriterier knyttet til skog er dette området gitt **-verdi. Det foreslåtte verneområdet er levested for et stort antall sårbare og sjeldne arter som er knyttet til vann og våtmarkssystemer, samt en del arter knyttet til skog. Av til nå påviste 250 virvelløse dyrearter i

elva/Rørsvann (vårfluer, døgnfluer, biller, vannteger, småkreps, snegl, m.fl.), står hver tiende på norsk liste over truede arter, hvorav noen bare er kjent herfra.

Formålet med vernet er å bevare truet, sjelden og sårbar natur i de nedre deler av et egenartet, variert og tilnærmet urørt lavlandsvassdrag. Sammen med brakkvannsdeltaet, våtmarksområder, bekkeløft, kantsoner og tilstøtende skogområder utgjør dette bestemte typer natur med særlig betydning for biologisk mangfold. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: En mindre kraftlinje krysser elva. Ved elva ligger en liten hytte, i tillegg er det ved Folkå en ulovlig oppført brygge. Over elva krysser det en mindre trebru som ikke er kjørbær, i tillegg krysser fylkesveien elva. Det er kortere strekninger med vei innenfor reservatet.

Høringsinstanser: Verneforslaget ble sendt på høring 15.9.2005 som en del av Oslofjordverneplanen, med en tilleggshøring utsendt den 8.9.2008. Verneforslaget ble sendt på høring til grunneiere, berørt kommune og fylkeskommunen, samt til Fylkeslandbruksstyret i Østfold, Statens vegvesen region øst, Kystverket sørøst, Fiskeridirektoratet region sør, Fiskerikontoret i Østfold, Forsvarsbygg Østlandet, Oslofjorden Friluftsråd, Østfold bondelag, Haldenvassdraget skogeierforening, Fiskerlaget sør, Østfold bonde- og småbrukerlag, Arbeidernes jeger og fiskerforening, Idd partilag av DNA, Bakke og Liholt Velforening, Naturvernforbundet i Østfold, Norsk Ornitologisk forening Østfold, Østfold Botaniske forening, Østfold Entomologiske forening, Østfold Skogselskap, Norges jeger og fiskerforbund Østfold, Oslofjorden båteierunion, Båtforbundet region øst, Telenor, Fortum distribusjon, Kommunal og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Fiskeridirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Oljedirektoratet, Forsvarsbygg, Statens kartverk, Statens navnekonsulent, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske undersøkelser, Vegdirektoratet, AVINOR, Luftfartstilsynet, Norges vassdrag og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukerlag, Norsk sau- og Geitalslag, Norges skogeierforbund, Norskog, Reiselivsbedriftenes landsforening, Norges Fiskarlag, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Norsk Botanisk forening, Norsk Ornitologisk forening, Norsk Zoologisk forening, Verdens naturfond, Norsk Biologforening, SABIMA, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøforbund, Den Norske turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes landsforbund, Norges idrettsforbund, Norges orienteringsforbund, Norges luftfartsforbund, Norges Jeger- og fiskerforbund, Norsk Seilforbund, Norges Dykkerforbund, Norsk Brettseilerklubb, Norsk Surfforbund, Biologisk institutt, Havforskningsinstituttet, Norsk Fiskerihøgskole, Norsk inst. for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, NTNU, Universitetets naturhistoriske museer, Universitetet for miljø og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende instanser har ingen vesentlige merknader: Halden kommune, Østfold fylkeskommune, Bergvesenet, Forsvarsbygg (inkl Forsvarsdepartementet og forsvaret), Kystverket sørøst, Norges vassdrag og energidirektorat, Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet og Norges jeger og fiskerforbund i Østfold.

Grunneierne Jon Iver Stabekk (208/1,2), Svein Buer (209/1), Ole Brække (211/1,4), Jens Golden og Øivind Brække (høring 2005), gir i en felles uttalelse uttrykk for at vern av området mellom elvemunningen, riksgrensen og Folkå-reservatets nordgrense kan aksepteres. Fremmet forslag bør følge yttergrensen for orebeltet og ikke veier langs fjorden og elva. Svensk del av fjorden bør innlemmes i vernet. Unntak for motorbåtferdse, adgang til anlegg av nye brygger, bruk av området til arrangementer og virkestransport over fredet område ønskes. Store økonomiske konsekvenser for skogsdrift påpekes, spesielt på Berby. En forvaltningsplan burde ha vært fremmet samtidig med høringen. Videre drift av eiendommene forutsetter at alle tilgjengelige ressurser brukes. Vern kan i ytterste konsekvens bety ”spikeren i kista” for videre drift.

Felles uttalelse fra grunneierne Jon Iver Stabekk (208/1+208/2), Svein Buer (209/1), Øivind Brække (209/2,3), Ole Brække (211/1,4) og Jens Golden (258/1) og fra Norges Bondelag (høring 2008): Grunneierne (unntatt Jens Golden) hevder de ikke har hørt noe fra fylkesmannen etter første høring 15.9.05 - og at bare Golden har hatt en løpende dialog med fylkesmannen. Grunneierne understreker

viktigheten av å involveres i utarbeidelse av verneforslag og forvaltningsplan. Reservatet bør ikke utvides mer enn arealene som omfattes av frivillig skogvern på Berby. For *reservatet* vektlegges at utvidelsen på Brækkegårdene (209/2,3 og 211/1,4) består av ungskog uten spesielle verneverdier, som derfor bør tas ut av forslaget. Tilgrensende gammel karrig furuskog ligger overveiende vanskelig til driftsmessig, slik at vern her er unødvendig. Dessuten finnes furuskog andre steder i reservatet. - *Folkåstua* er planlagt restaurert og må tas ut av forslaget med tilhørende tomt. - I *Folkåkløften* vises det ikke til spesielle miljøverdier, men fylkesmannen vil likevel hindre en kraftutbygging her. Et eventuelt mikrokraftverk vil ikke true eventuelle miljøverdier. Manglende adgang til utbygging vil heller ikke gi erstatning for de åpenbare kraftressursene her.

Anne-Brit og Ole Brække (211/1) har på bakgrunn av Fylkesmannens tilråding sendt brev til Direktoratet for naturforvaltning (datert 24.4.09). De påpeker at Folkåkløften ikke innehar spesielle miljøverdier og mener det ikke er hjemmel til å fremme vern av dette arealet med hjemmel i naturvernlovens § 9. Dersom Fylkesmannen skal verne Folkåkløften på bakgrunn av utbygging må dette skje etter naturvernlovens § 13 eller § 14. Videre anser de seg som forskjellsbehandlet i forhold til grunneieren på Berby, Jens Golden. (I forbindelse med frivillig vern av et større skogområde har Jens Golden fått tilbud om annen eiendom ved makeskifte). Dersom de kunne fått annen eiendom i bytte kunne saken stilt seg annerledes også for eiendommen 211/1. Anne-Brit og Ola Brække er videre kritisk til at Folkåkløften ved høringen i 2008 ble fremmet som naturreservat. I høringen fra 2005 var dette området kun innlemmet i landskapsvernområdet. Fylkesmannen skriver i sin sammenfatning at de har fått tilsendt brev den 28.7.2006 og 11.4.2008 uten at disse brevene inneholdt noe som tilsa at deres eiendom ble berørt av naturreservatet. Avslutningsvis sier de at arealet som er foreslått vernet er inne i kantsonebeltet som ikke skal røres ved skogbehandling. De har også valgt dette beltet til å sette igjen livsløpstrær. Grunneier Jens Golden (høring 2005) på Berby herregård (258/1) viser til at reservatet/vassdraget deler eiendommen i to, gir begrensninger på en park nær elva og reduserte muligheter for utvikling av eiendommen. Primært ønskes reservatet begrenset til Indre Iddefjord – fra riksveien i nord – og sørover til Berbyelvas utløp. Sekundært ønskes flg. områder ut: Del av Tangholmen, ved bro til Tangholmen, Neset med ”Laksebua”, og et areal langs elvas østside mellom ”Laksekaret” og fylkesveien. – Unntak i § 4 ønskes supplert med: Uthus, ”garnhus”, ”Berbysaga”, hytte, gapahuger, brygger, platting m.v.; virkestransport over arealer der skogen er fredet; nyanlegg av jordkabler og grøfter; bålbrenning ved hytte og på Neset; bruk av åpne plasser på Neset og på Tangholmen; samt adgang til anlegg av nye brygger og fiskeplasser. Flg. Unntak etter søknad (§5) ønskes plassert under unntak (§4): Anlegg av stier, motorbåtferdsel, motorferdsel og fjerning av utsiktstrær. Jaktbegrensning i Indre Iddefjord ønskes fjernet, der jaktretten leies ut. Grunneier Jens Golden (høring 2008) viser til et godt samarbeid med fylkesmannen i *reservatsaken*, en inngått makeskifteavtale (14.8.08) om frivillig skogvern i Stenbudalslia i Indre Iddefjord og Lurkvann (egen vernesak) og at han har akseptert naturreservatet på sin eiendom. - Golden ber om at § 5 i vernebestemmelsene for reservatet tar høyde for eventuelle nye fremtidige problemstillinger. - Behov for en brygge ved Stenrenna for adkomst til plassen Folkå på motsatt side av fjorden, må finne en løsning, så ikke eier av Folkå blir skadelidende. - Dispensasjon for bruk av ikke beltegående kjøretøy må gis ved uttransport av felt storvilt.

Øivind og Hedda Brække (høring 2008) ved adv. Skaaraas viser til at steinbruddet Brække noe utenfor landskapsvernområdet, som driftes av det danskeide firmaet BG Stone AS, er en meget betydelig ressurs. Det etterlyses en grundig vurdering av hvilke konsekvenser verneforslagene vil få for steinbruddet og for mulig alternativ transport til utskipingsstedet ved fjorden. Det er en betydelig lokal motstand mot nåværende utskipingsplass ved Bakke. Adv. Skaaraas ber om en forsikring fra staten om at vernehensynene på kort og lang sikt ikke vil gå ut over virksomheten i steinbruddet. Det varsles om et betydelig erstatningskrav dersom virksomheten må innskrenke eller opphøre som følge av vernet.

Øivind og Hedda Brække (høring 2008) viser til at Brække steinbrudd utgjør en helt vesentlig del av gårdens driftsgrunnlag, også på lang sikt. Bruddet er en ressurs av nasjonal betydning (Norges Geologiske Undersøkelse, NGU publikasjon nr.1, 2008). Dersom vernet får konsekvenser for igangværende virksomhet, varsles et betydelig erstatningskrav. Reservatforslaget er utvidet i forhold til det en ble vist på en tidligere befarings (13.7.05). Bakgrunn og formål med vernet tilsier en mer naturlig avgrensning, som vist på et revidert forslag (28.10.08) fra Brække. Vernegrensen ønskes trukket lenger unna steinbruddet av frykt for begrensninger eller stans i bruddet pga vern.

Dag Jørgen Eriksen (høring 2008) som er eier av fritidseiendommen Folkå i landskapsvernområdet, viser til at bruket ikke har ordinær vei/veirett - og at båttransport over fjorden er påkrevd. Det er behov for å opprettholde 2 brygger for 2 småbåter i reservatet, hhv. ved utløpet av Folkåa og ved bilvei/Stenrenna på motsatt side av fjorden (tinglyst adkomst). Mudring ved Folkåas utløp kan bli nødvendig. Adgang til gressklipping ved badeplass nær Folkåa i reservatet ønskes, der gangbro/*Kyststien* krysser Folkåa.

Trond Ivar Nilsen (høring 2008) som er eier av fritidseiendommen Nypeto i landskapsvernområdet ber om adgang til rydding og vedlikehold av en utsiktsektor mot fjorden fra Nypeto, slik at trær kan hogges i reservatet.

Østfold fylkeskommune (høring 2008) foreslår høringen supplert med svenske instanser, da reservatforslaget grenser til Sverige.

Fylkeslandbruksstyret i Østfold (høring 2005) viser til at området er et av 5 i planen der det er registrert produktiv skog av noe størrelse, men at forslaget vurdert ut fra skogbruksinteresser kan aksepteres. Generelt forutsettes at grunneiere som berøres av verneplanen gis full kompensasjon for tap i dag og i fremtiden, hvilket er en forutsetning for fortsatt å kunne vedlikeholde bygninger og kulturlandskap.

Fylkeslandbruksstyret i Østfold (høring 2008) støtter opprettelsen av verneområdene (reservatet og landskapsvernområdet) og har ingen merknader til de nye avgrensningene, jf. høring høsten 2005. Styret understreker verdien av å opprettholde områdenes karakter og å hindre gjengroing, samt å opprettholde Berby som et livskraftig gårdsbruk med bærekraftige driftsformer i samsvar med verneformålet. Styret ønsker at §§ 6 og 7, hhv. i landskapsvernområdet og i reservatet, endres fra at *det kan utarbeides en forvaltningsplan*, til at slike planer *skal* utarbeides, der medvirkning fra grunneierne side understrekes. Full kompensasjon for inntektstap forutsettes, hvilket også er viktig for å kunne vedlikeholde bygninger og kulturlandskap.

Fiskeridirektoratet Region Sør (høring 2008) viser til marginale interesser tilknyttet saltvannsfisket i området, mest ålefiske. Unntak for motorbåtferdsel knyttet til *lovlig yrkesfiske* foreslås bl.a. av kontrollhensyn, presisert til *yrkesfiske i medhold av Havressursloven og av fiskere registrert i Fiskeridirektoratets manntallsregiseter og med fartøy registrert i Fiskeridirektoratets fartøysregister*.

Arbeidernes Jeger- og Fiskerforening, Halden (AJFF), (høring 2005) som leier lakserett i deler av elva, frykter at grunneier pga tap ved vern, isteden blir nødt til å leie ut til ”pengesterke bedrifter”, slik at AJFF utestenges fra fiske i elva, samt at forvaltningen av laksen blir dårligere. AJFF er aktivt engasjert i å bevare laksestammen, inkl. å hindre smitte av parasitten *Gyrodactylus salaris*

Østfold Botaniske Forening (høring 2008) er svært tilfreds med forslaget og viser til sjeldne og utypiske naturtyper for Østfold. En eventuell arealreduksjon av reservatforslaget er svært uønsket.

Østfold Ornitologiske Forening (høring 2008) støtter fullt opp om verneområdene som et av de mest bevaringsverdige i fylket, med store biologiske – og ikke minst ornitologiske interesser, bl.a. med våtmarksområder/elveutløp, samt vandrefalk, isfugl, fossekall, vintererle, inkl. havørn og kongeørn vinterstid. Foreningen er positiv til frivillig skogvern på deler av eiendommen Berby.

Oslofjordens Friluftsråd (høring 2005) viser til at friluftinteressene synes godt ivaretatt. Iflg. § 3.9 og 4 er ikke det generelle bålforbudet til hinder for bålbrekking på tilrettelagte ildsteder. § 5 hindrer ikke at en etter søknad kan merke eksempelvis en kyststi. § 4 bør ta inn at bestemmelsene ikke er til hinder for vedlikehold av eksisterende stier i området, og i § 5 et punkt om at en ev. kan søke om organisert telting.

Oslofjordens Friluftsråd (høring 2008) mener friluftinteressene er godt ivaretatt og støtter forslaget.

Interessegruppa Mer Villmark Nå (høring 2008) foreslår utvidelser av reservatet ved Folkåfjellet og ved plassen Folkå, det ønskes videre en større buffersoner langs Folkå-kløfta og at grensen dels følger veier, dels en 25 m sone langs vassdraget/fjorden. Vernereglene for reservatet bør ha forbud mot kamuflasjeinnretninger og jaktforbud på fugl i våtmarksområder i *hele* området, også *etter* 1.10. Unntak for felling av rastrær m.v. i elva og granhogst ved Folkå, samt adgang til å kunne dispensere for småbåtbrygger m.v. foreslås fjernet, under henvisning til verneformålet.

Østfold Entomologiske Forening (høring 2008) viser til funn av mange sjeldne insekter i Enningdalselva og beklager at ikke også arealer, særlig sandflater, *utenfor* 10 m-sonen langs elva er med i reservatforslaget. Foreningen anbefaler sterkt et reservatvern også slike steder.

Idd partilag av Det Norske Arbeiderpart (DNA) (høring 2005) mener fredning vil bidra til at landskapet gror igjen, og viser til Folkå naturreservat i området. Laget og Bakke og Liholt

Velforening ønsker området brukt og bevart som kulturlandskap. Bestemmelsene må endres vesentlig om vern skal godtas. Velforeningen støtter bevaring mot store tekniske innretninger og stor motorferdsel. Argumentene for bevaring er uriktige. Foreningen og partilaget viser til at takrørområdene har økt og på sikt vil bli skog pga landhevning og tilslamming

Fortum Distribusjon AS (høring 2008) som har lav- og høgspentnett i området, er positiv til forslagene, dersom Fortums retningslinjer for drift, vedlikehold, fornying og transport hensyntas. Utbygger må eventuelt dekke utgifter ved flytting av anlegg, eventuelt gatelysnett m.v.

Kgl. norsk båtforening (høring 2008) mener reservatforslaget gir rimelig rom for ferdsel med fritidsbåter og er positive til unntak i vernereglene.

Luftfartstilsynet (høring 2008) viser til at dersom minstehøyden for flyging ønskes økt utover 500 fot, må dette innarbeides i forskriften. Forbud mot landing med luftfartøy (§ 3.5) med unntak i § 4 ønskes supplert med: *Landing med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødsituasjon får anledning til å utvikle seg (føre var landing).*

Statens landbruksforvaltning (høring 2005) viser til grunneiers ønske om å kunne drive noe utleie/gårdsturisme inkl. opprusting/nybygg.

Statens landbruksforvaltning (høring 2008) viser til sin høringsuttalelse høsten 2005, og fremholder viktigheten av å opprettholde eksisterende – og å utvikle potensielle nye - bærekraftige driftsformer i samsvar med verneformålet. - På bakgrunn av dispensasjonsadgangen i reservatets § 5.8 om *miljøtilpasset reiselivsvirksomhet i henhold til godkjent plan*, ønskes at en forvaltningsplan skal utarbeides (§ 7).

Norges Skogeierforbund (høring 2008) beklager fortsatt tvangsbruk for å verne skog i foreliggende reservatsak (anm.: ved Folkåfjellet). Forbundet viser imidlertid til at vernesaken ble startet opp før 2003, da arbeid med frivillig skogvern tok til. Forbundet ønsker at alle grunneierne inviteres til å forhandle om grenser og betingelser, slik en gjør det ved frivillig skogvern. En ber om en separat vurdering av naturverdiene i bekkeløften til Folkåa på lik linje med for øvrige bekkeløfter i landet som vurderes for vern.

Norges bondelag (høring 2005) støtter ikke vern av Enningdalselva som naturreservat, ut fra at elva er et nasjonalt laksevassdrag og dermed allerede beskyttet mot inngrep som kan skade laksens leveområder. Laksefiske i elva har stort inntekspotensiale. Det er derfor behov for tilrettelegging med gapahuk, stier og enkelt husvære nær elva. Et reservat vil skape problemer for dette.

Fylkesmannens kommentarer og tilrådning

Fylkesmannens vurdering og tilrådning etter høringen i 2005:

Fylkesmannen viser til at Indre Iddefjord med et inntakt elveutløp er unikt i Sør- og Midt-Norge, da hele fjordbunnen, munningsområdet og elva er ytterst lite preget av inngrep, brygger mv. Vern av en variert fjordbunn, vassdragsstrekning med kantsoner av svartor og elvesletten på Tangholmen ved Berbyelvas utløp må derfor opprettholdes. Fylkesmannen viser til at vassdraget har status som nasjonalt laksevassdrag, er et nordisk vernevassdrag, som er varig vernet mot kraftutbygging og at det har et høyt innhold av truede arter, bl.a. elvemusling. – Da grunneierne mener svartor, som ikke kan hogges i reservatet, vil ekspandere, er fylkesmannen innstilt på å foreta en avgrensning av hogstfrie arealer som nå er bestokket med svartor. – Unntak for ”bruk, drift og vedlikehold av faste anlegg og innretninger som er i bruk på fredningstidspunktet” (§4.2) dekker alle typer bygninger, lovlig oppførte brygger og andre faste innretninger m.v. etter Plan- og bygningsloven (PBL). Det fremgår av ordlyden ”herunder eksempelvis” at opplistingen ikke er fullstendig. Et ev ønske om ny oppføring av tidligere faste innretninger som nå er borte, vil måtte kreve en ny vurdering og behandling etter PBL og vil måtte vurderes som dispensasjon etter vernebestemmelsene. Anlegg av brygger må behandles som dispensasjon etter PBL (§7). Vedr båtsteder/brygger/vinteropplag vises for øvrig til pkt 15 over. – Merking/vedlikehold av stier er tatt inn som § 4.17. – Fylkesmannen har valgt veier langs fjorden/vassdraget som reservatgrenser, for å forenkle avgrensingene. Samtidig kan barskog mellom veier og vassdrag/fjord drives som nå. – Flere tiltak som eier av Berby ønsker som unntak (§4), finnes under § 5, idet fylkesmannen mener forvaltningsmyndigheten må kunne stille vilkår ved gjennomføring av en del type tiltak. Enkelte tiltak kan også vurderes under den generelle dispensasjonsadgangen (§6). –Jaktbegrensingen er fjernet slik at jakt og fangst kan utøves i samsvar med Viltlovens bestemmelser. Vernereglene berører ikke laksefiske eller lakseforvaltningen i vassdraget. –Et samarbeid med svenske myndigheter med tanke på et utvidet vern på svensk side, vil bli vurdert etter vern. –Sett under ett

mener fylkesmannen det er tatt rimelig hensyn til grunneiers behov m.v. – Med disse anførsler tilrår fylkesmannen reservatforslaget fremmet.

Fylkesmannens vurdering og tilrådning etter høringen i 2008:

Grunneierne på eiendommene 208/1, 209/1, 209/2,3, 211/1,4 hevder de ikke har hørt noe etter første høring i 2005. Fylkesmannen viser til orientering i brev 28.7.2006 til partene etter høring og fylkesmannens tilrådning til DN. I brev 11.4.2008 ble det orientert om en ny forestående høring. Bakgrunnen for merkontakt med Jens Golden, Berby, skyldes at eiendommen er langt sterkere berørt av verneforslagene, en makeskifteavtale med staten om naboeiendommen Glende pga frivillig skogvern, et ønske om vassdragsregulering i Ørbekken og en fradeling av plassen Nypeto. Fylkesmannen viser videre til DN's brev til MD 5.3.2008, der det foreslås å grenseendre 2005-forslaget noe. En utvidelse av reservatet ved Folkåfjellet vil gi en enklere avgrensing og vil i større grad inkludere ulike skogtyper: Svartorskog langs fjorden, gran- og løvskog ved Folkåfjellet og karrig gammel furuskog med trealder opp til 450 år. Fylkesmannen mener derfor det er gode grunner til å opprettholde grenseforslaget på de aktuelle eiendommer. - Fylkesmannen viser til at *Folkåstua* nær sjøen i reservatet er nedrast. Vernebestemmelsene for reservatet (§ 5) hjemler ikke oppføring av nybygg til fritidsformål, som også vil kreve dispensasjon fra PBL pga nærhet til strandlinje/sjø. – Anmerkninger knyttet til vassdragsregulering av Folkåa, se eget avsnitt under.

Reservatarealer med frivillig skogvern i Indre Iddefjord med Stenbudalslia og Lurkevann (egen vernesak) omfatter til sammen ca 3.400 daa av eiendommens ca 14.000 daa. Reservatene er gjort opp ved at staten ved DN har ervervet naboeiendommen Glende og makeskiftet med Golden. Eiendommen Glende omfatter ca 1.400 daa jord og skog av bedre bonitet enn reservatarealene som inngår i det frivillige skogvernet. - Fremtidige problemstillinger knyttet til reservatet vil måtte vurderes ut fra vernereglene og makeskifteavtalen, jf. og miljøtilpasset reiselivsvirksomhet (§ 5.8). - Fylkesmannen viser til at brygge/flytebrygge ved Stenrenna er oppført uten tillatelse etter PBL. Fylkesmannen vil foreta en samlet vurdering av brygger i reservatet i forhold til PBL og dispensasjonsadgangen i verneforskriften (§ 5.10-12). - Fylkesmannen anser at det på vilkår kan gis dispensasjon til nødvendig motorferdsel ved uttransport av felt storvilt med annet kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy.

Trond Ivar Nilsen ber om adgang til rydding av utsiktssektor. Fylkesmannen viser til at trær i aktuell sone ble hogd sommer 2008 og at bestemmelsene for reservatet gir hjemmel til dispensasjon for fjerning av enkelttrær (§ 5.7).

Dispensasjonshjemmel til mudring (§ 5.5) aksepteres noe utvidet pga småbåtadkomst til Folkå. Dispensasjonsadgang til begrenset slått og krattrydding i reservatet foreslås (§ 5.14).

Eksisterende pukkverk er lokalisert et par hundre meter utenfor landskapsverngrensen, øst for riksvei 21, med riksveien mellom vernegrensen og pukkverket. Knuste masser fraktes i dag på riksvei 21 til en utskipingshavn ved Bakke lenger nord ved Iddefjorden. Under høring av vernesaken høsten 2005 fremkom muntlig synspunkter om en eventuell ny fraktlinje for knuste masser direkte fra pukkverket og ned brattfjellet via foreslått landskapsvernområde – til et nytt utskipingssted ved Brekka i reservatforslaget. Et nytt utskipingssted her vil bl.a. kreve store mudringsarbeider og anlegg av kai i et svært grunt og intakt fjordavsnitt. Fylkesmannen viser til at overnevnte er uforenlig med verneforslagene. En eventuelt ny transportlinje med nytt utskipingssted, samt et eventuelt fremtidig masseuttak vest for riksvei 21 anses - uavhengig av vernesaken - ikke påregnelig.

Grunneier foreslår reservatutvidelsen ved Folkåfjellet omgjort til landskapsvern – og øvrig landskapsvernareal nord for Folkåa tatt ut. Fylkesmannen mener en sterk arealreduksjon av landskapsvernområdet langs fjordens østside, ikke i tilstrekkelig grad vil bevare landskapet i Indre Iddefjord. Fylkesmannens forslag til utvidelse av reservatet ved Folkåfjellet er i tråd med DN's synspunkt i brev til Miljøverndepartementet (MD) 5.3.2008. - Ny Plan- og bygningslov (PBL § 11-8 c), med ikrafttredelse 1.7.09, vil gi adgang til å fastsette bestemmelser i en randsone utenfor et landskapsvernområde. Bestemmelsene kan fastsettes samtidig med en ny verneforskrift for et landskapsvernområde eller ved revisjon av slike vernebestemmelser. Fylkesmannen har i dag

ikke adgang til å utforme ”randsone- bestemmelser” - og ser i dagens situasjon ikke behov for dette. – Fylkesmannen mener verneforslagene ikke vil få negative konsekvenser for masseuttaket i Brækka øst for riksvei 21 eller for nåværende massetransport til Bakke og utskipping derfra.

Østfold Fylkeskommune foreslår høringslisten supplert med svenske instanser. Svenske myndigheter høres bare i saker inntil riksgrensen, som antas å berøre svenske interesser.

Flere instanser har fremmet ønske om utarbeidelse av forvaltningsplan. Fylkesmannen deler synspunktet om at en forvaltningsplan for landskapsvernområdet skal utarbeides – og har endret § 6 i tråd med dette. Fylkesmannen har akseptert at forvaltningsplanen skal utarbeides i samråd med grunneierne parallelt med vernesaken, og arbeidet er allerede igangsatt. Reservatet har ikke det samme behovet for en forvaltningsplan. Vedrørende kompensasjon for inntektstap vises til gjeldende erstatningsregler, samt forslag om endringer i erstatning for landskapsvernområder, som også skal legges til grunn i pågående saker knyttet til landskapsvernforslag. Fylkesmannen anser det tilstrekkelig at en plan for miljøtilpasset reiseliv for reservatet blir utarbeidet, dersom dispensasjon til slik virksomhet omsøkes (§ 5.8).

Fylkesmannen deler Fiskeridirektoratets presisering og foreslår § 4.18, slik: *Motorbåtferdsel knyttet til lovlig yrkesfiske av manntallsførte fiskere med båt registrert i Fiskeridirektoratet fartøyregister.*

Mer Villmark Nå mener reservatforslaget må utvides. Fylkesmannen viser til at det reviderte høringsforslaget er utvidet ved Folkåfjellet. Ved Folkå er hartzgran på tidligere eng fjernet. Hogstfrie reservatsoner, hhv. på 10 og 20 m langs elva og ved fjorden nord for Brekka, innebærer arealreduksjoner i reservatforslaget i forhold til høringen i 2005, men anses tilstrekkelig for å bevare vannarealer og våtmark. Arealer mellom veier og 10 m foreslått reservatsone langs elva er tatt ut av opprinnelig forslag, da arealene mest omfatter plantet, yngre granskog. Fylkesmannen mener de øvrige bestemmelsene som interessegruppen har motforestillinger til, i tilstrekkelig grad ivaretar verneformålet.

Norsk Entomologisk forening foreslår å utvide reservatet med sandområder. Det antas at foreningen sikter til sandarealer på Tangholmen nær elveutløpet, samt nord for Rørsvann. Fylkesmannen viser til at disse arealene inngår i landskapsvernforlaget og anser dette tilstrekkelig.

Fylkesmannen viser til unntak for drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende el. anlegg i reservatet (§ 4.9). Fylkesmannen mener dette samlet sett i tilstrekkelig grad vil ivareta Fortums interesser. Vurdering av eventuelle linjeomlegg på mindre strekninger, som fra luftledning til kabel over Berbyelva, kan bli vurdert ved forvaltning av området.

Fylkesmannen ser ikke at det er behov for en bestemmelse om økt minstehøyde for flygning, hvilket heller ikke høringsutkastet la opp til. Da det er uklart om føre var landing ligger innenfor begrepet alminnelig nødrett, aksepterer fylkesmannen § 4.1 eventuelt supplert med føre var landing. Fylkesmannen anser at et slikt generelt supplement i vernebestemmelsene også vil gjelde andre verneforslag, og overlater derfor til DN å avgjøre dette punkt.

Norges skogeierforbund er kritiske til den gjennomførte verneprosess. Fylkesmannen viser til at en del av skogen i reservatforslaget inngår i Oslofjord-verneplanen, som i foreliggende sak ble startet i desember 2001, dvs. før arbeidet med frivillig skogvern tok til. Foreslått fredet skogareal i reservatet er pga frivillig vern i Stenbudalslia på eiendommen Berby vesentlig større enn ved høringen i 2005. Etter ønske fra DN er grensene på 3 øvrige eiendommer foreslått utvidet, som ikke frivillig vern. Utvidelsene omfatter ca 120 daa. - Fylkesmannen viser til DN's brev til MD 5.3.08, der det i forbindelse med Indre Iddefjord/Berby nevnes et arbeid tilknyttet bekkekløfter i Norge. Det er ikke foretatt en separat fagvurdering av Folkå-kløften, som imidlertid er den eneste gjenværende i Østfold uten kraftinteresser. Landskapsvern er utilstrekkelig for å sikre kløfta uten inngrep.

Fylkesmannen tilrår at et vedtak om reservat i selve Folkå-kløfta gjøres betinget, slik: Dersom tillatelse til regulering av Folkåa etter Vannressursloven og PBL foreligger innen 5 år fra vernetidspunkt, tas arealet som direkte berøres av reguleringen ned til grensen for det eksisterende Folkå naturreservat, ut av naturreservatet og innlemmes i landskapsvernområdet.

Direktoratets tilråding

Indre Iddefjord - Enningdalselva naturreservat foreslås opprettet med hjemmel i naturmangfoldlovens § 37. Det foreslåtte reservatet er godt dokumentert som levested for en rekke sjeldne og sårbare arter. Flere av artene er ført på Norsk Rødliste (2006). Folkå-kløften har svakere dokumentasjon men representerer en landskap- og naturtype som er sjelden i Østfold. Det er få gjenværende bekkeløfter i fylket som ikke er utbygd med vannkraftverk. Det foreslåtte verneområdet vurderes å oppfylle Naturmangfoldlovens § 37 bokstav a., b. og c.

Grunneierne på eiendommen 211/1 er kritiske til at Folkåkløften er tatt med ved høringen i 2008. Dette området var ikke med i høringsforslaget i 2005. De er videre kritiske til manglende informasjon om at det var aktuelt å ta med Folkåkløften i verneforslaget. Indre Iddefjorden var opprinnelig en del av verneplan for Oslofjorden. I DN sin tilråding til MD (brev datert 5.3.2008) på verneplan for Oslofjorden ble Indre Iddefjorden ikke tilrådet vernet. Begrunnelsen fra DN var følgende: *”For disse to områdene vurderes det fortsatt å endre på foreslåtte grenser. Hensikten er å få til en bedre arrondering. Det pågår også en utredning av verne kvaliteter knyttet til bekkeløfter.”* I brev datert 11.4.2008 fra Fylkesmannen i Østfold til grunneierne opplyses det at Indre Iddefjord er tatt ut av Oslofjordverneplanen og at det vil bli gjennomført en supplerende høring for et revidert verneforslag. Dette var også knyttet til et tilbud om frivillig vern. De berørte grunneiere har videre fått og benyttet muligheten til å komme med innspill både under høringen og etter Fylkesmannens tilråding til DN. Grunneiernes synspunkter vurderes dermed innbrakt i prosessen.

Fylkesmannen i Østfold har foreslått et betinget vedtak knyttet til Folkåkløften. Direktoratet for Naturforvaltning finner ikke grunnlag for et betinget vern i området. Indre Iddefjord – Enningdalselva utgjør et svært spesielt og viktig område for bevaring av biologisk mangfold. Verdiene er knyttet til biologisk mangfold i skog, men særlig er det knyttet store verdier til vann og våtmarkssystemer. Viktig for det biologiske mangfoldet er en svært variert natur med gammel barskog, svartorskog, våtmarkssystemer, brakkvannsdelta og bekkeløft. Direktoratet for Naturforvaltning vurderer det videre som viktig at bredden av norsk natur blir fanget opp i vernet. I Østfold er det svært få bekkeløfter uten kraftverksinteresser, det vurderes derfor som særlig viktig for variasjonsbredden i Østfolds natur at Folkåkløften blir bevart.

Føre var landinger er ikke hjemlet i forskriftene for naturreservatet generelt. Dette vil være svært sjeldne hendelser, som forvaltningsmyndigheten ikke vil forfølge om det skulle bli aktuelt i et reservat. DN vurderer at det ikke er nødvendig å ta dette spesielt inn i forskriftene.

Fylkesmannen har i forskriften foreslått at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til miljøtilpasset reiselivsaktivitet i henhold til godkjent plan. DN vurderer det ikke som formålstjenlig at forvaltningsmyndigheten er ansvarlig for godkjenning av plan for miljøtilpasset reiselivsaktivitet. Det er derimot de søknadspliktige tiltak som forvaltningsmyndigheten skal vurdere, en ferdig plan vil i denne sammenheng være nyttig for å se helheten i virksomheten. På denne bakgrunn foreslås punktet endret til: *”Bruk av reservatet til miljøtilpasset reiselivsvirksomhet i henhold til plan”*. Tiltakshaver vil selv være ansvarlig for utarbeidelse av plan.

Fylkesmannen har i forskriften foreslått at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til: *”Kontrollert uttynning/høydereduksjon av kratt som er til ulempe for jordbruket, oppføring av gjerder med mer”*. DN er av den vurdering at *”med mer”* er upresist. Eventuelt andre tiltak bør vurderes etter de generelle dispensasjonsbestemmelser i § 8.

Tilråding Indre Iddefjord - Enningdalselva:

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring, det er videre gjort tilpasninger i henhold til ny lov (naturmangfoldloven), uten at dette har endret restriksjonsnivået i forskriften. DN tilrår ikke at vern av Folkåkløften gjøres betinget.

DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Indre Iddefjord - Enningdalselva som naturreservat.

Samtidig tilrås forskrift nr. 4724 av 11.12.1981 om fredning av Flokå naturreservat opphevet.

MDs tilråding

I forskriftens § 6 pkt 8 er det etter innspill fra fylkesmannen og DN tatt inn følgende generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene: ”Motorferdsel på bruer over Enningdalselva / Berbyelva, samt på vei til Merrhølet / Stenrenna, jf. vernekartet.”

Da død ved generelt er viktig for en rekke truede arter, er det i forskriften presisert at ved eventuell fjerning/hogst av trær med hjemmel i § 4 pkt. 11 eller § 7 pkt. 7 skal trærne forbli i naturreservatet.

Under vernesaken er det fra grunneiere vist til et mulig potensiale for bygging av mikrokraftverk i Folkåkløfta. Hvis det blir fremmet søknad om en slik utbygging kan denne behandles på vanlig måte etter gjeldende lovverk, inkludert vurdering etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften.

Det er foretatt andre mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Indre Iddefjord - Enningdalselva naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrås forskrift nr. 4724 av 11.12.1981 om fredning av Flokå naturreservat opphevet.

13. Berby landskapsvernområde, Halden kommune, Østfold fylke

Areal 6287 daa.

Om prosessen

Berby landskapsvernområde ble opprinnelig sendt på høring som en del av Oslofjordverneplanen den 15.9.2005. For å bedre avgrensningen og justere verneforskriften i forhold til tidligere høring ble området ikke tilrådet vernet som en del av verneplan Oslofjord, men det ble gjennomført en begrenset tillegghøring.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Det foreslåtte Berby landskapsvernområde ligger i Indre Iddefjord i Halden kommune. Landskapsvernområdet omkranser det foreslåtte Indre Iddefjord – Enningdalselva naturreservat. Området har store estetiske/landskapsmessige kvaliteter tilknyttet topografien med fjordbassenget, skoglier og koller, samt Berby gård og ikke minst vassdraget.

Formålet med vernet er å bevare et natur- og kulturlandskap av økologisk og kulturell verdi.

Landskapsvernområdet har en markert topografi med granittkoller, skoglier og elveslette omkring Berby herregård, de nedre deler av Enningdalsvassdraget - Berbyelva og Indre Iddefjord. Området oppfyller kriteriene i § 36 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som landskapsvernområde.

Planstatus: Området er LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepstatus: Noen kraftlinjer, div bygninger m.v. er tilknyttet gårds- og skogsdrift. Noen nedlagte husmannsplasser o.a. brukes som fritidsbolig/utleie. Gårds- skogs- og traktorveier. TV mast på Torgalsås. Masseuttak ved Rørsvann øst. Gruset P-plass.

Høringsinstanser:

Verneforslaget ble sendt på høring 15.9.2005 som en del av Oslofjordverneplanen, med en tillegghøring utsendt den 8.9.08. Verneforslaget ble sendt på høring til: grunneiere, berørt kommune og fylkeskommunen, samt til, Fylkeslandbruksstyret i Østfold, Statens vegvesen region øst, Kystverket sørøst, Fiskeridirektoratet region sør, Fiskerikontoret i Østfold, Forsvarsbygg Østlandet, Oslofjorden Friluftsråd, Østfold bondelag, Haldenvassdraget skogeierforening, Fiskerlaget sør, Østfold bonde- og småbrukerlag, Arbeidernes jeger og fiskerforening, Idd partilag av DNA, Bakke og Liholt Velforening, Naturvernforbundet i Østfold, Norsk Ornitologisk forening Østfold, Østfold Botaniske forening, Østfold Entomologiske forening, Østfold Skogselskap, Norges jeger og fiskerforbund Østfold, Oslofjorden båteierunion, Båttforbundet region øst, Telenor, Fortum distribusjon, Kommunal og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Fiskeridirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Oljedirektoratet, Forsvarsbygg, Statens kartverk, Statens navnekonsulent, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske undersøkelser, Vegdirektoratet, AVINOR, Luftfartstilsynet, Norges vassdrag og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukerlag, Norsk sau- og Geitalslag, Norges skogeierforbund, Norskog, Reiselivsbedriftenes landsforening, Norges Fiskarlag, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Norsk Botanisk forening, Norsk Ornitologisk forening, Norsk Zoologisk forening, Verdens naturfond, Norsk Biologforening, SABIMA, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøforbund, Den Norske turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes landsforbund, Norges idrettsforbund, Norges orienteringsforbund, Norges luftfartsforbund, Norges Jeger- og fiskerforbund, Norsk Seilforbund, Norges Dykkerforbund, Norsk Brettseilerklubb, Norsk Surfforbund, Biologisk institutt, Havforskningsinstituttet, Norsk Fiskerihøgskole, Norsk inst. for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, NTNU, Universitetets naturhistoriske museer, Universitetet for miljø og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende instanser har ingen vesentlige merknader: Halden kommune, Østfold fylkeskommune, Bergvesenet, Forsvarsbygg (inkl Forsvarsdepartementet og forsvaret), Kystverket sørøst, Norges vassdrag og energidirektorat, Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet og NJFF i Østfold.

Felles uttalelse fra grunneierne Jon Iver Stabekk (208/1+208/2), Svein Buer (209/1), Øivind Brække (209/2,3), Ole Brække (211/1,4) og Jens Golden (258/1) og fra Norges Bondelag (høring 2008): Grunneierne (unntatt Jens Golden) hevder de ikke har hørt noe fra fylkesmannen etter første høring 15.9.05 - og at bare Golden har hatt en løpende dialog med fylkesmannen. Grunneierne understreker viktigheten av å involveres i utarbeidelse av verneforslag og forvaltningsplan. Øivind og Hedda Brække ved adv. Skaaraas (høring 2005) viser til at steinbruddet Brække noe utenfor landskapsvernområdet, som driftes av det danskeide firmaet BG Stone AS, er en meget betydelig ressurs. Det etterlyses en grundig vurdering av hvilke konsekvenser verneforslagene vil få for steinbruddet og for mulig alternativ transport til utskipingsstedet ved fjorden. Det er en betydelig lokal motstand mot nåværende utskipingsplass ved Bakke. Adv. Skaaraas ber om en forsikring fra staten om at vernehensynene på kort og lang sikt ikke vil gå ut over virksomheten i steinbruddet. Det varsles om et betydelig erstatningskrav dersom virksomheten må innskrenke eller opphøre som følge av vernet.

Øivind og Hedda Brække (høring 2008) viser til at Brække steinbrudd utgjør en helt vesentlig del av gårdens driftsgrunnlag, også på lang sikt. Bruddet er en ressurs av nasjonal betydning (Norges Geologiske Undersøkelse, NGU publikasjon nr.1, 2008). Dersom vernet får konsekvenser for igangværende virksomhet, varsles et betydelig erstatningskrav. Reservatforslaget er utvidet i forhold til det en ble vist på en tidligere befaring (13.7.05). Bakgrunn og formål med vernet tilsier en mer naturlig avgrensing, som vist på et revidert forslag (28.10.08) fra Brække. Vernegrensen ønskes trukket lenger unna steinbruddet av frykt for begrensninger eller stans i bruddet pga vern. Dag Jørgen Eriksen, (høring 2008) er eier av fritidseiendommen Folkå i landskapsvernområdet. En restaurering av en låve og gjenoppbygging av et tidligere sauefjøs på plassen Folkå er ønsket. En

traktorvei i landskapsvernområdet ned lia til Folkå ønskes opprustet til sommerbilvei, hvilket også vil begrense båtbruk over fjorden.

Jon Iver Stabekk (208/1,2), Svein Buer (209/1), Ole Brække (211/1,4), Jens Golden og Øivind Brække, (høring 2005) gir i en felles uttalelse uttrykk for at man ikke lenger kan bygge traktorvei til drivverdige skogbestand, at økonomiske utviklingsmuligheter nevnt i § 3 båndlegges og at en også i dag må ta miljøhensyn ut fra "Levende skog" og "Miljøplan". Unntak for oppføring av bygning på Berby tilknyttet "tradisjonell stedbunden næring" tolkes som at bygning til "alternative produksjoner/aktiviteter" må omsøkes. Nye næringer som hytter, campingplass, mikrokraftverk, vindmøller og sten- og masseuttak vil "kveles", med åpenbare økonomiske konsekvenser. Nye saksbehandlere kan tolke bestemmelsene strengere enn hva en muntlig er forespeilet av de nåværende. Landskapsvern er svært uheldig for utvikling av eiendommene.

Felles uttalelse fra grunneierne Jon Iver Stabekk (208/1+208/2), Svein Buer (209/1), Øivind Brække (209/2,3), Ole Brække (211/1,4) og Jens Golden (258/1) og fra

Norges Bondelag (høring 2008): Landskapsvernforslaget anses unødvendig, erstattes ikke og påfører grunneierne et betydelig ekstraarbeid ved søknader, eksempelvis tilknyttet bygninger. Verneverdier ivaretas i tilstrekkelig grad av miljøriktige tiltak og krav som stilles ved tildeling av statlige landbruksmidler. En frivillig verneavtale foreslås i stedet. - Bestemmelsene for landskapsvernområdet er generelle og gir et for vidt forvaltningsskjønn for fylkesmannen som for eksempel ved bygningsendringer, og gir liten grad av forutsigbarhet. Tidsriktige driftsmetoder med rimelig estetiske hensyn må vektlegges. - Det vises til statlige myndigheters arbeid med næringsutvikling og Landbruk Pluss (jf. veileder T-1443, MD, juni 2005), samt tilrettelegging for næringsutvikling i tråd med verneformålet. - Forvaltning av verneområdet må skje lokalt. - For randsonen utenfor verneområdet vises til forslag om ny PBL (§ 11-8), med adgang til bestemmelser i randsonen av hensyn til verneområdet. Det vises til steinuttaket Brække utenfor landskapsvernområdet. - Arbeid med en forvaltningsplan må i samråd med de berørte grunneiere lages samtidig med vernesaken, slik at viktige problemstillinger kan avklares. Dersom vernet opprettholdes, kreves at grunneierne tas med i arbeidet med verneforslag og forvaltningsplan. Grunneier på Berby herregård, Jens Golden (høring 2005) viser til at landskapet er ivaretatt i generasjoner og at et formelt vern oppfattes som mistillit. Tradisjonell landbruksnæring har ikke gitt grunnlag for dagens kulturlandskap, men også tidligere aktiviteter knyttet til gården (brenneri, teglverk, møller, sagbruk, landhandel, husmorskole, hagebruksskole, gartneri). Tradisjonell stedbunden landbruksnæring er utilstrekkelig for å klare seg i dag. Nye driftsformer må utvikles, men vil bli hindret av et vern og byråkrati. Vernevedtak bes utsatt til nye erstatningsregler er realisert. Eier motsetter seg primært vern. Sekundært ønskes frivillig vern av mindre områder kombinert med forvaltningsplan. Dersom likevel vern realiseres, ønskes generelt unntak (§4) for nyoppføring av bygninger på gården. Under unntak etter søknad (§5) ønskes tatt inn adgang til å kunne tillate nyanlegg av større lagerplass, campingplass, golfbane, stein- og masseuttak, mikrokraftverk, veier i dalsider og oppføring av hytter/fritidsboliger, uavhengig av om tiltaket "vesentlig endrer eller innvirker på landskapets art eller karakter" eller ikke.

Jens Golden, Berby gård, (høring 2008) er negativ til et landskapsvernområde under henvisning til at områdets kvaliteter er ivaretatt i generasjoner. Tradisjonell landbruksnæring, inkl. tidligere teglverk, møller og sagbruk, har gitt mye av grunnlaget for dagens kulturlandskap. Et vern oppfattes som en mistillit til grunneier. Gårdens ressurser, eventuelt med andre driftsformer enn nå, må utnyttes og utvikles, dersom eiendommen skal "overleve". Et landskapsvernområde vil hindre utviklingen av eiendommen og vil gi mer byråkrati, dersom mer utradisjonell virksomhet skulle bli aktuelt. Dersom forslaget vedtas, vil over halvparten av eiendommen Berby være berørt, hvilket er meget bekymringsfullt. - Landskapsvernområdet ønskes redusert, med sørgrense øst-vest fra Skotkjerrfjellet til Nypeto, slik at bygninger og jorder på Berby kommer utenfor. - Et minikraftverk er aktuelt i Ørelva. Det bør spesifiseres at landskapsvernet ikke hindrer tiltaket. - På Tangholmen nær elveutløpet har det i mange år vært planer om uleiehytter/camping, hvilket i dag er mer relevant enn før bl.a. pga laksefiske i elva. Et landskapsvernområde vil kunne hindre en slik utbygging, og det reises spørsmål om erstatning for dette. - Dersom et landskapsvern likevel må aksepteres, er det avgjørende at en skjøtselsplan vil foreligge før vernevedtaket.

Fylkeslandbruksstyret i Østfold (høring 2008) støtter opprettelsen av verneområdene og har ingen merknader til de nye avgrensningene, jf. høring høsten 2005. Styret understreker verdien av å opprettholde områdenes karakter og å hindre gjengroing, samt å opprettholde Berby som et livskraftig gårdsbruk med bærekraftige driftsformer i samsvar med verneformålet. Styret ønsker at

§§ 6 og 7, hhv. i landskapsvernområdet og i reservatet, endres fra at det kan utarbeides en forvaltningsplan, til at slike planer skal utarbeides, der medvirkning fra grunneiernes side understrekes. Full kompensasjon for inntektstap forutsettes, hvilket også er viktig for å kunne vedlikeholde bygninger og kulturlandskap.

Fylkeskonservatoren i Østfold (høring 2008) ønsker at verneformål (§ 2) og dispensasjonsadgang (§ 5.1) i bestemmelsene for landskapsvernområdet suppleres med kulturmiljø, da også bygninger, gravrøyser, steinalderboplasser, veifar og en bygdeborg inngår.

Østfold Botaniske Forening (høring 2008) er svært tilfreds med forslaget og viser til sjeldne og utypiske naturtyper for Østfold. En eventuell arealreduksjon av reservatforslaget er svært uønsket.

Østfold Ornitologiske Forening (høring 2008) støtter fullt opp om verneområdene som et av de mest bevaringsverdige i fylket, med store biologiske – og ikke minst ornitologiske interesser, bl.a. med våtmarksområder / elveutløp, samt vandrefalk, isfugl, fossefall, vintererle, inkl. havørn og kongeørn vinterstid. Foreningen er positiv til frivillig skogvern på deler av eiendommen Berby.

Oslofjordens Friluftsråd (høring 2005) mener forskriften ikke hindrer fortsatt friluftsbruk. I § 4 bør vurderes et punkt om at bestemmelsene ikke er til hinder for etablering, merking og vedlikehold av sti, ev. fremtidig kyststi. Tilsvarende iht. etablering av bålplasser

Oslofjordens Friluftsråd (høring 2008) viser til at friluftinteressene er godt ivaretatt – og støtter reservatforslaget.

Kgl. norsk båtforening (høring 2008) mener reservatforslaget gir rimelig rom for ferdsel med fritidsbåter og er positive til unntak i verneregulene.

Interessegruppa Mer Villmark Nå (høring 2008) foreslår landskapsvernområdet utvidet sørvestover til Lurkevann naturreservat.

Idd partilag av Det Norske Arbeiderparti (DNA) (høring 2005) mener bestemmelsene vil bidra til at landskapet gror igjen. Laget og Bakke og Liholt Velforening ønsker området brukt og bevart som kulturlandskap. Bestemmelsene må endres vesentlig om vern skal godtas. Velforeningen støtter bevaring mot store tekniske innretninger og stor motorferdsel. Argumentene for bevaring hevdes å være uriktige.

Arbeidernes Jeger og Fiskerforening, Halden (AJFF), (høring 2005) som leier lakserett i deler av Berbyelva, frykter at grunneier pga tap ved vern, isteden blir nødt til å leie ut til ”pengesterke bedrifter”, slik at AJFF utestenges fra fisket.

Haldenvassdraget Skogeierforening (høring 2005) viser til at området er det eneste landskapsvernområdet i planen. Det dekker et større skog- og kulturlandskap som båndlegges ved en betydelig begrensning av næringsutøvelse, for eksempel nye traktorveier som hindrer utnyttelse av skog. Grunneierne, som til dels har store deler av eiendommene i forslaget, er avhengige av inntekter for å ivareta og utvikle de kulturbetingete landskapsverdiene som søkes bevart. En viser til Iddebekkene i utkastet, med en utarbeidet forvaltningsplan som alternativ til Naturvernloven også for dette området

Norges Skogeierforbund (høring 2005) forventer at nye erstatningsregler legges til grunn.

Grunneierne, Norges bondelag, Østfold bondelag og Haldenvassdraget Skogeierforening ber om at vernevedtak utsettes til nye erstatningsregler er avklart.

Østfold bondelag (høring 2005) viser til at landskapsvern ofte forutsetter aktiv drift for å ivareta verneverdier. Avgjørende er fremtidig bruk og forvaltning, eiers motivasjon og muligheter for næring. Norges bondelag ber om at gården med arealer i drift primært tas ut av forslaget, idet vern skaper fremtidig usikkerhet. Verneformålet må presiseres, hvilket vil forenkliggjøre vurderinger av hvilke tiltak som kan tillates.

Fortum Distribusjon AS, (høring 2008) som har lav- og høgspennetnett i området, er positiv til forslagene, dersom Fortums retningslinjer for drift, vedlikehold, fornying og transport hensyntas. Utbygger må eventuelt dekke utgifter ved flytting av anlegg, eventuelt gatelysnett m.v.

Statens landbruksforvaltning (høring 2005) viser til grunneiers ønske om fortsatt å kunne drive noe utleie/gårdsturisme inkl. opprusting/nybygg.

Statens landbruksforvaltning (høring 2008) viser til sin høringsuttalelse høsten 2005, og fremholder viktigheten av å opprettholde eksisterende – og å utvikle potensielle nye - bærekraftige driftsformer i samsvar med verneformålet. Adgang til gårdsturisme, inklusive nybygg, ønskes sikret i landskapsvernområdet som unntak (§ 4) eller ved dispensasjonshjemmel (§ 5). - Adgang til landbruksdrift i landskapsvernområdet foreslås presisert som unntak (i § 4). - I § 5.1 foreslås utelatt begrepet *tradisjonell* ved vurdering av dispensasjonsadgang for oppføring av nybygg.

Norges bondelag og Østfold bondelag (høring 2005) viser til revidert statsbudsjett (2003) som gir prinsipper om forvaltning/bruk av bl.a. landskapsvernområder ved verdiskaping, der tilrettelegging for mindre, men miljøtilpasset turistvirksomhet skal kunne skje innen verneformålet. Dette må synliggjøres i planprosesser, bestemmelser, forvaltning og lokal medvirkning. Norges bondelag mener at i områder som tåler aktiv bruk, må verdiskaping være en del av formålet. Unntak foreslås for tidsmessig landbruksdrift i tråd med gjeldende landbrukspolitikk (§ 4). Ny næring med basis i gårdens ressurser, å tillates, når dette harmonerer med verneformålet, jf. Landbruks og matdept. 's og MD veileder "Landbruk Pluss og plan og bygningsloven". I § 5 bør "bygning" endres til "bygninger". I § 6 bør stå at det skal utarbeides en forvaltningsplan. Forvaltningsplanutkast burde foreligge ved høring, for å belyse hva vernet innebærer, et arbeid som må iverksettes raskest mulig. Forvaltningsmyndighet bør tillegges kommunen (§ 8)

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

Fylkesmannens kommentarer og tilråding etter høringen i 2005:

Erstatningsreglene for landskapsvernområder er foreslått sidestilt prinsipielt med naturreservater. For at ikke pågående vernesaker med landskapsvern skal bli utsatt i påvente av ev. nye erstatningsregler, er det gitt klare signaler om at ev. nye erstatningsregler skal legges til grunn i erstatningssakene for ikke vedtatte områder. –Vernebestemmelsene hjemler under § 5 muligheter til å gi dispensasjon for oppføring av annen type "bygning", dvs. bygning ikke "tilknyttet tradisjonell stedbunden landbruksnæring" og oppføring av bygning, vei eller anlegg, som ikke vesentlig endrer eller innvirker på landskapets art eller karakter". Fylkesmannen mener denne formuleringen må opprettholdes, under henvisning til Naturvernloven § 8: "I landskapsvernområde må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter." –Ny bygning til annen bruk enn "tradisjonell stedbunden landbruksnæring" må omsøkes. En vil i en slik sak vektlegge bygningens eksteriør, plassering og tilpasning i landskapet og ev. herregårdsmiljøet, ikke hva bygningens "indre" skal brukes til. –Det vises til at grunneierne heller ikke i dag står fritt til å bygge traktorveier i området, idet dette skal omsøkes kommunen etter "Forskrift om planlegging og godkjenning av veier i landbruksformål". –Det er uakseptabelt og selvmotsigende å innarbeide dispensasjonshjemler til ulike tiltak under § 5, som § 3 verner området mot. Fylkesmannen har ved avgrensning av området primært vektlagt landskapet kvaliteter sett fra Berby gård, dalbunnen, hovedvassdraget, Rørsvann og Indre Iddefjord. En vil ved vurdering av ev. senere dispensasjoner vektlegge hvordan et tiltak vil arte seg sett fra de overnevnte steder. – Fylkesmannen viser til at vernebestemmelsene er liberale og neppe kan hevdes å begrense påregnelig bruk i nevneverdig grad. –Med disse anførsler tilrår fylkesmannen landskapsvernforslaget fremmet.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding etter høringen 2008:

For kommentarer på uttalelser fra grunneierne 208/1,2, 209/1, 209/2,3, 211/1,4, 258/1 og Norges bondelag vedrørende involvering i verneprosessen, vises det til kommentarer under tilrådingen på Indre Iddefjord og Enningdalselva naturreservat.

Eksisterende pukkverk er lokalisert et par hundre meter utenfor landskapsverngrensen, øst for riksvei 21, med riksveien mellom vernegrensen og pukkverket. Knuste masser fraktes i dag på riksvei 21 til en utskipingshavn ved Bakke lenger nord ved Iddefjorden. Under høring av vernesaken høsten 2005 fremkom muntlig synspunkter om en eventuell ny fraktlinje for knuste masser direkte fra pukkverket og ned brattfjellet via foreslått landskapsvernområde – til et nytt utskipningssted ved Brekka i reservatforlaget. Et nytt utskipningssted her vil bl.a. kreve store mudringsarbeider og anlegg av kai i et svært grunt og intakt fjordavsnitt. Fylkesmannen viser til at overnevnte er uforenlig med verneforslagene. En eventuelt ny transportlinje med nytt utskipningssted, samt et eventuelt fremtidig masseuttak vest for riksvei 21 anses - uavhengig av vernesaken - ikke påregnelig. Grunneier foreslår reservatutvidelsen ved Folkåfjellet omgjort til landskapsvern – og øvrig landskapsvernareal nord for Folkåa tatt ut. Fylkesmannen mener en sterk arealreduksjon av landskapsvernområdet langs fjordens østside, ikke i tilstrekkelig grad vil bevare landskapet i Indre Iddefjord. Fylkesmannens forslag til utvidelse av reservatet ved Folkåfjellet er i tråd med DN's synspunkt i brev til Miljøverndepartementet (MD) 5.3.08. - Ny Plan- og bygningslov (PBL § 11-8 c), med ikrafttredelse 1.7.09, vil gi adgang til å fastsette bestemmelser i en randsone utenfor et landskapsvernområde. Bestemmelsene kan fastsettes samtidig med en ny verneforskrift for et landskapsvernområde eller ved revisjon av slike vernebestemmelser.

Fylkesmannen har i dag ikke adgang til å utforme ”randsone- bestemmelser” - og ser i dagens situasjon ikke behov for dette. – Fylkesmannen mener verneforslagene ikke vil få negative konsekvenser for masseuttaket i Brækka øst for riksvei 21 eller for nåværende massetransport til Bakke og utskipping derfra.

I landskapsvernområdet vil all skog som nå fortsatt bli forvaltet i henhold til Skogbruksloven. Fylkesmannen viser til gjeldende erstatningsregler for reservater, der påregnelig bruk legges til grunn. Et forslag om harmonisering av erstatningsreglene for landskapsvern (i dag etter Gr.l. § 105) med reglene for naturreservater er til vurdering. Dersom erstatningsreglene endres, skal de nye reglene også legges til grunn for pågående landskapsvernforslag.

- En verneavtale basert på frivillighet gir et forsvakt vern - og regulerer ikke andre myndigheters virksomhet. - I henhold til Naturvernlovens § 8 om landskapsvern avgjør fylkesmannen i tvilstilfelle om et tiltak må anses å endre landskapets art eller karakter vesentlig. Ved vurdering av dispensasjoner etter § 5 vil fylkesmannen vektlegge hvordan et tiltak vil arte seg i landskapet sett fra Berby gård, dalbunnen, hovedvassdraget, Rørs vann og Indre Iddefjord. - Fylkesmannen viser til at forslaget om randsonebestemmelser etter ny PBL (§ 11) ikke er trådt i kraft - og heller ikke er lagt til grunn ved utforming av verneforslaget. - Fylkesmannen viser til møte med grunneierne 16.12.08 og en oppnevnt arbeidsgruppe 21.1.09 for å utarbeide en forvaltningsplan for landskapsvernområdet, parallelt med vernesakens behandling.

Avstanden til reservatforslaget Lurkevann (frivillig vern barskog) er ca 300 m ved Trollaldalen. Da landskapsrommet rundt vassdragets nedre deler og Indre Iddefjord har vært utgangspunkt for grensene, ser ikke fylkesmannen grunn til å utvide forslaget ved Trollaldalen.

Fylkesmannen har ved avgrensning av landskapsvernområdet vektlagt landskapet sett fra Berby gård, dalbunnen, hovedvassdraget og Indre Iddefjord. En omfattende arealreduksjon, som foreslått av grunneier, kan ikke aksepteres, idet Berby herregård, med hage, park og bygninger er et sentralt vernemotiv. Fylkesmannen vil ved praktisering av bestemmelsene for landskapsvernområdet og ved vurdering av dispensasjoner vektlegge hvordan et tiltak vil ta seg ut fra de overnevnte områder. Tiltak og inngrep som vesentlig kan endre landskapets art og karakter vil ikke bli tillatt. Nye tekniske anlegg må stedstilpasses. Fylkesmannen viser til at landskapsvernområdet har milde vernebestemmelser som fortsatt muliggjør en næringsmessig utnyttelse av eiendommen, idet tradisjonell stedbunden næring ikke rammes. Ny næring tilknyttet landbruket, eksempelvis lite stedstilpassete bygninger med et ytre industripreg m.v., vil ikke bli akseptert.

Anlegg av utleiehytter, campingplass eller fast utplassering av campingvogner på Tangholmen ved elveutløpet/fjorden anses å være i strid med verneformålet. Oppføring/utleie av hus med eksteriør som tidligere arbeiderbrakke, Brakka og Elvebakke, kan vurderes oppført samme sted som tidligere.

Mer konkrete planer om et mikrokraftverk i landskapsvernområdet nederst i Ørbekken kløft er videreført etter høringen i 2005. Et mindre anlegg her, eksklusive kraftlinjer, kan neppe nektes oppført ut fra verneforskriften, under henvisning til landskapets art og karakter. Det vises til eget avsnitt til slutt i tilrådingen.

En eventuell oppusting av traktorveien ned til Folkå, ny liten låve og sauefjøs vil etter søknad bli vurdert ut fra §§ 3, 4.2 og 5.1 for landskapsvernområdet.

Fylkesmannen viser til at vernebestemmelsene ikke hindrer gårdsturisme knyttet til eksisterende bygninger på Berby. Dispensasjonsadgang for oppføring av nye bygninger m.v. er hjemlet i § 5.1 for landskapsvernområdet. - Da forbudsbestemmelsene i § 3 for landskapsvernområdet ikke hindrer tradisjonell landbruksdrift, anser fylkesmannen en unntaksbestemmelse for landbruksdrift i § 4 unødvendig. - Fylkesmannen mener betegnelsen tradisjonell i § 5.1. bør beholdes. Dette gir adgang til å kunne legge premisser eller nekte eventuelt nye industrielt pregete bygninger tilknyttet landbrukseiendom (soppfabrikk, fjørfeslakteri m.v.), da slike bygninger i vesentlig grad vil kunne virke inn på landskapets art eller karakter.

Fylkesmannen har mottatt kartskisser over Fortums anlegg - og viser til at en vesentlig grunn for landskapsvernforslaget bl.a. er å forhindre nye master, stolper, luftledninger m.v., som kan endre landskapet. Fylkesmannen viser til adgang til vedlikehold av eksisterende faste anlegg og

innretninger i landskapsvernområdet (§ 4.2). Fylkesmannen mener dette samlet sett i tilstrekkelig grad vil ivareta Fortums interesser. Vurdering av eventuelle linjeomlegg på mindre strekninger, som fra luftledning til kabel over Berbyelva, kan bli vurdert ved forvaltning av området.

Fylkesmannen deler synspunktet om at en forvaltningsplan for landskapsvernområdet skal utarbeides – og har endret § 6 i tråd med dette. Fylkesmannen har akseptert at forvaltningsplanen skal utarbeides i samråd med grunneierne parallelt med vernesaken, men likevel slik at framdriften i vernesaken ikke skal forsinkes. Arbeidet er allerede igangsatt. Vedrørende kompensasjon for inntektstap vises til gjeldende erstatningsregler, samt forslag om endringer i erstatning for landskapsvernområder, som også skal legges til grunn i pågående saker knyttet til landskapsvernforslag.

Fylkeskonservatoren ønsker endringer i verneforskriften ved at kulturmiljø inkluderes i formål og ved dispensasjonsadgang. Fylkesmannen viser til at Naturvernloven kun hjemler adgang til å sikre kulturminner som er vesentlige for landskapets art eller karakter - og at før-reformatoriske kulturminner automatisk er vernet etter Kulturminneloven. Fylkesmannen foreslår derfor ordlyden i § 2 og 5.1. beholdt.

Fylkesmannens anmerkninger og tilråding knyttet til vassdragsregulering - mikrokraftverk i Folkåa og Ørbekken.

I DN's brev til MD 5.3.08 nevnes bl.a. vern av bekkekløfter i Norge i forbindelse med vernesaken. Det er ikke utført spesielle biologiske undersøkelser av bekkekløftene til Ørbekken og Folkåa. Ut fra biologiske vernemotiver antas ikke Folkå-kløfta å nå opp som verneobjekt i landsdels-sammenheng. Ørbekken tilhører Enningdalsvassdraget, som er varig vernet (st prp 75, 2003-2004). Det er stilt krav om konsesjonsbehandling etter Vannressursloven av et planlagt mikrokraftverk i landskapsvernområdet nederst i Ørbekken (brev fra NVE til Jens Golden 12.5.06).

I sin tilråding til DN i 2006 uttalte fylkesmannen bl.a. om landskapsvernforslaget: Fylkesmannen har ved avgrensning av området primært vektlagt landskapets kvaliteter sett fra Berby gård, dalbunnen, hovedvassdraget, Rørsvann og Indre Iddefjord. En vil ved vurdering av ev. senere dispensasjoner vektlegge hvordan et tiltak m.v. vil arte seg sett fra de overnevnte steder. Fylkesmannen fastholder dette.

I henhold til overnevnte kan neppe et mikrokraftverk (ekskl. kraftlinjer) i Ørbekken og Folkåa hindres i landskapsvernområdet. Det er imidlertid ønskelig å bevare én uregulert bekkekløft i Østfold, som har ytterst få slike lokaliteter. Folkå-kløfta er den eneste kjente som ikke er berørt av regulering eller har planer om mikrokraftverk.

- Etter en samlet vurdering av verneinteressene og øvrige samfunnsinteresser vil fylkesmannen likevel tilrå at et vedtak om reservat i selve Folkå-kløfta og Folkåa gjøres betinget, slik: Dersom en tillatelse til regulering av Folkåa etter Vannressursloven og PBL foreligger innen 5 år fra vernetidspunktet, tas reservatarealet ned til grensen for det eksisterende Folkå naturreservat, som direkte berøres av reguleringen, ut av naturreservatet og innlemmes i landskapsvernområdet.

Oppsummering og konklusjon:

Et landskapsvernområde ble antydnet i St. prp. 130, 1974-75 og et reservat av fylkesmannen i Østfolds våtmarksreservatplan i 1986. Vassdraget er et nordisk vernevassdrag, er varig vernet mot kraftutbygging (St. prp. 75, 2003-2004) og er et nasjonalt laksevassdrag (St. prp. 79, 2001-2002). Fylkesmannen viser til at Indre Iddefjord med elveutløpet er unikt i Sør- og Midt-Norge, da fjordbunnen, munningsområdet og elva er ytterst lite preget av inngrep. Samlet sett representerer området regionale og nasjonale verneinteresser knyttet til landskap og naturfaglige forhold.

Fylkesmannen tilrår vern av Indre Iddefjord naturreservat og Berby landskapsvernområde i tråd med overnevnte anmerkninger og tilråding.

For øvrig vises til fylkesmannens merknader og tilråding etter høring høsten 2005.

DNs tilråding

Fylkesmannen har avgitt sin tilråding den 3.4.2009, ny lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) ble vedtatt 19.6.2009. I naturmangfoldlovens § 36 defineres hva som kan vernes som landskapsvernområde: ”*Som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kultur-landskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapet egenart*”. Fylkeskonservatorens innspill til formålsparagrafen vurderes dermed ivaretatt i lovens forståelse av landskap. Denne forståelse av landskap må også legges til grunn i tolkningen av forskriftens øvrige punkt.

Flere organisasjoner og grunneiere har bedt om at vernesaken avventes inntil nytt regelverk for erstatning er vedtatt. Nytt regelverk ble vedtatt i forbindelse med naturmangfoldloven den 19.6.2009. Erstatning er behandlet i lovens § 50: ”*En eier eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvernområde eller marint verneområde, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring etter § 42...*”. Nytt regelverk vil bli lagt til grunn for beregning av erstatning.

Fylkesmannen har foreslått et betinget vern av Folkåkløften som naturreservat. For merknader til dette vises det til DN sine kommentarer under Indre Iddefjord - Enningdalselva naturreservat.

I forhold til utbygging av Ørbekken viser fylkesmannen til at et slikt tiltak neppe kan hindres i landskapsvernområdet (ekskl. kraftlinjer). I henhold til § 3 er området vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller innvirke på landskapets art eller karakter, herunder oppføring av master, antenner, vindmøller, bygninger, andre faste innretninger mv. Mikro kraftverk vurderes å komme inn under begrepet ”andre faste innretninger”. Med bakgrunn i dette må det vurderes om bygging av mikro kraftverk i Ørbekken kommer i konflikt med formålet med vernet. DN foreslår på denne bakgrunn et nytt punkt i forskriftens § 5. ”*Etablering av mikro kraftverk i Ørbekken som ikke vesentlig endrer eller innvirker på landskapets særpreg eller karakter.*”

I henhold til naturmangfoldlovens § 36 (*landskapsvernområder*) skal det legges frem utkast til forvaltningsplan samtidig med vernevedtaket. For det foreslåtte Berby landskapsvernområde er forvaltningsplan under utarbeidelse, og et utkast er forventet klart innen rimelig tid. Det er Fylkesmannen i Østfold som står for utarbeidelsen.

Tilråding Berby landskapsvernområde:

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring, det er videre gjort tilpasninger i henhold til ny lov (naturmangfoldloven), uten at dette har endret restriksjonsnivået i forskriften. DN foreslår videre en presisering i forskriftens § 5 at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til etablering av mikro kraftverk i Ørbekken som ikke vesentlig endrer eller innvirker på landskapets særpreg eller karakter. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Berby landskapsvernområde

MDs tilråding

Det er foretatt justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Berby landskapsvernområde opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

14. Grøssås naturreservat, Bamble kommune, Telemark fylke

Totalareal 1790 daa, hvorav 1210 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Lokaliteten består av til dels bratte sør- og øst-vendte lier og tilhørende sprekkedaler ned mot Hellestveitvann - Mevann. Arealene ligger i et kollelandskap, der lengderetningen på åsene ser ut

til dels å følge strøkretningen i bergarten NV-SØ, og dels å følge den markerte forkastningslinjen SV-NØ som har gitt opphavet til forsenkningen med Hellestveitvann – Mevann - Langen. De sørøstvendte liene utgjør et stort og nesten sammenhengende lågurt eik(linde)skogs -område. I tillegg til disse rike soleksponerte liene, er det fattige kollepartier og nord -skråninger som huser de typiske skogtypene for området; først og fremst skrinn røsslyng -blokkebærfuruskog på kollene og blåbær(-småbregne)granskog i liene. En del ospeinnslag, samt fattige utforminger av gran -bjørkesumpskog i forsenkningene. Flere små opp - nedgående rygger i lia med oppsprukket berg er helt dominert av lindeskog/blandet edellauvskog, ofte i skarp kontrast til neste, fattige rygg som kan ha svabergfuru(-eike)skog. Det finnes også rike tørrberg som forekommer der det er overrislede, rike bergflater. Her er inventaret omtrent som i de rike delene av lågurtfuruskogen, med arter som bergrørkvein, blodstorkenebb, bergmynte, kantkonvall, hårsveve, prikkperikum, vårmarihånd og lodnebregne. Svartorsumpskog forekommer sporadisk langs vannet og langs bekker, og her i mosaikker med askeutforminger. Skogen er enten fattig med noe torvdannelse, eller halvrik med innslag av mjødukt og sumphaukeskjegg, men ingen direkte rike utforminger som kan kalles svartorstrandskog er funnet. Området er betydelig preget av hogstpåvirkning, og det er få utpregete gammelskogstrekk. De mest verdifulle edellauvskogsliene har ikke nevneverdige spor etter hogstinngrep de siste 30 - 50 årene. Eike- og lindeskogene kan generelt betegnes som unge og småvokste, men de dekker uvanlig store arealer, og til sammen er det ganske mange grove, gamle trær særlig i tilknytning til litt utilgjengelige bergkanter. I nord er det registrert en ansamling av grove, hule edellauvtrær i en kløft. Grove eiker finnes spredt, og særlig langs rikere knauser oppå kollene er det enkelte gamle, knortete eiker med habitat for gammelskogsarter både av sopp, lav og insekter. Det er registrert noen ganske få eikelæger. Av lind er det registrert noen få, grove, hule lindesokler som slynger seg rundt blokker og bergkanter, og det er en god del halvdøde og døde lindelæger, mest av små dimensjoner. Når den gamle og i dag helt igjengrodde plassen forekommer et meget grovt asketre. De eik- og lindedominerte partiene har mest død ved av osp. Stedvis er det ospedominerte partier i oppløsningsfase, med mye læger, herav noe grove læger, og en del mye nedbrutte stokker. Området hører inn under boreonemoral vegetasjonssone, klart oseanisk seksjon. Området er vurdert som nasjonalt verdifullt (***) . Hovedbegrunnelsen for dette er at området utgjør et usedvanlig stort, intakt område med rik lågurteiskog og annen edellauvskog. Det er meget få så store, velutviklede dellauvskogsområder/eikeområder med rikt og særpreget biomangfold som er sikret i kystsonen. Av spesiell viktighet er at lokaliteten utgjør en utpost av de rike sørlandske lågurteiskogene, som er av en type som ikke finnes noe annet sted i Norden. Verneforslaget oppfyller meget viktige elementer av mangler ved dagens skogvern (jfr. Framstad m. fl. 2002, 2003), spesielt med tanke på å fange opp større områder med intakt, rik edellauvskog/lågurteiskog som huser et rikt biomangfold og sannsynligvis mange rødlistearter. Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som stort område med intakt rik edellauvskog og er egenartet i form av stor andel rik lågurteiskog med stort biomangfold. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er naturreservat.

Tekniske inngrep: Det er få tekniske inngrep i området, men det finnes tre enkle traktorveier. Det har vært en gammel plass på Grøssås, men området er nå helt gjengrodd med skog.

Planstatus: Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel avsatt som LNF område.

Høringsinstanser

Verneforslaget ble sendt på høring sammen med to andre områder foreslått for vern i Telemark fylke. Verneplanen ble sendt på høring til grunneierene, berørte kommuner og fylkeskommunen, samt til Bamble bondelag, Bamble JFF, Bamble skogeigarlag, Drangedal og Tørdal bondelag, Drangedal JFF, Drangedal skogeierlag, Rauland og Vinje Bonde- og småbrukarlag, Vinje bondelag, Vinje skogeigarlag, AT Skog BA, Naturvern-forbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, NORSKOG, NVE Region sør, Telemark Turistforening, Statens vegvesen Region Sør, Telemark Bonde og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Geologiforening, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonuler for

Østlandet og Agderfylkene, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm. Jernbaneanverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, NHO Reiseliv, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt - Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage UiO, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have og Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene

Følgende sentrale instanser har ingen merknader til verneforslaget: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Forsvarsbygg og Bergvesenet.

Telemark Turistforening uttaler at alle tre områda har lokale friluftslivsverdier, som gjør det viktig at den frie ferdselsretten blir opprettholdt, eventuelt kanalisert langs stier og løyper.

NJFF Telemark uttaler seg på vegne av hele organisasjonen. Høringen er også sendt ut til berørte lokale foreninger av NJFF i fylket med anmodning om innspill. NJFF Telemark har spesielt sett på forslaget til verneforskrifter og da primært i forhold til sine interesser innenfor jakt, fiske og friluftsliv, og mener at disse interessefeltene er ivaretatt i verneforskriftene.

Luftfartstilsynet har følgende innspill til samtlige verneforskrifter: "Vi merker oss at start og landing med luftfartøy foreslås gjort forbudt, jf. § 3 nr. 4. Luftfartstilsynet har ingen innvendinger til dette. Det forutsettes imidlertid at de foreslåtte unntakene i § 4 ikke innskrenkes i den endelige forskriften. Vi ber om å bli kontaktet dersom det kommer forslag til innskrenkninger av unntakene. Videre gjør vi oppmerksom på at det innenfor luftfarten opereres med såkalte "føre var landinger". Dette er landinger med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødssituasjon får anledning til å utvikle seg. Hvorvidt føre var landinger vil ligge innenfor alminnelig nødrett er uklart.

Luftfartstilsynet vil derfor be om at det i forskriften § 4 tas inn et unntak for føre var landinger. Et forslag til tekst er: "Bestemmelsen i § 3 punkt. 1-4 er ikke til hinder for: 3. Landing med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødssituasjon får anledning til å utvikle seg (føre var landing). " Luftfartstilsynet har forøvrig ingen kommentarer til verneforslaget. "

NVE har merket seg at det i forskriftene for områder der det er kraftlinjer er gjort unntak i verneforskriftene som i tilstrekkelig grad ivaretar hensyn de har til drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, inklusive en egen bestemmelse ved akutt utfall. Ut over dette har derfor ikke NVE spesielle merknader til verneforslagene.

Bamble kommune, Samfunnsutvikling og administrative fellestjenester uttaler følgende: "Det foreslåtte verneområdet grenser til Herrevassdraget og hadde tidligere en sentral beliggenhet til Bambles hovedvassdrag når det gjalt tømmerfløtning. Området er langt fra uberørt av skogsdrift men er med dagens driftsteknikk vanskelig tilgjengelig. Undersøkelser viser at det er tilstede stort biologisk mangfold med bl.a. et usedvanlig stort intakt område med rik lågurteikeskog og annen edellauvskog. Verneforslaget kan ikke sees å ha noen negativ betydning for Bamble kommune. Tvert imot ser vi at Herrevassdraget som fra før er et meget populært padlevassdrag kan bli tilført mer biologisk og geologisk informasjon gjennom et fredet naturreservat. Det anmodes derfor om at det blir satt opp strategisk plassert informasjon for publikum som tar seg fram etter vannveien" NJFF Telemark peker på at foreslått verneområde ligger i tilknytning til Herre-vassdraget som er mye brukt til friluftslivsaktiviteter, bl.a. padling. I den sammenheng ønsker man at informasjon om naturreservatet blir gjort kjent gjennom strategisk plassert informasjon langs vannveien.

Telemark Turistforening har ingen merknader til verneforslaget.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene

Når det gjelder merknadene fra Telemark Turistforening om den fri ferdselsretten vil Fylkesmannen bemerke at så langt en kjenner til er det aldri foreslått noen restriksjoner på allmennhetens adgang til fri ferdsel i skogreservater. Den eneste bestemmelsen i verneforskriften

som berører allmennhetens ferdsel er regelen om bålføring, der det kun tillates at det brytes kvist eller benyttes medbrakt ved. Gadd, læger eller stubber skal altså ikke hogges til bålved.

Når det gjelder ønsket fra Luftfartstilsynet om å ta inn en bestemmelse om såkalte føre-var-landinger, er Fylkesmannen av den mening at det ikke er riktig å ta inn en slik bestemmelse. Forskriften kan ikke forventes å regulere alt som potensielt kan skje i verneområdet. Hvorvidt forholdet vil komme inn under nødrettsbegrepet vil antakelig være en konkret vurdering i det enkelte tilfelle. Fylkesmannen tilrår derfor ikke å ta inn en bestemmelse om såkalte føre-var-landinger i forskriftene, men ber Direktoratet vurdere problemstillingen nærmere, da vi antar at den vil ha relevans i svært mange av de fremtidige verneområdene i landet.

Fylkesmannen er positiv til innspillene fra Bamble kommune og NJFF Telemark som påpeker behov for informasjon om verneområdet for allmennheten. For en del aktuelle verneområder lages det informasjonsplakater som settes opp ved naturlige innfallsporter til områdene, og Fylkesmannen vil ta dette området med i vurdering når nye informasjonsplakater skal utarbeides. Stativ med informasjonsplakater settes eventuelt opp etter tillatelse fra grunneier.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen anbefaler at området blir fredet som naturreservat med slik avgrensning som vist i høringsdokumentet, og med verneforskrift som i høringsdokumentet.

Direktoratets tilråding

DN tilrår mindre endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften i forhold til gjeldende mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår fredning av Grøssås som naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Grøssås naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

15. Sulustaddalen naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland fylke

Totalareal 1305 daa, hvorav 1302 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Sulustaddalen er ei nordvendt bekkekløft som ligger sør for Skreia og Totenvika i de nord- og nordøstvendte høgproduktive skogliene ned mot Mjøsa. Flere relativt sett store bekkekløfter skjærer seg ned fra det høgereliggende skogplataet på Totenåsen. Det er ellers ganske kompakte granskoglier sterkt preget av moderne bestandsskogbruk i lisdene. Sulustadelva renner jevnt strømmende gjennom hele kløfta. Det er en del løsmasser i kløfta og en del mindre bergvegger. På østsida av kløfta er det også flere mindre rasmarker.

Området er preget av at det i lang tid har vært drevet skogbruk i området hovedsaklig i form av gjennomhogster. Det er liten kontinuitet i dødt trevirke og trolig også nokså dårlig kontinuitet i gamle trær. Pga hogster de siste 40-50 år er nå en del arealer med middelaldrende lauvsuksjesjoner. Området framstår i dag som et noe mosaikkpreget område med bestand dels i yngre og eldre optimalfase (ofte lauvdominert) og dels i aldersfase (vanligvis grandominert). Deler av granskogen er storvokst og kompakt. Det finnes også mindre tendenser til sammenbruddfaser. Dødt trevirke er i første rekke ganske ferskt til lite nedbrutt og finnes spredt innenfor området. Sterkere nedbrutte læger er sparsomme og finnes særlig i de høgproduktive, gamle bestandene i de nedre og østre delene. Her er det snakk om læger av både gran og lauvtrær (gråor, osp og hengebjørk).

Området er representativt for bekkekløfter i regionen. Floraen er rik og variert og med til dels store arealer med kalkskog (kalkgranskog). Artsmangfoldet er relativt høgt, og en del kravfulle og rødlistede arter opptrer. Dette inkluderer enkelte truede vedboende sopp og en råtevedmose, samt et par noe truede sopparter og en karplante. Det er potensial for flere kravfulle arter, kanskje ikke

minst rødlistede marklevende, kalkkrevende sopp. Sulustaddalen vurderes til å være den mest verdifulle gjenværende bekkekløfta på Østre Toten. Den har samtidig klare kvaliteter knyttet til andre prioriterte skogtyper som rike lågurtskoger og som leveområde for rødlistearter. Samlet sett vurderes området å ha enn klar regional verneverdi (**), på grensa mot nasjonal verdi (***). Formålet med naturreservatet å bevare et forholdsvis urørt skogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt vitenskapelig betydning som en relativt stor og helhetlig bekkekløft med en høy andel rike skogtyper og et stort artsmangfold særpreget av rike forekomster av flere truede og sårbare arter. Området er representativt for bekkekløfter i regionen. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er naturreservat.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Bortsett fra hogstspor er det få inngrep innenfor området. Inngrepene dreier seg om rester etter 3-4 traktorveger og en sti i øvre, østre del.

Høringsinstanser

Verneforslaget ble sendt på høring sammen med tre andre områder i Oppland fylke til berørte grunneiere, kommune, fylkeskommune, samt til Viken Skog BA, Mjøsen Skog BA, Oppland Bondelag, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Naturvernforbundet i Oppland, Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland, Norges Jeger- og Fiskerforbund avd. Oppland, Fylkeslandbruksstyret i Oppland, Statens vegvesen Region øst, Forsvarsbygg, Hadeland EnergiNett, Eidsiva Energinett, Oslo kommune (Vann- og avløpsetaten), Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonuler, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB, Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Industri, NHO Reiseliv, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt UIO, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Oppland Fylkeskommune, Bergvesenet og Norges vassdrags- og energidirektorat.

Luftfartstilsynet viser til behovet for såkalte ”føre var landinger”, og påpeker at det er uklart hvorvidt slike landinger ligger innenfor alminnelig nødrett. Luftfartstilsynet ber derfor om at det tas inn i forskriftenes § 4 et nytt ledd som gir et generelt unntak for slike føre var landinger. Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundets skogutvalg og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus sier i en fellesuttalelse at de blir mer og mer skeptiske til ordningen med ”frivillig vern” og har følgende tre bemerkninger:

- Innsyn og medvirkning er monopolisert til skogeiersiden og lite innsyn og medvirkning fra miljøsidene. Høringen er ikke reell og avtalene med grunneierne er bindende for hva som er mulig å oppnå. Prosessen ”frivillig vern” oppfattes i strid med intensjon og bokstav i miljøinformasjonsloven.
- Ordningen sikrer ikke at de faglig sett beste områdene vernes slik som intensjonen var med ”frivillig vern” ordningen.
- Avgrensningen av områdene svekker områdenes verneverdi gjennom at det er grunneiernes vilje, og ikke faglige spørsmål som avgjør grensesettingen. Viktige områder kan falle utenom, mens områder uten stor verdi bli vernet fordi det lønner seg for grunneier.

Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundets skogutvalg og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus støtter verneforslaget.

Østre Toten kommune: Man er er opptatt av at naturreservatene i kommunen forvaltes på en måte som ivaretar verneformålet og samtidig gir mulighet for friluftsliv, opplevelsesbasert næringsliv og fremmer formidling av kunnskap om natur og kultur i regionen. På den bakgrunn mener kommunen at bestemmelsene i verneforskriftens § 5 for alle områder bør ta med to nye punkt:

1. ”Etablering av enkle, tilrettelagte steder for anlegg for overnatting og/eller observasjon av dyreliv, planter eller andre naturforhold.”
 2. ”Ridning på hest eller bruk av kløvhest på stier som hvor det blir spesielt lagt til rette for dette.”
- Med de nye verneområdene vil nærmere 10 % av utmarksarealet i kommunen være fredet. I noen områder kreves det aktiv forvaltning for at områdene skal opprettholdes. Det bør derfor vurderes om forvaltningsmyndigheten for verneområdene i kommunen på sikt bør overføres til kommunen. Østre Toten kommune er svært fornøyd med at det har vært mulig å komme til enighet med de fire grunneierne om frivillig vern for området. Deler av området har meget høy produksjonsevne og representerer skogforhold som er karakteristiske for store deler av privatskogene i kommunen.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene

Ordningen med frivillig vern av skog

Fylkesmannen kan ikke se at ordningen med frivillig vern er i strid med miljøinformasjonsloven. De naturfaglige registreringene som ligger til grunn for verneforslagene er offentlige slik at enhver kan vurdere hvordan et verneforslag samsvarer med verneverdiene. Gjennom meldingen om oppstart av verneplanarbeidet kan det gis innspill i en tidlig fase til det videre arbeidet med verneforslagene. Oppstartsmeldingen blir kunngjort og samtidig sendt bl.a. til lokale lag av Naturvernforbundet. Til slutt kan verneforslagene påvirkes ved offentlig ettersyn og høring. Det eneste som ikke er offentlig i denne prosessen er den økonomiske delen av avtalen mellom skogeierne og staten. Naturvernforbundet og andre har ellers full tilgang til miljøinformasjonen i prosessen og mulighet til å påvirke denne prosessen og de beslutninger som tas. Denne muligheten til å påvirke beslutningene er reell. Siden det skal inngås en avtale med skogeier, er det likevel ikke alltid utfallet av prosessen er ideell sett fra et reint naturvernsynspunkt, noe den før øvrig heller ikke var ved ordinært, myndighetsstyrt vern.

Fylkesmannens inntrykk av frivillig vern av skog i Oppland er at en så langt på en god måte har klart å fange opp områder med store verne kvaliteter. For flere områder som tidligere har gått ut av verneplanprosessene for barskog pga arealkvoter og/eller konfliktgrad, har man nå fått tilbud om frivillig vern. I tillegg har det kommet tilbud om nye områder, også på høgproduktiv mark og i kalkrike områder. Mye gjenstår før en når de politiske målene om skogvernet i Oppland. Særlig gjelder dette naturtypen bekkekløft, der Oppland har et særlig ansvar. Det er imidlertid for tidlig å konkludere om en gjennom ordningen med frivillig vern klarer å sikre et representativt utsnitt av både det typiske og det sjeldne i skognaturen i fylket. De nærmeste årene vil vise om en lykkes med dette.

Av og til vil en gjennom ordningen med frivillig vern ikke få den ideelle avgrensningen som sikrer verneverdien fullt ut. Et eksempel på dette i denne verneplanen er Svartdalstjerna. Alternativet ville likevel ofte være at ikke noen deler av det verdifulle området blir vernet. Dette er en enda dårligere løsning.

En annen side ved ordningen er at den gir atskillig færre konflikter enn det ordinære, myndighetsstyrte vernet. Ut fra dette vil Fylkesmannen konkludere med at erfaringene i Oppland med ordningen frivillig vern av skog til nå i hovedsak er gode, og fordelene med ordningen synes så langt å være større enn ulempene.

Forskriften

”Føre var landinger” ligger etter Fylkesmannens oppfatning inn under den alminnelige nødretten, jf. straffeloven. Det er derfor ikke nødvendig å ta inn en ny bestemmelse under § 4 i forskriften for de aktuelle naturreservatene i denne planen.

Østre Toten kommune foreslår å ta inn en bestemmelse om mulighet for ”etablering av enkle, tilrettelagte steder eller anlegg for overnatting og/eller observasjon av dyreliv, planter eller andre naturforhold”. En bestemmelse som gir en slik mulighet er allerede lagt inn i forskriften for Sulustaddalen, jf. § 5 nr. 2 i denne, der det etter søknad kan gis tillatelse til ”etablering av nye stier og annen enkel tilrettelegging for friluftslivet så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende”. Denne bestemmelsen dekker etter Fylkesmannen sin oppfatning det behovet som er påpekt av kommunen. Etter rådføring med grunneierne vil denne bestemmelsen også bli tatt inn for de to andre områdene i planen i Østre Toten kommune, mens bestemmelsen ikke er aktuell for Spålen-Katnosa.

Østre Toten kommune foreslår dessuten å ta inn en bestemmelse om å kunne tillate ridning og bruk av kløvhest. Det siste er det ikke noe forbud mot i forskriftene. Ridning er det forbud mot unntatt på etablerte traktorveger i Sulustaddalen. Ridning vil raskt kunne påføre ikke ubetydelig skade på skogsstiene i de aktuelle områdene. Dette er uheldig for naturmiljøet og annen, vanlig bruk av stinettet. Det er dessuten rike muligheter til å kunne ri på stier utenfor verneområdene. Det er heller ikke noe ønske fra flertallet av grunneierne at dette skal kunne tillates i de aktuelle naturreservatene. En ny slik bestemmelse vil derfor ikke bli tatt inn.

Forvaltning

Østre Toten kommune vurderer om forvaltningsmyndigheten for verneområdene i kommunen bør overføres til dem. I sin tilråding til MD etter evalueringen av lokal forvaltning av verneområder har DN tilrådd at fylkesmennene skal ha denne myndigheten for de mindre verneområdene, herunder naturreservatene. Fylkesmannen støtter denne tilrådingen.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen viser til kommentarene om forskriften gitt ovenfor og tilrår at Sulustaddalen naturreservat blir opprettet i tråd med vedlagte forslag til fredningsforskrift og kart med grenser.

Direktoratets tilråding

DN har omtalt spørsmålet om delegert forvaltningsmyndighet i kap. 4. DN tilrår mindre endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften i forhold til gjeldende mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår fredning av Sulustaddalen som naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Sulustaddalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

16. Svartdalstjerna naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland fylke.

Totalareal 9105 daa, hvorav 5741 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Svartdalstjerna ligger på Totenåsen i Østre Toten, sentralt plassert på det største fjellskogpregede plataået i kommunen, mellom dalføret til Torsætra og Skjeppsjøen i vest og over mot Skreiberga og Mjøsa i øst. Terrenget er småkupert med mange små myrer, flere mindre vann, tjern og vassdrag. Klimaet er regionalt sett ganske fuktig med over 1000 mm nedbør i året. Dette kombinert med høyde over havet og plassering på et åsparti som stikker opp fra landskapet omkring, fører dette til humide forhold.

Gran er totalt dominerende treslag og osp og furu mangler nesten helt. I tillegg er det litt dunbjørk, selje og rogn. Det aller meste av skogen bærer preg av tidligere gjennomhogster og kontinuiteten i dødt trevirke er stort sett brutt. Det er lite dødt trevirke i seine nedbrytningsstadier. Det er også trolig noe dårlig kontinuitet i gamle trær noen steder. Et typisk skogbilde nå er en gammel hogstklasse V-skog der det er sparsomt med dødt trevirke, og da primært ferske til litt nedbrutte læger, samt spredt med til dels gamle trær opp mot 200 år. I tillegg til dette er det litt ungsskog og innslag av mindre partier av lite påvirket skog. For øvrig har skogen et typisk preg av humid fjellgranskog. Både ut fra utseendet og artsinventar er dette blant de beste eksemplene på "tåkeskoger"/humide granskoger i høgereliggende områder på Østlandet. Området er representativt for humid fjellgranskog i regionen. Området har generelt store forekomster av enkelte kravfulle, fuktighetskrevede lavarter, og er blant de områdene på Østlandet med mest velutviklet humid granskog, der spesielt huldrestry (sterkt truet) er en karakterart. Huldrestry har trolig sin største forekomst i Europa på dette høydeplataået, og en viktig andel av forekomstene (knappt 50%) ligger innenfor foreslått verneområde. Området har en ganske god avgrensning, er relativt stort og inneholder flere rødlistede og til dels truede arter. I forhold til mangelanalysen for skogvern fanger området i noen grad opp forekomst av rødlistearter og behovet for vern av skog med overveiende

naturlig dynamikk, og ikke minst skog med et naturlig fuktig mikroklima, i dette tilfellet såkalte "huldrestrykoger". Både ut fra arts mangfold, størrelse og påvirkningsgrad er det klart at området har minst regional verneverdi (**). Det får derimot ikke nasjonal verdi (***), noe som først ville vært aktuelt hvis gammelskogsarealene på sør- og vestsida av Fiskelausen hadde blitt inkludert. Formålet med naturreservatet er å bevare et forholdsvis urørt skogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt vitenskapelig betydning som et av de største sammenhengende gammelskogområdene med gran på det sentrale Østlandet, og som leveområde for en av de største forekomstene i Europa av den truede laven huldrestry, samt forekomst av andre truede og sårbare sopp- og lavararter. Området er representativt for humid fjellgranskog i regionen. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er naturreservat.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det ligger ei hytte ved utløpet av Nedre Svartdalstjernet. Det går flere stier gjennom området.

Høringsinstanser: Se omtale under område nr. 15.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Oppland Fylkeskommune, Bergvesenet og Norges vassdrags- og energidirektorat.

Luftfartstilsynet viser til behovet for såkalte "føre var landinger", og påpeker at det er uklart hvorvidt slike landinger ligger innenfor alminnelig nødrett. Luftfartstilsynet ber derfor om at det tas inn i forskriftens § 4 et nytt ledd som gir et generelt unntak for slike føre var landinger.

Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundets skogutvalg og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus sier i en fellesuttalelse at de blir mer og mer skeptiske til ordningen med "frivillig vern" og har følgende tre bemerkninger:

- Innsyn og medvirkning er monopolisert til skogeiersiden og lite innsyn og medvirkning fra miljøsidene. Høringen er ikke reell og avtalene med grunneierne er bindende for hva som er mulig å oppnå. Prosessen "frivillig vern" oppfattes i strid med intensjon og bokstav i miljøinformasjonsloven.
- Ordningen sikrer ikke at de faglig sett beste områdene vernes slik som intensjonen var med "frivillig vern" ordningen.
- Avgrensningen av områdene svekker områdenes verneverdi gjennom at det er grunneiernes vilje, og ikke faglige spørsmål som avgjør grensesettingen. Viktige områder kan falle utenom, mens områder uten stor verdi bli vernet fordi det lønner seg for grunneier.

Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundets skogutvalg og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus støtter vern av området, men de er sterkt kritiske til at bare om lag halvparten av Europas største og kanskje viktigste huldrestrykoger nå vernes. Naturvernforbundet ber om at det settes i gang en tradisjonell verneprosess for resten av området (Fiskelausenområdet), og at det innføres midlertidig vern for dette arealet.

Østre Toten kommune er opptatt av at naturreservatene i kommunen forvaltes på en måte som både ivaretar verneformålet og samtidig gir mulighet for friluftsliv, opplevelsesbasert næringsliv og fremmer formidling av kunnskap om natur og kultur i regionen. På den bakgrunn mener kommunen at bestemmelsene i verneforskriftens § 5 for alle områder bør ta med to nye punkt:

1. "Etablering av enkle, tilrettelagte steder for anlegg for overnatting og/eller observasjon av dyreliv, planter eller andre naturforhold."

2. "Ridning på hest eller bruk av kløvhest på stier som hvor det blir spesielt lagt til rette for dette."

Med de nye verneområdene vil nærmere 10 % av utmarksarealet i kommunen være fredet. I noen områder kreves det aktiv forvaltning for at områdene skal opprettholdes. Det bør derfor vurderes om forvaltningsmyndigheten for verneområdene i kommunen på sikt bør overføres til kommunen. Kommunen mener området egner seg godt til vern. Det inneholder relativt mange forekomster av lavarten huldrestry som miljøvernministeren har gitt Østre Toten et spesielt ansvar for å ta vare på.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Ordningen med frivillig vern av skog

Fylkesmannen kan ikke se at ordningen med frivillig vern er i strid med miljøinformasjonsloven. De naturfaglige registreringene som ligger til grunn for verneforslagene er offentlige slik at enhver kan vurdere hvordan et verneforslag samsvarer med verneverdiene. Gjennom meldingen om oppstart av verneplanarbeidet kan det gis innspill i en tidlig fase til det videre arbeidet med verneforslagene. Oppstartsmeldingen blir kunngjort og samtidig sendt bl.a. til lokale lag av Naturvernforbundet. Til slutt kan verneforslagene påvirkes ved offentlig ettersyn og høring. Det eneste som ikke er offentlig i denne prosessen er den økonomiske delen av avtalen mellom skogeierne og staten. Naturvernforbundet og andre har ellers full tilgang til miljøinformasjonen i prosessen og mulighet til å påvirke denne prosessen og de beslutninger som tas. Denne muligheten til å påvirke beslutningene er reell. Siden det skal inngås en avtale med skogeier, er det likevel ikke alltid utfallet av prosessen er ideell sett fra et reint naturvernsynspunkt, noe den for øvrig heller ikke var ved ordinært, myndighetsstyrt vern.

Fylkesmannen sitt inntrykk av frivillig vern av skog i Oppland er at en så langt på en god måte har klart å fange opp områder med store vernekvaliteter. For flere områder som tidligere har gått ut av verneplanprosessene for barskog pga arealkvoter og/eller konfliktgrad, har Fylkesmannen nå fått tilbud om frivillig vern. I tillegg har det kommet tilbud om nye områder, også på høgproduktiv mark og i kalkrike områder. Mye gjenstår før en når de politiske målene om skogvernet i Oppland. Særlig gjelder dette naturtypen bekkekløft, der Oppland har et særlig ansvar. Det er imidlertid for tidlig å konkludere om en gjennom ordningen med frivillig vern klarer å sikre et representativt utsnitt av både det typiske og det sjeldne i skognaturen i fylket. De nærmeste årene vil vise om en lykkes med dette.

Av og til vil en gjennom ordningen med frivillig vern ikke få den ideelle avgrensningen som sikrer verneverdien fullt ut. Et eksempel på dette i denne verneplanen er Svartdalstjerna. Alternativet ville likevel ofte være at ikke noen deler av det verdifulle området blir vernet. Dette er en enda dårligere løsning.

En annen side ved ordningen er at den gir atskillig færre konflikter enn det ordinære, myndighetsstyrte vernet.

Ut fra dette vil Fylkesmannen konkludere med at erfaringene i Oppland med ordningen frivillig vern av skog til nå i hovedsak er gode, og fordelene med ordningen synes så langt å være større enn ulempene.

Forskriften

”Føre var landinger” ligger etter Fylkesmannens oppfatning inn under den alminnelige nødretten, jf. straffeloven. Det er derfor ikke nødvendig å ta inn en ny bestemmelse under § 4 i forskriften for de aktuelle naturreservatene i denne planen.

Østre Toten kommune foreslår å ta inn en bestemmelse om mulighet for ”etablering av enkle, tilrettelagte steder eller anlegg for overnatting og/eller observasjon av dyreliv, planter eller andre naturforhold”. En bestemmelse som gir en slik mulighet er allerede lagt inn i forskriften for Sulustaddalen, jf. § 5 nr. 2 i denne, der det etter søknad kan gis tillatelse til ”etablering av nye stier og annen enkel tilrettelegging for friluftslivet så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende”. Denne bestemmelsen dekker etter Fylkesmannen sin oppfatning det behovet som er påpekt av kommunen. Etter rådføring med grunneierne vil denne bestemmelsen også bli tatt inn for de to andre områdene i planen i Østre Toten kommune.

Østre Toten kommune foreslår dessuten å ta inn en bestemmelse om å kunne tillate ridning og bruk av kløvhest. Det siste er det ikke noe forbud mot i forskriftene. Ridning er det forbud mot unntatt på etablerte traktorveger i Sulustaddalen. Ridning vil raskt kunne påføre ikke ubetydelig skade på skogsstiene i de aktuelle områdene. Dette er uheldig for naturmiljøet og annen, vanlig bruk av stinettet. Det er dessuten rike muligheter til å kunne ri på stier utenfor verneområdene. Det er heller ikke noe ønske fra flertallet av grunneierne at dette skal kunne tillates i de aktuelle naturreservatene. En ny slik bestemmelse vil derfor ikke bli tatt inn.

Forvaltning

Østre Toten kommune vurderer om forvaltningsmyndigheten for verneområdene i kommunen bør overføres til dem. I sin tilråding til MD etter evalueringen av lokal forvaltning av verneområder har DN tilrådd at fylkesmennene skal ha denne myndigheten for de mindre verneområdene, herunder naturreservatene. Fylkesmannen støtter denne tilrådingen.

Fylkesmannens tilråding

Svartdalstjerna er en del av et område som i tidligere verneplanprosesser har vært kalt Fiskelausen. Hele dette området har minst nasjonale verneverdier ut fra forekomsten av huldrestry. Omtrent halvparten av denne huldrestryforekomsten ligger innenfor foreslått reservat. Det hadde derfor vært en fordel om hele Fiskelausenområdet hadde vært undergitt et formelt vern etter naturvernloven. Dette er vurdert under prosessen. Ut fra bl.a. ressursituasjonen for den berørte allmenningen, og at allmenningen mener de resterende deler av huldrestryforekomsten på en god måte kan bli tatt vare på innenfor et ordinært, flerbruksrettet skogbruk, har ikke dette vært mulig. Fylkesmannen anser ikke at forekomsten av huldrestry utenfor vernforslaget er akutt truet. Dette området inngår heller ikke i noen verneprosess. Midlertidig vern etter naturvernloven er derfor ikke aktuelt. Fylkesmannen viser til kommentarene om forskriften gitt under den generelle delen over og tilrår at Svartdalstjerna naturreservat blir opprettet i tråd med vedlagte forslag til fredningsforskrift og kart med grenser.

Direktoratets tilråding

DN har omtalt spørsmålet om delegert forvaltningsmyndighet i kap.4. DN støtter vurderingen av at det hadde vært ønskelig med tilbud på et større areal, men at det tilbudte området tilfredsstiller kravene til opprettelse av naturreservat. DN tilrår mindre endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften i forhold til gjeldende mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår fredning av Svartdalstjerna som naturreservat.

MDs tilråding

Vedrørende verneforskriftens § 7 pkt. 9: Det må forutsettes at eventuell rydding og hogst av vegetasjon rundt eksisterende hytte begrenses til areal i umiddelbar nærhet av hytta. Ved eventuelle søknader om vedhogst bør det først vurderes om det vil være en bedre løsning at veden fraktes inn utenfra. Eventuell vedhogst i naturreservate kan ikke foretas i registrerte kjerneområder for biologisk mangfold. Treslag som kan hogges er bjørk og gran, samt eventuelle fremmede (ikke-stedegne) treslag. Gamle trær, grove trær, hule trær, døde trær og andre særegne trær skal spares. Hogsten skal gjennomføres som plukkhogst. Kantsoner mot vann, bekker, myr, stier og veier skal opprettholdes.

MD viser til merknader fra Fylkesmannen og DN om at det hadde vært ønskelig at området omfattet tilgrensende verneverdig skog. MD ser det som viktig at man gjennom en eventuell framtidig frivillig vern prosess kan fange opp viktige verneverdier også på tilgrensende skogarealer.

MD har foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Svartdalstjerna naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

17. Totenåsen naturreservat (utvidelse), Østre Toten kommune, Oppland fylke

Utvidelsesareal: 571 daa, hvorav 461 daa produktiv skog. Nytt totalareal 3690 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Utvidelsen ligger mellom eksisterende Totenåsen naturreservat og Steinsjøen skytefelt på østre del av Totenåsen, og omfatter ei østvendt barskogli med noen små toppområder og myrer. Barskoglia er i partier forholdsvis bratt med innslag av skrenter og bergvegger. Klimaet er for som store deler av Totenåsområdet humid, men med svake kontinentale trekk. Vegetasjonen er fattig med blåbærskog i liene og overgang mot bærlyngskog på knauser og koller. Myrene er minerogene, fattige flatmyrer.

Gran er det klart dominerende treslag. Skogbildet varierer fra hogstmoden og til dels gammel, flersjiktet granskog i nordre del til 30-40 år gamle plantefelt og yngre granskog med innslag av rogn og selje i søndre del. I nordre del er det god kontinuitet i dødt trevirke og døde, stående trær

og gadd. Her er det flere grove granlæger i ulike nedbrytningsfaser, og innslag av gamle rogn med lungeneversamfunn i granskogen. I denne delen av området er skogen rik på hengelav. Området har svært varierende naturkvaliteter. Den nordre delen har kvaliteter knyttet til gammel granskog med mye dødt trevirke og forekomst av huldrestry. I mangelanalysen for skogvern er boreal naturskog, inkludert granskog rik på død ved og fuktige skogmiljøer, trukket fram som to av flere prioriterte verneobjekt i Øst-Norge. Den nordre delen kan sies å falle inn under denne betegnelsen. Verneverdien av utvidelsesforslaget vurderes til lokal verdi (*), men forekomsten av den sterkt truede arten huldrestry, selv om den er sparsom, gjør at den grenser mot regional verdi (**). Utvidelsen styrker hele områdets funksjon som overlevelselsesområde for denne arten på lang sikt. Samlet har hele naturreservatet regional verdi (**).

Formålet med naturreservatet er å bevare et forholdsvis urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt vitenskapelig betydning som leveområde for sårbare plantearter, og det er representativt for høyereliggende barskog i regionen. Området er egenartet i form av en kjerne med urskogpreg. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er naturreservat.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Ingen kjente innenfor utvidelsesforslaget.

Høringsinstanser: Se omtale under område nr. 15.

Sammendrag av høringsuttalelsene

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Oppland Fylkeskommune, Bergvesenet og Norges vassdrags- og energidirektorat.

Luftfartstilsynet viser til behovet for såkalte ”føre var landinger”, og påpeker at det er uklart hvorvidt slike landinger ligger innenfor alminnelig nødrett. Luftfartstilsynet ber derfor om at det tas inn i forskriftens § 4 et nytt ledd som gir et generelt unntak for slike føre var landinger. Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundets skogutvalg og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus sier i en fellesuttalelse at de blir mer og mer skeptiske til ordningen med ”frivillig vern” og har følgende tre bemerkninger:

- Innsyn og medvirkning er monopolisert til skogeiersiden og lite innsyn og medvirkning fra miljøsidene. Høringen er ikke reell og avtalene med grunneierne er bindende for hva som er mulig å oppnå. Prosessen ”frivillig vern” oppfattes i strid med intensjon og bokstav i miljøinformasjonsloven.
- Ordningen sikrer ikke at de faglig sett beste områdene vernes slik som intensjonen var med ”frivillig vern” ordningen.
- Avgrensningen av områdene svekker områdenes verneverdi gjennom at det er grunneiernes vilje, og ikke faglige spørsmål som avgjør grensesettingen. Viktige områder kan falle utenom, mens områder uten stor verdi bli vernet fordi det lønner seg for grunneier.

Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundets skogutvalg og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus støtter utvidelsen i tråd med de naturfaglige registreringene, og går imot en avgrensning som omfatter lite verdifulle områder.

Østre Toten kommune er opptatt av at naturreservatene i kommunen forvaltes på en måte som både ivaretar verneformålet og samtidig gir mulighet for friluftsliv, opplevelsesbasert næringsliv og fremmer formidling av kunnskap om natur og kultur i regionen. På den bakgrunn mener kommunen at bestemmelsene i verneforskriftens § 5 for alle områder bør ta med to nye punkt:

1. ”Etablering av enkle, tilrettelagte steder for anlegg for overnatting og/eller observasjon av dyreliv, planter eller andre naturforhold.”
 2. ”Ridning på hest eller bruk av kløvhest på stier som hvor det blir spesielt lagt til rette for dette.”
- Med de nye verneområdene vil nærmere 10 % av utmarksarealet i kommunen være fredet. I noen områder kreves det aktiv forvaltning for at områdene skal opprettholdes. Det bør derfor vurderes om forvaltningsmyndigheten for verneområdene i kommunen på sikt bør overføres til kommunen.

Kommunen mener utvidelsen av reservat er riktig fordi arealet i praksis har blitt umulig å drive skogbruksmessig fordi det er omkranset av eksisterende naturreservat og Steinsjøen skytefelt.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Ordningen med frivillig vern av skog

Fylkesmannen kan ikke se at ordningen med frivillig vern er i strid med miljøinformasjonsloven. De naturfaglige registreringene som ligger til grunn for verneforslagene er offentlige slik at enhver kan vurdere hvordan et verneforslag samsvarer med verneverdiene. Gjennom meldingen om oppstart av verneplanarbeidet kan det gis innspill i en tidlig fase til det videre arbeidet med verneforslagene. Oppstartsmeldingen blir kunngjort og samtidig sendt bl.a. til lokale lag av Naturvernforbundet. Til slutt kan verneforslagene påvirkes ved offentlig ettersyn og høring. Det eneste som ikke er offentlig i denne prosessen er den økonomiske delen av avtalen mellom skogeierne og staten. Naturvernforbundet og andre har ellers full tilgang til miljøinformasjonen i prosessen og mulighet til å påvirke denne prosessen og de beslutninger som tas. Denne muligheten til å påvirke beslutningene er reell. Siden det skal inngås en avtale med skogeier, er det likevel ikke alltid utfallet av prosessen er ideell sett fra et reint naturvernsynspunkt, noe den for øvrig heller ikke var ved ordinært, myndighetsstyrt vern.

Fylkesmannen sitt inntrykk av frivillig vern av skog i Oppland er at en så langt på en god måte har klart å fange opp områder med store verne kvaliteter. For flere områder som tidligere har gått ut av verneplanprosessen for barskog pga arealkvoter og/eller konfliktgrad, har Fylkesmannen nå fått tilbud om frivillig vern. I tillegg har det kommet tilbud om nye områder, også på høgproduktiv mark og i kalkrike områder. Mye gjenstår før en når de politiske målene om skogvernet i Oppland. Særlig gjelder dette naturtypen bekkekløft, der Oppland har et særlig ansvar. Det er imidlertid for tidlig å konkludere om en gjennom ordningen med frivillig vern klarer å sikre et representativt utsnitt av både det typiske og det sjeldne i skognaturen i fylket. De nærmeste årene vil vise om en lykkes med dette.

Av og til vil en gjennom ordningen med frivillig vern ikke få den ideelle avgrensningen som sikrer verneverdien fullt ut. Et eksempel på dette i denne verneplanen er Svartdalstjerna. Alternativet ville likevel ofte være at ikke noen deler av det verdifulle området blir vernet. Dette er en enda dårligere løsning.

En annen side ved ordningen er at den gir atskillig færre konflikter enn det ordinære, myndighetsstyrte vernet.

Ut fra dette vil Fylkesmannen konkludere med at erfaringene i Oppland med ordningen frivillig vern av skog til nå i hovedsak er gode, og fordelene med ordningen synes så langt å være større enn ulempene.

Forskriften

”Føre var landinger” ligger etter Fylkesmannens oppfatning inn under den alminnelige nødretten, jf. straffeloven. Det er derfor ikke nødvendig å ta inn en ny bestemmelse under § 4 i forskriften for de aktuelle naturreservatene i denne planen.

Østre Toten kommune foreslår å ta inn en bestemmelse om mulighet for ”etablering av enkle, tilrettelagte steder eller anlegg for overnatting og/eller observasjon av dyreliv, planter eller andre naturforhold”. En bestemmelse som gir en slik mulighet er allerede lagt inn i forskriften for Sulustaddalen, jf. § 5 nr. 2 i denne, der det etter søknad kan gis tillatelse til ”etablering av nye stier og annen enkel tilrettelegging for friluftslivet så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende”. Denne bestemmelsen dekker etter Fylkesmannen sin oppfatning det behovet som er påpekt av kommunen. Etter rådføring med grunneierne vil denne bestemmelsen også bli tatt inn for de to andre områdene i planen i Østre Toten kommune, mens bestemmelsen ikke er aktuell for Spålen-Katnosa.

Østre Toten kommune foreslår dessuten å ta inn en bestemmelse om å kunne tillate ridning og bruk av kløvhest. Det siste er det ikke noe forbud mot i forskriftene. Ridning er det forbud mot unntatt på etablerte traktorveger i Sulustaddalen. Ridning vil raskt kunne påføre ikke ubetydelig skade på skogsstiene i de aktuelle områdene. Dette er uheldig for naturmiljøet og annen, vanlig bruk av stinettet. Det er dessuten rike muligheter til å kunne ri på stier utenfor verneområdene. Det er heller ikke noe ønske fra flertallet av grunneierne at dette skal kunne tillates i de aktuelle naturreservatene. En ny slik bestemmelse vil derfor ikke bli tatt inn.

Forvaltning

Østre Toten kommune vurderer om forvaltningsmyndigheten for verneområdene i kommunen bør overføres til dem. I sin tilråding til MD etter evalueringen av lokal forvaltning av verneområder

har DN tilrådd at fylkesmennene skal ha denne myndigheten for de mindre verneområdene, herunder naturreservatene. Fylkesmannen støtter denne tilrådingen.

Fylkesmannens tilråding

Foreslått avgrensning gir en god avgrensning inn mot Steinsjøen skytefelt. Noe av arealet har ungskog. Dette arealet har restaureringspotensial. Fylkesmannen viser til kommentarene om forskriften gitt under den generelle delen over og tilrår at Totenåsen naturreservat blir utvidet og opprettet i tråd med vedlagte forslag til fredningsforskrift og kart med grenser.

Direktoratets tilråding

DN har omtalt spørsmålet om delegert forvaltningsmyndighet i kap.4. DN tilrår mindre endringer i forskriften for å tilpasse forskriften i forhold til gjeldende mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelsen av Totenåsen naturreservat. Samtidig tilrår oppheving av forskrift nr. 577 av 10. juni 2005 om fredning av Totenåsen naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland fylke.

MDs tilråding

Vedrørende verneforskriftens § 7 pkt. 9: Det forutsettes at rydding og hogst av vegetasjon rundt eksisterende hytte begrenses til areal i umiddelbar nærhet av hytta.

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Totenåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrår oppheving av forskrift nr. 577 av 10. juni 2005 om fredning av Totenåsen naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland fylke.

18. Brødalen naturreservat, Trysil kommune, Hedmark fylke

Totalareal 1080 daa, hvorav 500 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Nordvendt bekkedal med nordøst-, nord- og vestvendte liser opp mot snaufjellet ca. 5 km nordvest for Trysilfjellet. Bekker som etter hvert danner elva Brøa renner gjennom området. Skogen er en gammel flersjiktet granskog som lengst inn i dalen er urskoglignende uten synlig påvirkning og med store mengder død ved i alle nedbrytningsstadier og mange grove læger. Lenger fram i dalen blir skogen gradvis mer påvirket, men også der er det god forekomst av død ved og gamle trær. Det er frodig høgstaudevegetasjon langs bekkene og stedvis i liserne, ellers er det blåbær- og småbregnevegetasjon.

Området domineres av småbregnegranskog og blåbærgranskog, men med høgstaudegranskog langs bekker og i fuktigere partier. Opp mot snaufjellet er det noe fjellbjørkeskog og et par myrpartier. Det er ikke registrert spesielt interessante karplantearter i området. Det er derimot funnet en rekke rødlistede kryptogamer, deriblant sårbare lavararter, og en rekke kravfulle sopp og lavararter, også flere signalarter for kontinuitetsskog. Områdets store innslag av død ved med god kontinuitet gjør at området har stort potensial som biotop for ytterligere rødlistearter knyttet til død ved. Formålet med naturreservatet er å bevare et naturskogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Området utgjør en spesiell naturtype ved at det består av gammel, flersjiktet granskog uten synlig påvirkning og det har særskilt vitenskapelig betydning ved at det inneholder en rekke sjeldne og sårbare arter. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er naturreservat.

Planstatus: LNF-område med særlige naturforvaltningsinteresser i arealdelen til Trysil kommunes kommuneplan.

Inngrepstatus: Innen tekniske inngrep. Langs de foreslåtte grensene for verneområdet inngår det skogarealer i hogstklasse 1, 2 og 3.

Høringsinstanser

Utkastet til verneplan ble sendt på felles høring til berørte grunneiere, kommune, fylkeskommune, samt til Trysil bondelag, Trysilvassdragets skogeierlag, Trysil fellesforening for jakt og fiske, Eidsiva Energi, Forsvarsbygg, Fylkeslandbruksstyret i Hedmark, Hedmark bondelag, Hedmark bonde- og småbrukerlag, Hedmark jeger- og fiskerforbund, Hedmark Reiseliv BA, Glommen Skog BA, Naturvernforbundet i Hedmark, Norges vassdrags- og energidirektorat - Region øst, Norsk ornitologisk forening avd. Hedmark, Skogselskapet i Hedmark, Statens vegvesen - Hedmark vegkontor, Utmarkslaget i Hedmark, Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Sametinget, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonsulenter, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Villreinrådet i Norge, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene

Statens vegvesen, Bergvesenet, Forsvarsbygg, Kommunal- og regionaldepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat og Sametinget har ingen merknader til verneforslaget.

Forum for Natur og Friluftsliv Hedmark/Norges Jeger- og Fiskerforbund - Hedmark konstaterer i en felles uttalelse at deres interesser er ivaretatt i verneforslaget.

Luftfartstilsynet gjør oppmerksom på at gjeldende minstehøyde for flyging er 500 fot. Tilsynet ber om å bli kontaktet dersom spørsmålet om økt minstehøyde blir aktualisert. Tilsynet forutsetter at de foreslåtte generelle unntakene i forskriftens § 4 ikke blir innskrenket. Videre foreslår tilsynet at det tas inn en ny bestemmelse i § 4 slik: *"Bestemmelsen i § 3 nr. 4 er ikke til hinder for:*

6. Landing med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødssituasjon får anledning til å utvikle seg (føre var landing)." Hensikten med bestemmelsen er å tillate landinger med luftfartøy i "føre var situasjoner", før en alvorlig nødssituasjon lar anledning til å utvikle seg. Tilsynet opplyser at det er uklart hvorvidt slike "føre var landinger" ligger innenfor alminnelig nødrett.

NHO Reiseliv Innlandet bemerker at Trysil kommune og reiselivsnæringen i Trysil over flere år har investert i planlegging og produktutvikling for å øke Trysils attraktivitet som sommerdestinasjon. Sykling og ridning er vesentlige produktelementer i dette arbeidet. Da Brødalen ikke ligger langt fra et av de største utbyggingsområdene, Fageråsen, bes det om at § 3 punkt 7 i forslaget til bestemmelser modereres noe.

På bakgrunn av at det er foreslått tillatt med beiting i området, ber Statens landbruksforvaltning om at det i § 4 tas inn et generelt unntak fra forbudet mot bruk av motorkjøretøy for å hente ut syke eller skadde beitedyr slik: *"Bestemmelsene i § 3, punktene 1-4, er ikke til hinder for: Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen eller så snart som mulig."*

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene

Fredningsbestemmelser - motorisert ferdsl

Luftfartstilsynet ber om å bli kontaktet dersom spørsmålet om økt minstehøyde blir aktualisert.

Fylkesmannen har ikke foreslått noen bestemmelse om flygehøyde, slik at dette er uaktuelt.

Tilsynet forutsetter videre at de foreslåtte generelle unntakene i forskriftens § 4 ikke blir innskrenket. Fylkesmannen foreslår ingen endring i den foreslåtte forskriftens § 4 punkt 1, slik at tilsynets forutsetning er oppfylt.

Luftfartstilsynet foreslår at det tas inn en ny bestemmelse i § 4 slik at landinger med luftfartøy i "føre var situasjoner", før en alvorlig nødsituasjon får anledning til å utvikle seg, blir tillatt. Topografien i det foreslåtte Brødalen naturreservat er slik at området synes lite egnet til å foreta nødlandinger. Fylkesmannen oppfatter da også forslaget slik at det er av prinsipiell karakter, og ikke er spesielt myntet på det foreslåtte Brødalen naturreservat. På denne bakgrunn mener Fylkesmannen det er riktig at Direktoratet for naturforvaltning tar standpunkt til forslaget på generelt grunnlag, og Fylkesmannen har ikke endret forslaget til verneforskrift på dette punktet. Statens landbruksforvaltning foreslår at det skal være tillatt å hente ut syke og skadde bufe med motorkjøretøy. Etter det Fylkesmannen kjenner til, går det ikke lenger sau på utmarksbeite i det aktuelle området. Forslaget synes derfor for tiden ikke å være aktuelt, og Fylkesmannen har ikke endret forslaget til verneforskrift på dette punktet. Fylkesmannen ber imidlertid Direktoratet for naturforvaltning vurdere om det foreslåtte tillegget er en standardbestemmelse som bør inntas i alle verneforskrifter, uansett aktualitet i dagens situasjon.

Fredningsbestemmelser - ferdse

NHO Reiseliv Innlandet ber om at det foreslåtte forbudet mot sykling og ridning i § 3 punkt 7 blir moderert noe. Fylkesmannen er kjent med det arbeidet som pågår for å øke Trysils attraktivitet som sommerdestinasjon, og ser at ulike tilbud hvor sykling og ridning inngår kan være aktuelle elementer i dette arbeidet. Fylkesmannen ser ikke bort fra at stier ovenfor det foreslåtte naturreservatet kan være aktuelle traseer for sykling og/eller ridning. Topografien og naturforholdene for øvrig i det stiløse området som er foreslått fredet, tilsier etter Fylkesmannens oppfatning at dette er et lite aktuelt område for slike aktiviteter. Fylkesmannen foreslår derfor ingen endring av de foreslåtte bestemmelsenes § 3 punkt 7.

Fylkesmannens tilråd:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Brødalen naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som er uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 2, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som er uendret fra høringsforslaget.

DNs tilråding

DN tilråd mindre endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften i forhold til gjeldende mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd fredning av Brødalen som naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilråd at Brødalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

19. Klokken naturreservat, Åsnes kommune, Hedmark fylke

Totalareal ca. 550 daa, hvorav ca. 550 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Klokkeformet toppområde med øst- og nordvestvendte skrenter i skoglandskapet ca. 9 km øst for Flisa sentrum. Det er verken bekker eller tjern i området. Lokaliteten har stor variasjon i hogst-påvirkning, fra ren kulturskog til gammel naturskog, trolig er det meste av området tidligere påvirket av beite. Toppområdet har fleraldret og svakt flersjiktet granskog. I to kjerneområder er det gammel granskog, til dels med mye død ved. Ferske nedbrytningsstadier dominerer, men spredte gamle læger av både gran og furu gir en viss kontinuitet i død ved. I den produktive vestvendte lisida veksler felt med ensaldret kulturskog av gran med lauvrike blandingsskoger med osp og bjørk. Rik lågurtgranskog med et betydelig innslag av lauvtrær (osp, bjørk, selje, rogn og gråor) preger de vest- og nordvendte lisidene. På toppområdet er det grunnlendt lågurtfuruskog, mens det i små

søkk er innslag av høgstaudegranskog. I de bratteste partiene er det innslag av rasmark- og rik bergflatevegetasjon, mens to kjerneområder har flersjiktet gammel granskog med en del død ved. Området huser en rekke nærings- og varmekrevende karplanter og sopper. Det er registrert 8 rødlistede sopp- og lavararter i området, deriblant en truet soppart, og området har potensial som biotop for flere rødlistearter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Området utgjør en spesiell naturtype ved at det består av gammel barskog med et betydelig lauvskoginnslag og det har særskilt vitenskapelig betydning ved at det inneholder en rekke kravfulle arter og innslag av trua og sjeldne gammelskogarter. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er naturreservat.

Planstatus: LNF-område med spesielle naturforvaltnings- og kulturverninteresser i arealdelen til Åsnes kommunes kommuneplan.

Inngrepstatus: Ingen tekniske inngrep.

Høringsinstanser

Utkastet til verneplan ble sendt på høring til berørte grunneiere, kommune, fylkeskommune, samt til Hof bondelag, Hof Østre jakt- og fiskeforening, Åsnes bonde- og småbrukerlag, Åsnes skogeierlag, Eidsiva Energi, Forsvarsbygg, Fylkeslandbruksstyret i Hedmark, Hedmark bondelag, Hedmark bonde- og småbrukerlag, Hedmark jeger- og fiskerforbund, Hedmark Reiseliv BA, Glommen Skog BA, Naturvernforbundet i Hedmark, Norges vassdrags- og energidirektorat - Region øst, Norsk ornitologisk forening avd. Hedmark, Skogselskapet i Hedmark, Statens vegvesen-Hedmark vegkontor, Utmarkslaget i Hedmark, Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Sametinget, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonstulenter, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Under-søkelser, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Villreindrådet i Norge, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene

Fylkeslandbruksstyret i Hedmark, NHO Reiseliv Innlandet, Forsvarsbygg, Kommunal- og regionaldepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat og Sametinget har ingen merknader. Forum for Natur og Friluftsliv Hedmark/Norges Jeger- og Fiskerforbund - Hedmark konstaterer i en felles uttalelse at deres interesser er ivaretatt i verneforslaget.

Åsnes kommune ønsker å framstå som en kommune med store naturkvaliteter, og et eventuelt naturreservat i Klokken vil bidra til dette. Kommunen mener det er viktig at dagens friluftslivsaktiviteter kan fortsette som før. Den foreslår derfor at turstier som går inn i det foreslåtte naturreservatet blir kartfestet og at bestemmelsene for et eventuelt verneområde ikke skal være til hinder for at disse blir merket. Kommunen ønsker ikke at det skal være forbud mot bruk av hest/ridning på turstiene innenfor et eventuelt naturreservat.

Naturvernforbundet i Hedmark støtter verneforslaget, og har merket seg at det i området finnes en rekke rødlistede sopp- og lavararter. På denne bakgrunn foreslås det at 2. setning i bestemmelsen § 3 punkt 1 endres fra "Det er forbudt å fjerne planter eller plantedeler fra reservatet" til "Det er forbudt å fjerne planter, plantedeler, sopp og lav fra reservatet."

Bergvesenet gjør oppmerksom på at berggrunnen i det foreslåtte naturreservatet består av gabbro/hyperitt, og at denne bergarten har vært brutt som naturstein/blokkstein. Både øst og vest for det foreslåtte verneområdet har det tidligere vært drift i steinbrudd. Det finnes også en fagrapport som omtaler en tilsvarende forekomst i Klokken. Bergvesenet kan imidlertid ikke se at dette i dag kan danne grunnlag for å hindre opprettelsen av det foreslåtte verneområdet.

Luftfartstilsynet gjør oppmerksom på at gjeldende minstehøyde for flyging er 500 fot. Tilsynet ber om å bli kontaktet dersom spørsmålet om økt minstehøyde blir aktualisert. Luftfartstilsynet foreslår at det tas inn en ny bestemmelse i § 4 slik at landinger med luft fartøy i "føre var situasjoner", før en alvorlig nødssituasjon får anledning til å utvikle seg, blir tillatt. Topografien i det foreslåtte Klokker naturreservat er slik at området synes lite egnet til å foreta nødlandinger. Fylkesmannen oppfatter da også forslaget slik at det er av prinsipiell karakter, og ikke er spesielt myntet på det foreslåtte Klokker naturreservat. På denne bakgrunn mener Fylkesmannen det er riktig at DN tar standpunkt til forslaget på generelt grunnlag, og Fylkesmannen har ikke endret forslaget til verneforskrift på dette punktet.

Statens landbruksforvaltning foreslår at det skal være tillatt å hente ut syke og skadde bufe med motorkjøretøy. Etter det Fylkesmannen kjenner til, går det ikke lenger sau på utmarksbeite i det aktuelle området. Forslaget synes derfor for tiden ikke å være aktuelt, og Fylkesmannen har ikke endret forslaget til verneforskrift på dette punktet. Fylkesmannen ber imidlertid Direktoratet for naturforvaltning vurdere om det foreslåtte tillegget er en standardbestemmelse som bør inntas i alle verneforskrifter, uansett aktualitet i dagens situasjon.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene

Fredningsbestemmelser - ferdse

Åsnes kommune foreslår at turstier som går inn i det foreslåtte naturreservatet blir kartfestet og at bestemmelsene for et eventuelt verneområde ikke skal være til hinder for at disse blir merket.

Fylkesmannen kjenner ikke til at det i dag er mye brukte stier i området. Områdets beliggenhet tilsier imidlertid at området i noen grad kan være attraktivt for friluftsliv. Fylkesmannen foreslår derfor et nytt punkt 2 i § 5 i forslaget til bestemmelser slik: *"Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til merking av stier."* Åsnes kommune ønsker ikke at det skal være forbud mot bruk av hest/ridning på turstiene innenfor et eventuelt naturreservat, jf. forslaget til § 3, punkt 7 i forslaget til bestemmelser. Da det i dag knapt er tydelige stier i området og det foreslåtte naturreservatet har liten utstrekning, finner Fylkesmannen ikke å kunne anbefale at det i bestemmelsene for et eventuelt reservat gis åpning for ridning.

Fylkesmannens tilråd:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Klokker naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som er uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 2, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som på følgende to punkter er endret i forhold til høringsforslaget:
 - Endret punkt 1 i § 3: Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet.
 - Nytt punkt 2 i § 5: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til merking av stier.

Direktoratets tilråding

DN tilråd mindre endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften i forhold til gjeldende mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd fredning av Klokker som naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilråd at Klokker naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

20. Stormyra naturreservat (utvidelse), Grong kommune, Nord-Trøndelag fylke

Utvidelsesareal 1441 daa, herav 1173 daa produktiv skog. Nytt totalareal 2126 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Utvidelse og forsterkning av eksisterende myrreservat med større kantsone og gammel skog som frivillig tilbud fra grunneier. Stormyra har i seg sjøl regional verneverdi som et myrområde med mange ulike faglige myrelementer. De tilgrensende skogområder kjennetegnes av lavproduktiv, åpen barblandingsskog hvor myr og myrskog utgjør store areal. Utvidelsesforslaget vil sikre randarealer omkring eksisterende myrreservat mot hogst og andre inngrep og dermed sikre reservatet mot negative kanteffekter. Større areal gammelskog vil også være positivt for arealkrevende arter tilknyttet eldre barskog. Det er to kjerneområder, begge i verdi B. Området har regional verneverdi (**).

Formålet med naturreservatet er å sikre variert og uberørt myrkompleks med randsoner av skog i midtre deler av Namdalen, med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har særskilt vitenskapelig betydning og egenart som ei stor myr med mange ulike myrelementer (flatmyr, strengblandingsmyr, kanthøgmyr, plan ombrotrof myr, bakkemyr), samt forekomst av naturskog med tilhørende gammelskogarter.

Planstatus: Utvidelsesområdet er LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Det går kraftlinje gjennom den sørlige delen av området.

Lokale høringsuttalelser

Grong kommune slutter seg til høringsrapport 6 – 2008, ”Vern av skog på Statskog SF og OVF, og frivillige avtaler med private grunneiere”. Kommunen ønsker at for de omtalte fredningsområder i Grong inntas et nytt pkt i forskriften under § 4 generelle unntak: Etter fastlagt trase/korridor merket på kart følger motorisert ferdsel motorferdsellovens bestemmelser. Dersom det under høringen framkommer nye forhold av betydning for berørte grunneiere og eventuelt andre må vernebestemmelsene tilpasses dette.

Grunneier har i prosessen pekt på at han ønsker vedlikeholdt en gammel setertrase i området i henhold til dagens standard.

Fylkesmannens tilråding.

I forhold til Grong kommunes anførsel, antas det å gjelde de øvrige foreslåtte områder i kommunen, da dette spørsmålet ikke har aktualitet i Stormyra.

For spørsmål vedrørende reindrift, vises til generell kommentar. Sti omtales i forskrift som setersti. Fylkesmannen tilrår at området vernes som foreslått.

DNs tilråding

Det er i forskriftens § 4 nr. 16. åpnet for vedlikehold av eksisterende setersti. Med vedlikehold forstås opprettholdelse av dagens standard. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelsen av Stormyra naturreservat.

Samtidig tilrås oppheving av forskrift 26.8.1988 nr. 682 om fredning av Stormyra naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Stormyra naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrås oppheving av forskrift 26.8.1988 nr. 682 om fredning av Stormyra naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag.

21. Holdeslia naturreservat, Lierne kommune, Nord-Trøndelag fylke

Areal 15412 daa, herav 6965 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området preges av rike og varierte skogtyper, gammel skog, mye død ved og betydelig areal gir grunnlag for et rikt og variert artsmangfold, både mht lavarter, sopp og karplanter. Artsmangfoldet indikerer et rikt lågurtselement, og med et mindre utviklet kalkskogelement. Lavfloraen er spesielt godt utviklet på gamle grantrær og seljetrær, bl.a. med krevende knappenålssamfunn, herunder med trollsotbeger, gråsotbeger og dvergullnål, samt meget godt utviklede lobarionsamfunn. Opp mot 100 trær er registrert med stiftfiltlav og vrengearter. Området fanger opp flere kriterier i mangelanalysen, herunder intakte forekomster av rike skogtyper, større areal med urskogpreg, og viktige forekomster av rødlistearter. Området er nasjonalt verneverdig (***)

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning og egenart som et betydelig areal med rike og varierte skogtyper, urskognære areal og rikt artsmangfold med sjeldne, sårbare og kravfulle arter.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Det går veg et stykke inn i området. Det er en hytte i området, samt handicapanlegg ved Fiskløysa.

Lokale høringsuttalelser

Lierne kommune: Det vises til generell uttalelse fra Lierne kommune. Lierne kommune ønsker en egen forhandlingsrunde på detaljene i verneforskriften for Holdeslia. De viktigste elementene er å sikre at jakt, fiske og friluftsliv kan gjennomføres som før, videre at ei hytte som ligger i området kan påbygges innenfor arealplanens bestemmelser, og at motorferdsel til denne hytta kan skje på samme grunnlag som for motorferdsel gjennom området til Blåfjellet-Skjærkjella nasjonalpark. John Helge Inderdal eier hytte ved Holmtjønna og ber om at arealplanens bestemmelser om hyttestørrelse bakes inn i § 4, dvs at hytte kan utvides til $80\text{m}^2 + 20\text{m}^2$, at det bakes inn bestemmelse om transport med snøscooter til hytta, og ber om vurdering av hans erstatningsrettslige stilling, jfr framtidige begrensede utvidelsesmuligheter av hytta.

Odd Herman Totland eier naboeiendommen 27/7, og ber om det er ønskelig å innhente tillatelse til for uttransport/kjøreveg utenom hindringer i terrenget ved framtidig skogsdrift, eksempelvis et belte på 100 m langs grensen som ikke vernes. Holdeslia er også beiteområde, noe som medfører behov for tiltak av forskjellig slag: Enkle gjerder, sanketrær, saltstein, mv. bør tillates etter § 4.

Lierne hytteeierforening mener reglene i verneforskriften ikke må være til hinder for at hytta kan utvides i tråd med regler i gjeldende arealplan. Videre må det gis åpning for transport med snøscooter til hytta på vinterføre.

World Wildlife Fund mener området har ugunstig form, og bør få bedre tilkoping til det eksisterende verneområdet (Blåfjella-Skjærkjella nasjonalpark).

Fylkesmannens tilråding

Det er under høringen kommet inn nye element, både fra reindriftsnæringen, fra kommunen selv, fra andre høringsparter, samtidig som forskriften i høringsrapporten var noe avvikende fra forskriftsutkastet som ble underskrevet av kommunen og DN. Det er normalsituasjonen at høring bringer inn nye momenter, og det er da forbehold i avtalen om at forskrift kan justeres/reforhandles etter høring. Saken er deretter drøftet med Lierne kommune etter høringen.

Jakt og fiske er generelle unntakspunkt i forskriften og kan utøves som før. Det samme gjelder med hensyn til friluftsliv, herunder at bålrensing, telting mv kan skje, sykling utenfor veg er ikke hjemlet gjennom forskriften, en aktivitet som er svært lite aktuell i utmarka i området.

Med hensyn til skogsdrift på naboeiendommen, så kan det driftsmessig være naturlig adgang til dette arealet gjennom reservatet enten fra nord eller sør. Dette er uansett korte strekninger, og driftsformen vil neppe bli bestemt før driften konkret planlegges. En foreslår derfor lagt inn i § 5 at drift av/uttransport av virke fra naboeiendom kan tillates gjennom de østre delene av reservatet, og det forutsettes at en finner fram til en konkret løsning.

Det kan ikke legges inn i bestemmelsene utvidelse av hytte, så det blir å vurdere i forhold til den generelle dispensasjonsadgang. En viser for øvrig til drøftinger med kommunen på dette punktet. En tilrår videre at det legges inn bestemmelse i § 5 om adgang til å søke om transport med snøscooter til hytta. Det legges inn i bestemmelsenes § 5 om gjerder og samletrøer, samt utkjøring av saltslikkestein. En understreker at kommunen fortsatt er grunneier og har grunneierrett i forhold til disse tiltak, og at unntaket bare gjelder i forhold til forskriften.

DNs tilråding

Med hensyn til avgrensning av området legges det til grunn det areal som er fremkommet gjennom avtale om frivillig vern. Dette legger føringer for avgrensningen i forhold til eksisterende nasjonalpark.

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til generelle kommentarer og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Holdeslia naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Holdeslia naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

22. Olaengåsen naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke

Areal 178 daa, herav 151 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Skogås med gammel granskog som består av rike vegetasjonstyper hovedsakelig av høgstaudetypen, til dels med rik sumpskog og en fuktig lågurtype. I den rike fuktskogen er det påvist flere rødlistede sopper og på rogn og selje finner vi godt utviklede lungeneversamfunn. I tillegg forekommer rikmyr med store verdier.

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har spesiell vitenskapelig og pedagogisk betydning og egenart som rik naturskog av gran med forekomster av sårbare og sjeldne arter. Området har regional verneverdi (**).

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Den flate delen av rikmyra er noe påvirket av grøfting.

Lokale høringsuttalelser

Namdalseid kommune anfører generelt for områdene i kommunen, at §5.9 og § 5.13 flyttes til § 4, og at § 4.18 må omfatte alle trekk og flytteleier som berøres av området. Videre ber kommunen om at § 5.7 flyttes til § 4, , nytt pkt i § 4: ”Teltleirer i forbindelse med aktivitet for barn og ungdom”, og § 4.3 endres til: ”..lett terrenggående kjøretøy...”

HINT, Høgskolen i Nord-Trøndelag anfører at dette er et lite område, med betydelige biologiske verdier, og en bør alvorlig vurdere å inkludere restaureringshabitat.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen anfører at kommunens uttalelse i hovedsak antakelig er rettet mot det store området på Statskog, og henviser generelt til de generell kommentarer i forhold til forskriftene.

Fylkesmannen er enig i HINTs anførsel om den faglige betydning av restaureringshabitat, men må forholde seg til at forslaget er grunneierens frivillige tilbud. Fylkesmannen tilrår at området vernes som foreslått.

DNs tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til generelle kommentarer og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Olaengåsen naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Olaengsåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

23. Skogkjerringholet naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke

Areal 333 daa, herav 246 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Relativt liten lokalitet med boreal regnskog. Kjernelokaliteten er boreal regnskog med godt utviklet lungeneversamfunn på selje og rogn, lokalt også på gran, med sjelden grove dimensjoner av gran. Den meget sjeldne laven praktdoggnål er påvist i området, samt flere sjeldne skorpelav. Utenfor kjernelokaliteten er det meste av skogen gammel gran- og furuskog, som opptrer i naturskogtilstand. Området er regionalt verneverdig (**).

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har særskilt vitenskapelig betydning og egenart som en boreal regnskog, med sjeldne arter og stor variasjon.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrep: Ingen

Lokale høringsuttalelser

Namdalseid kommune uttaler at kommunen krever at § 5.9 og § 5.13 flyttes til § 4, og at § 4.18 må omfatte alle trekk og flytteleier som berøres av området. Videre ber kommunen om at § 5.7 flyttes til § 4, nye pkt i § 5: ”Oppføring av fjellstyrehytte ved dokumentert behov”, ”Bruksberettigede kan søke om oppsetting av nybygg i samband med oppstart av setring”, Bruksberettigede kan søke om oppsetting av nødvendige husvære for tilsyn av beitedyr”, nytt pkt i § 4: ”Teltleirer i forbindelse med aktivitet for barn og ungdom”, og § 4.3 endres til: ”..lett terrenggående kjøretøy...”

HINT, Høgskolen i Nord-Trøndelag, anfører at Skogkjerringholet er forholdsvis lite, men ganske velarrondert med uvanlig store tredimensjoner, og det bør tenkes størst mulig.

Fosen reinbeitedistrikt anfører at området er lite og ikke har betydning for distriktet.

Grunneieren har etter høring via ALLSKOG bedt om at grensa justeres til vestsida av liten kolle, med tanke på elgpost.

Fylkesmannens tilråding.

Fylkesmannen oppfatter at kommunens uttalelse i hovedsak gjelder de store areal som er foreslått i Finnvollvatnet naturreservat, og vil i forhold til kommentarer til forskrifter henvide til de generelle kommentarer.

Grunneiers forespørsel innebærer at grense flyttes på andre siden av bergkulle, noe som i utgangspunktet kan gi en mindre gunstig arrondering. På den andre siden består dette området av

skrapskog. Forespørselen omfatter til sammen kun 10 daa, og fylkesmannen kan under en viss tvil tilrå denne endring.

DNs tilråding.

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til generelle kommentarer og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Skogkjerringholet naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Skogkjerringholet naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

24. Dale naturreservat, Flatanger kommune, Nord-Trøndelag fylke

Areal 1358 daa, herav 758 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området utgjør en stor og godt utviklet boreal regnskog, og verneverdien er således svært stor. Lavfloraen er rik og variert. Det er registrert to kjernelokaliteter innenfor verneforslaget. Størst verdi knytter seg til kjerneområdet Stordalen hvor det bl.a. er registrert rund porelav, gullprikklav (minst 80 trær), trådrag og skorpefiltlav. Området er levested for en rik skorpelavflora med fuktighetskrevede og sjeldne arter, og flotte utforminger av lungeneversamfunnet.

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har særskilt vitenskapelig betydning og egenart som en boreal regnskog med sjeldne arter og stor variasjon. Området er nasjonalt verneverdig (***)).

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Kraftlinje går gjennom området. Området grenser til kraftanlegg.

Lokale høringsuttalelser

HINT, Høgskolen i Nord-Trøndelag, påpeker at det er svært uheldig den sentrale delen ikke er med i høringsutkastet.

Naturvernforbundet NT anfører at "hullet" i midten illustrerer et negativt aspekt ved frivillig vern, og at det er svært uheldig med evt. hogster eller andre inngrep i dette arealet. Naturvernforbundet er svært skeptisk til § 5.8 om muligheten til uttransport av virke fra bakenforliggende område, da det kan bety at regnskog hogges eller at skog i reservatet ødelegges ved en gate for uttransport. Eventuell søknad må konsekvensutredes.

NVE forutsetter at vern ikke får innvirkning på evt. framtidig justering av reguleringsbestemmelser/konsesjonsvilkår eller praktisering av manøvreringsreglement.

Fylkesmannens tilråding

Grunneieren til gnr bnr 15/6 og 15/17 har i mars 2009 undertegnet avtale om frivillig vern på arealet i midten av området. Fylkesmannen har informert sentrale høringsparter om dette, med anledning til å avgi kommentar. Fylkesmannen mener at i forhold til synspunkter fremmet av høringspartene så er saken tilstrekkelig belyst, og foreslår at hele området vernes. Høringsutkastets forskriftspunkt om drift fra bakenforliggende områder kan derved tas ut.

DNs tilråding

Forholdet til eksisterende vannkraftanlegg er vurdert under prosessen. For å unngå problemstillinger knyttet til dette er grensen for reservatet trukket utenfor eksisterende anlegg.

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Dale naturreservat.

MDs tilråding

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Dale naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

25. Drægnismorki naturreservat, Luster kommune, Sogn og Fjordane fylke

Totalareal 1773 daa, hvorav 1218 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området ligger på vestsiden av sørlige del av Fortunsdalen, ca. 3 km øst for Skjolden innerst i Lustrafjorden. Det består av en bratt lise fra litt ovenfor dalbunnen i Fortunsdalen til snau fjellet. Deler av lia er bratt med rasmark, skrenter og bergvegger. Området har til dels god dekning av løsmasser, som sammen med den næringsrike fyllitten i berggrunnen gir opphav til rik flora.

Drægnismorki-Yttrismorki er spesielt på flere måter. Berggrunnen er langt bedre enn det som er vanlig i Sogn og Fjordane. Dessuten ligger det klimatisk mellom øst og vest, så langt inn i landet at varme klimasoner strekker seg høgt mot fjellet, og eksponeringa er sørøstlig. Et viktig særtrekk er forekomst av nye forkastinger, noe som ellers er uvanlig. Disse framstår til dels som åpne, svært djupe sprekker, og bidrar til at mye sigevatn trekker ned i berget høgt oppe, og kommer ut i dagen nederst i lia. Nedre deler av skogslia har derfor stort innslag av myr, til dels rikmyr, og furuskog med varierende innslag av svartor. Lenger inne, som på Yttri, er det store og frodige edellauvskog. Osp er et viktig innslag, både i edellauvskog og i furuskog, til dels med store og grove trær, der sjeldne insektarter er påvist.

Kontrastene er store, med velutviklet og gammel skog av så forskjellige typer som tørr og fattig furuskog, vekselfuktig kalkfuruskog, humid blåbærfuruskog, rasmarkskog og rik gråor-almeskog. Skogen er storvokst og til dels uvanlig virkesrik. Store deler er i varierende grad hogstpåvirket, men det finnes også en del arealer med tydelig lav påvirkning. Påvirkningsgraden avtar oppover. Øvre deler av liene har furuskog med svært store dimensjoner og til dels mye død ved, der mindre partier med urskogspreget også inngår.

Drægnismorki er en del av et større område som også omfatter Yttri. Det er gitt tilbud om frivillig vern også av deler av Yttri, men underveis i prosessen viste det seg at det var mange uklarheter om grenser og eiendomsforhold her. Eierforholdene må avklares gjennom jordskifte før vernesaken kan komme videre. For at ikke prosessen skulle stoppe opp for de som hadde inngått avtale om frivillig vern på Drægni, er derfor Drægnismorki-Yttrismorki delt i to, med ulik framdrift. Verneforslaget som nå fremmes, omfatter derfor kun den delen som ligger på garden Drægni. Det planlegges at overkanten av Drægnismorki naturreservat når det er vedtatt, og tilsvarande vern av Yttri, vil grense mot Breheimen nasjonalpark.

Formålet med naturreservatet er å ta vare på et område med spesielle naturtyper og artsforekomster i mest mulig naturlig tilstand, med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystem, artar og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvalitetar er et stort og variert furuskogområde på fyllittgrunn med en særpreget hydrologi knyttet til etteristids-forkastninger, tett og storvokst furuskog og edellauvskog, og høg biologisk produktivitet. Området er rikt på grove, gamle trær, både av furu, alm og osp, og har et spekter av kalkfuruskog fra tørre til rike typer. Biologisk sett er området et av de mest varierte og verdifulle områdene på Vestlandet. Området under ett er vurdert til å være av nasjonal verdi (***) . Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF område (LNF 1 – uten spredt bygging) i kommuneplanens arealdel.

Inngrepstatus: Det er få nyere tekniske inngrep i området. Derimot er det en god del eldre inngrep som i dag har mer preg av kulturminner, i form av støler med stølstun og stølstufter, steingjerder og vatningsveiter m.m.

Høringsinstanser

Verneforslaget er sendt på høring til alle grunneiere (både grunneiere i området som dette forslaget omfatter, og grunneiere i tilbudsområdet på Yttri der videre verneprosess avventes i påvente av et jordskifte), til Luster kommune, Sogn og Fjordane fylkeskommune og til Bergen Turlag, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv, Høgskulen i Sogn og Fjordane, Kommunenes Sentralforbund avd Sogn og Fjordane, Møre og Fjordane HV-distrikt, Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, NHO Sogn og Fjordane, Norges Jeger- og Fiskerforbund Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane Røde Kors, Norges speiderforbund Sogn og Fjordane krins, Norges Vassdrags- og energiverk region Vest, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG Sogn og Fjordane, Skogselskapet, Nyttevekstforeningen, Sogn Jord- og Hagebruksskule, Sogn og Fjordane 4H, Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag, Sogn og Fjordane Bygdekvinnelag, Sogn og Fjordane Bondelag, Sogn og Fjordane Energi AS – SFE, Sogn og Fjordane Fylkeskommune Kulturavdelinga, Sogn og Fjordane Natur og Ungdom, Sogn og Fjordane Orienteringskrins, Sogn og Fjordane Reiselivsråd, Sogn og Fjordane Sanitetskvinner, Sogn og Fjordane Sau- og geitalslag, Sogn og Fjordane Skogeigarlag, Sogn og Fjordane Turlag, Sognekraft A/S, Statens Vegvesen Sogn og Fjordane, Statkraft Energi AS region Midt-Norge, Statnett SF Fortun transf.st., Statskog SF avd. Bergen, Studieforbundet Natur og Miljø, Telenor AS, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Vestlandsforskning, Avinor, Bergvesenet, Biologforeningen, Den Norske Turistforening, Det norske Skogselskap, Energiforsyningens Fellesorganisasjon, Fagutv. for forvaltningsrettet naturforskning, Fortidsminneforeningen, Forum for natur og friluftsliv, Forum for utvikling og miljø, Kommunenes Sentralforbund, Kulturvernets fellesorganisasjon, Luftfartstilsynet, Luftfartsverkets Hovedkontor, Miljøheimevernet, Miljøstiftelsen Bellona, Natur og Ungdom, Norges Bonde- og Småbrukarlag, Norges Bygdekvinnelag, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Grunneigar- og Sjølaksefiskarlag, Norges Idrettsforbund og Olympiske komite, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Klatreforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Vassdrags- og energidirektorat, Norsk Botanisk Forening, Norges sopp- og nyttevekstforbund, Norsk Entomologisk Forening, Norsk Geologiråd, Norsk Institutt for Skog og Landskap, Norsk Institutt for Naturforskning, Norsk Institutt for Vannforskning, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Skogbruks Kursinstitutt, Norsk Vannforening, NORSKOG, Riksantikvaren, SABIMA, Samarbeidsrådet for naturvernsaker, Statskog SF, Post- og teletilsynet, Verdens Naturfond (WWF Norge)

Sammendrag av høringsuttalelsene

Luster kommune tilrår at forslaget om vern av Drægnismorki som naturreservat blir vedtatt slik foreslått.

Luftfartstilsynet har følgende merknad: Gjeldende minstehøyde for flyging er 500 fot, og dersom verneformålet tilsier økt minstehøyde, må det med i verneforskriften. Luftfartstilsynet ønsker ikke en slik endring, men ber om å bli kontakta om det skulle bli aktuelt.

Luftfartstilsynet ber om å bli kontakta dersom unntakene i §4 som gjelder start og landing med luftfartøy skulle bli innskrenka. For å gi rom for ”føre-var-landing” for å unngå ulykker, ber Luftfartstilsynet om at § 4 får et tilleggspunkt som kan hete ”Bestemmelsen i § 3 nr. 4 er ikke til hinder for 5. Landing med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødssituasjon får anledning til å utvikle seg (føre var landing)”.

Til forskriften ellers kommenterer Luftfartstilsynet at nummereringen kan virke forvirrende.

Post- og teletilsynet legger til grunn (etter kontakt med Fylkesmannen) at det i det foreslåtte verneområdet ikke er infrastruktur for elektronisk kommunikasjon, og at det heller ikke virkar aktuelt å plassere fysiske anlegg som t.d. master, basestasjon for mobilkommunikasjon og/eller kabler i luft eller grunn der.

Generelt mener Post- og teletilsynet at framtidige verneforskrifter for verneområder bør ha en unntaksregel for elektronisk kommunikasjon på samme måte som for energi- og kraftanlegg, slik

at framføring og vedlikehold av samfunnsviktig infrastruktur, f.eks. for kringkasting, blir sikra. Dette er spesielt viktig der naturreservat omfatter større areal og/eller har fast bosetting. Statens Vegvesen, Vegseksjonen – Sogn distrikt har ikke merknader, i det de viser til at området ikke ligger inntil riks- eller fylkesveg.

Universitetet for miljø- og biovitenskap – inst. for naturforvaltning har ikke kommentarer til høringa, da de ikke har kapasitet til å behandle forslaget i detalj. Generelt ser de positivt på at en i arealvern søker å komme fram til frivillige avtaler.

Natur og Ungdom har en grundig gjennomgang av de miljøfaglige argumentene for vern, og hvordan verneforslaget bidrar i forhold til ulike mål og kriterier for vern av skog. Det blir vist til verdien av naturlig skogdynamikk og mangfold av vegetasjonstyper, og at store, sammenhengende områder er viktig for å sikre langsiktig overlevelse av artar. Det foreslåtte verneområdet er lite sammenligna med det som totalt sett er registrert som verneverdig areal i dette området (over 10 km²). Drægnismorki-Yttrismorki er et av de 15 områdene på landsbasis som Naturvernforbundet i rapporten ”Unike skoger” mener bør vernes for å nå målet om å stoppe tap av biologisk mangfold innen 2010. Natur og Ungdom mener derfor verneforslaget må utvides til å omfatte alle kartlagte kjerneområder i Drægnismorki og Yttrismorki.

Natur og Ungdom viser til at Drægnismorki-Yttrismorki har 23 rødlistearter, og dessuten naturtyper som er spesielt etterspurt i arbeidet med å fylle manglene i norsk skogvern. Kalkskog er en slik type, og Drægnismorki-Yttrismorki har langt mer av nasjonalt og regionalt viktig kalkskog enn det som er med i verneforslaget. Av rik edellauvskog er det et stort parti nord for Yttri og nordover mot Ospesete. Her er det til dels svært rik karplantevegetasjon, bl.a. med forekomst av dalfiol som er svært sjeldent på Vestlandet, og dette må med i verneområdet. Heller ikke området sørvest for Lønningane er med i verneforslaget, enda en her har den internasjonalt sjeldne lavarten småblæreglye.

Natur og Ungdom pekar på at kunnskapen om naturverdiene, naturtypene og rødlisteartene i Drægnismorki-Yttrismorki er spreidd på mange ulike rapporter som er vanskelig å sammenligne. Hvor i området en finner de ulike artene, trua naturtypene etc., er vanskelig å finne ut av.

Naturbasen viser verken dette eller avgrensingen av verneforslaget, slik at det er vanskelig å se hvor mye av arter og miljøkvaliteter som blir fanga opp ved ulike avgrensningsalternativ. Natur og Ungdom mener derfor hele området bør kartlegges på nytt, uten å bli avgrenset til det foreliggende verneforslaget. Dette må derimot ikke hindre rask framgang i arbeidet med å verne disse unike naturverdiene.

Fylkesmannens kommentarer til merknader som gjelder forskriften

Mer logisk oppbygging av § 4.

Fylkesmannen har forståelse for at strukturen på underpunktene i § 4 kan virke forvirrende, da en leser normalt venter at likestilte underpunkt skal ha fortløpende nummerering. Som kjent har unntakskapittelet i forskriftsmalen fått en underoppdeling i senere år for å markere at unntakene gjelder ulike forbudsregler, mens nummereringen fremdeles er fortløpende. Logisk sett hadde det trolig vært best at hele § 4 ble oppdelt i likestilte underkapittel, med hver si nummerering. Dette er ikke noe spesielt for Drægnismorki, men gjelder generelt for forskriftsmalen for verneområder. Fylkesmannen tilrår derfor at Direktoratet for naturforvaltning vurderer dette med tanke på det kontinuerlige arbeidet med forbedring av malen for verneforskrifter.

Unntak for installasjoner for elektronisk kommunikasjon

Selv om det i dag ikke er mobiltelefonimaster eller lignende i dette foreslåtte verneområdet, er det et relevant spørsmål om et slikt unntakspunkt burde vært standard i verneforskriftene på samme måte som for kraftforsyning. For kraftforsyning er det direkteunntak for vedlikeholdstiltak, og dessuten anledning til å søke om tillatelse til oppgradering og fornying. Fylkesmannen legger til grunn at disse punktene normalt blir utelatt i forskriftsutkast for naturreservat som ikke har kraftinstallasjoner fra før. (Slik sett kunne punktet ha vært utelatt også for Drægnismorki, om en ikke ser området i sammenheng med Yttrismorki som er tenkt verna i neste omgang, og der det går kraftlinjer.) Analogt vil det da ikke være naturlig å ha med punkt om infrastruktur for telekommunikasjon etc. i områder der slikt ikke finnes i dag. DN bør likevel vurdere om dette bør være med i forskriftsmalen, eventuelt avgrenset til verneområder over ein viss størrelse, om ikke annat for å sikre at temaet blir vurdert i verneprosessen.

Unntak for føre-var-landinger med luftfartøy

Etter Fylkesmannen sin oppfatning er terrenget i det foreslåtte verneområdet så pass uegna for landing med fly at en hver flylanding vil ha preg av en nødlanding, i beste fall, og således ikke trenger egen hjemmel i verneforskriften. For helikopter regner vi derimot med at problemstillingen kan være relevant, og vi går ut fra at det er dette Luftfartstilsynet sikter til. Fylkesmannen ber DN vurdere om verneforskrifter for skogreservat generelt bør ha en unntakshjemmel for ”føre-var-landing” med ”luftfartøy”, eller eventuelt at dette punktet blir avgrensa til det som er aktuelt i det enkelte reservatet. I så fall burde det for Drægnismorki trolig hete ”landing med helikopter..”. Dersom et slikt punkt blir tatt inn i forskriften for Drægnismorki (og/eller generelt i forskriftsmalen for naturreservat), bør det trolig kobles til krav om at flygeren gir rapport om hendelsen straks etterpå. Dersom det i framtida blir foreslått skjerpa krav til minstehøyde for flyging, vil det kreve ny høring.

Fylkesmannens kommentarer til merknader som gjelder avgrensningen

Natur og Ungdom viser til at størrelsen på arealet er viktig for at verneverdiene i et verneområde skal overleve på lang sikt, og at det foreslåtte verneområdet bare er en mindre del av det området som det er registrert store verneverdier på. Det er også gjennomgående vanskelig å se sammenhengen mellom avgrensningen og de enkelte verneverdiene (artsforekomster etc.). Fylkesmannen vil minne om at det er visse forskjeller mellom frivillig vern og tradisjonelt vern styrt av vernemyndighetene. I og med at verneforslaget er basert på enighet mellom grunneierne og miljøvernmyndighetene, vil det kunne være en del avvik mellom verneverdig og vernet område. Eierforhold er viktigere enn ved tradisjonelt vern, noe som også er grunnen til at dette verneforslaget er avgrenset til Drægnismorki, mens videre verneprosess for Yttrismorki må vente på en jordskiftesak for å avklare eierforholdene. Fylkesmannen kan være enig i at de mange naturfaglige registreringene som gjelder Drægnismorki-Yttrismorki framstår som lite koordinert, og med resultat som derfor er vanskelig å sammenligne. Fylkesmannen støtter i prinsippet tanken om en grundigere, samlet miljøundersøkelse av hele området. Det er generelt en mangel ved mange naturundersøkelser at de enkelte artsfunnen og verneverdige elementene er for dårlig kartfestet. Samtidig må en regne med at det kan være ulike meninger både om metodikk og geografisk omfang av en slik undersøkelse som Natur og Ungdom etterlyser, og også om hva resultatene skal brukes til.

Fylkesmannens tilråding

Det er ingen av høringspartene som stiller seg negative til at Drægnismorki naturreservat blir oppretta med de foreslåtte grensene. Det er heller ingen av partene som har store innvendinger mot restriksjonsnivået.

Verneforslaget for Drægnismorki, som det første frivillig-vern-området i Sogn og Fjordane, er spesielt ved at det bygger på en framforhandlet enighet mellom grunneierne og staten. Den avtalte erstatningen kan utbetales så snart vernet er vedtatt, og fra grunneierne og Skogeigarlaget har Fylkesmannen blitt sterkt oppfordra om å sørge for at den formelle prosessen fram til vedtak går så fort som mulig, slik at grunneierne slipper å vente på oppgjøret. Fylkesmannen vil derfor så langt som mulig unngå å forsinke saken, og antar at Luster kommune ser det på samme måte.

Fylkesmannen ser derfor som beste løsning å sende saken videre til DN for sluttbehandling, samtidig som det blir presisert at Luster kommune foreløpig ikke har fått behandlet høringssaken. Om Luster kommune har innvendinger til verneforslaget, eller ønsker å bruke lengre tid, må dette tas hensyn til.

Direktoratets tilråding

Luster kommune har avgitt uttalelse etter at DN fikk fylkesmannens tilråding, og der kommunen slutter seg til forslaget om vern av Drægnismorki som naturreservat.

Det er prøvd å få tilbud på arealer som ligger utenfor de arealene som ble tilbudt for vern. Arbeidsformen frivillig vern medfører at miljøforvaltningen må forholde seg til hva som er mulig å oppnå gjennom frivillige avtaler med grunneierne. Det området som tilrås for vern har likevel store vernekvaliteter som tilfredsstillende kravene til opprettelse av naturreservat. Når jordskiftesaken

har avklart eiendomsforholdene på Yttri, er det aktuelt å starte opp arbeid med å få til avtaler om frivillig vern for å innlemme denne delen av området i naturreservatet.

DN tilrår enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften i forhold til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Drægnismorki som naturreservat.

MDs tilråding

Vedrørende verneforskriftens § 7 pkt. 7: Ved eventuelle søknader om vedhogst bør det først vurderes om det vil være en bedre løsning at veden fraktes inn utenfra. Eventuell vedhogst bør primært begrenses til areal i umiddelbar nærhet av setrene. Eventuell vedhogst i naturreservatet kan ikke foretas i registrerte kjerneområder for biologisk mangfold. Gamle trær, grove trær, hule trær, døde trær og andre særegne trær skal spares. Hogsten skal gjennomføres som plukkhogst. Kantsoner mot vann, bekker, myr, stier og veier skal opprettholdes.

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Drægnismorki naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

26. Prestebakkefjella naturreservat, Halden kommune, Østfold fylke

Totalareal 4469 daa, hvorav 2120 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Prestebakkefjella ligger øst for Prestebakke i Idd i Halden kommune, og inkluderer Prestebakkemosen og Teigemosen med tilliggende skogarealer.

Området består av et myrlandskap med morenekoller. En tredjedel av arealet består av myr. Skogen vokser i all hovedsak på morenekollene. Skogen er i hovedsak åpen, lavvokst furuskog. I enkelte partier dominerer gran. De mest interessante skogarealene er i sørvest. Her finnes eldre skog med trær med alder opp mot 300 år. Generelt er skogstrukturen dårlig utviklet i området, og det er lite død ved. De største naturfaglige verdier knytter seg til myrene – dette er fylkets største intakte myrlandskap. Kjerneområdene har naturskogstrukturer, og særlig det største kjerneområdet har sammenhengende furuskog på større areal og større areal gammel skog. Myrkomplekset er vurdert å være av regional/nasjonal verdi (**/**), og de nesten upåvirkede myrene må ses sammen med skogarealene når verneverdi for hele området skal vurderes.

Prestebakkemosen og tilgrensende bakkemyrer ble registrert i 1978 og i 1988, samme år som skogen ble vurdert av Norsk institutt for naturforskning (NINA), som et "svært verneverdig (***) supplementsområde". Området var med på høring i Landsplan barskog I i 1992, men ble senere frafalt. Skogfaglige registreringer ble også utført i 2005. Naturtypene *myr* og *barskog* i området er hver for seg verneverdige. Området er samlet vurdert å være av regional verneverdi (**), men skal skogen vurderes for seg er denne av lokal verneverdi.

Formålet med naturreservatet er å bevare et skog- og myrområde som representerer fattige naturtyper over marin grense på grunnfjellet i Sørøst-Norge. Området består av et stort, lite påvirket myrkompleks med bakkemyrglenner og tjern, omkranset av naturskogarealer på lav og middels bonitet. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det går en kraftlinje gjennom området samt en vinterveitrase for uttransport av

tømmer. En preparert skiløype går gjennom området.

Høringsinstanser

Utkastet til verneplan ble sendt på høring til berørte grunneiere, kommunen, fylkeskommunen, samt til Østfold fylkeslandbruksstyre, Haldenvassdragets Skogeierforening, Østfold Bondelag, Østfold bonde- og småbrukerlag, Naturvernforbundet i Østfold, Norsk Ornitologisk Forening Østfold, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske Forening, NJFF Østfold, Halden Soppforening, Naturvernforbundet i Halden, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Forsvarsbygg Østlandet, Telenor, Fortum Distribusjon a/s, Haakon A. Stang, Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonsulent, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Vegdirektoratet, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Norskog, Reiselivsbedriftenes landsforening, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Norsk Biologforening, SABIMA, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforening, Friluftslivets Orienteringsforbund, Norges Luftsportsforbund, Norsk inst. for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet for miljø og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende instanser har ingen innvendinger eller kommentarer til verneforslaget: Forsvarsbygg (inkl. Forsvarsdepartementet og Forsvaret), Statens Vegvesen, Bergvesenet, Norges Jeger- og Fiskerforbund og Universitetet for miljø og biovitenskap.

Halden kommune (næring, landbruk og miljø) stiller seg positiv til forslaget og visse unntak i verneforskriften, og vurderer at reservatet ikke vil medføre noen negativ konsekvens av betydning for eiendommenes økonomiske avkastning.

Halden kommune - hovedutvalg for nærings- og miljøpolitikk har tatt saken til orientering.

Østfold fylkeslandbruksstyre er meget tilfreds med at Prestebakkefjella blir naturreservat og støtter forslaget.

Østfold Entomologiske Forening viser bl.a. til at slike områder vil bli mer verdifulle i årene som kommer og at sjeldne insekter kan forventes påvist. Foreningen støtter verneforslaget.

Fortum Distribusjon a/s viser til en høyspentlinje. Selskapet stiller seg positiv til forslaget, dersom hensyn tas til selskapets retningslinjer for drift, vedlikehold, fornying og transportbehov. En eventuell flytting av kraftlinje i konflikt med reservatet må kostes av utbygger.

Østfold fylkeskommune har ikke innvendinger til verneforslaget, og peker på at en merket sti på "Turkart Østfold" ønskes opprettholdt.

Botanisk museum ved Universitetet i Oslo kjenner området og støtter forslaget. Det vises til at forslaget er vesentlig redusert i forhold til NINA's vurdering i 1988 (10.600 daa) og høringsforslaget i Landsplan barskog i 1992 (6.830 daa). Museet håper området i fremtiden kan suppleres med mer verneareal.

Interessegruppa Mer Villmark Nå (MVN), som i en tidligere fase engasjerte seg, er svært positiv til forslaget. Grappa beklager sterkt at ca 1/3 av opprinnelig planområde ikke var med på høringen, idet de "største" verneverdiene finnes sør for forslaget. MVN ber om igangsetting av en "vanlig" verneprosess på de utelatte arealer. Videre ber de om at en kraftlinje over Teigemosen må gis en annen trase dels pga kollisjonsfare for fugl, og at plantet gran etter hogst på Storfjellet i nordøst anbefales fjernet.

Statnett uttaler i en høringsuttalelse innkommet etter at fylkesmannen sendte sin tilråding til DN, at de pr i dag ikke har planer om å bygge i det omsøkte området. Statnett forutsetter at etablering av naturreservatet ikke endrer mulighetene for vedlikehold av eksisterende ledninger og traseer.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene

Fylkesmannen har mottatt kartskisse over Fortums anlegg. For å ivareta Fortums interesser, er vernebestemmelsene supplert med et nytt pkt. §§ 4.10 og 5.4 om drift, vedlikehold, oppgradering/fornyelse av eksisterende el.anlegg, som i tilstrekkelig grad bør ivareta Fortums interesser. En evt. kabling av kraftlinjen over Teigemosen vil bli vurdert som en del av forvaltningen av reservatet.

Når det gjelder ønsket fra Østfold fylkeskommune om opprettholdelse av merket tursti, viser fylkesmannen til at stien på "Turkart Østfold" er identisk med en vintervei-trase som er tillatt vedlikeholdt (§ 4.9).

Botanisk museum ved Universitetet i Oslo håper området i fremtiden kan suppleres med mer verneareal. Fylkesmannen viser til at det gjennom en frivillig vern-prosess ikke har vært mulig å få med ytterligere verneareal.

Når det gjelder ønsket fra Interessegruppa Mer Villmark Nå (MVN), om igangsetting av en "vanlig" verneprosess på de utelatte arealer, viser fylkesmannen til at området tidligere er frafalt etter en "vanlig" verneprosess i 1992-93, og at skogvern på privat grunn nå skal ivaretas gjennom frivillig vern. Det vises til at frivillig vern i er forsøkt på et langt større areal, men uten å føre fram. Fylkesmannen viser til evt. fjerning av plantet gran vil bli vurdert som en del av forvaltningen av reservatet.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen viser til at en lav svarprosent under høringen må i tilskrives at vernesaken er basert på frivillighet, at området ligger øde til og at ingen konflikter eller motforestillinger er fremkommet i prosessen, verken skriftlig eller muntlig.

Fylkesmannen tilrår at verneforskriften suppleres med et nytt pkt. §§ 4.10 og 5.4 om drift, vedlikehold, oppgradering/fornyelse av eksisterende el.anlegg.

Fylkesmannen tilrår reservatforslaget fremmet i tråd med overnevnte anmerkninger.

DNs tilråding

DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften i forhold til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Prestebakkefjella som naturreservat.

MDs tilråding

Når det gjelder eventuelle avgrensede tiltak for å hindre større skader på omkringliggende skog, må dette vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen. Det er foretatt andre mindre justeringer i verneforskriften, bl.a. tilpasning til ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Prestebakkfjella naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

7. OPPHEVING AV TIDLIGERE VERNEDE OMRÅDER

Krakksfjellet naturreservat i Solund kommune ble opprettet ved forskrift fastsatt ved kongelig resolusjon 17. desember 1999. Ved dom av 16. desember 2005 kom Gulating lagmannsrett til at vedtaket om fredning av Krakksfjellet naturreservat var ugyldig, i første rekke pga. saksbehandlingsfeil. Våren 2006 ble det vedtatt en ny forskrift om midlertidig vern av Krakksfjellet naturreservat. Selv om forskriften fra 1999 rettslig sett må anses bortfalt, må den likevel oppheves formelt ved forskrift som vedtas av Kongen i Statsråd.

Skadden naturreservat i Kragerø kommune ble opprettet ved forskrift fastsatt ved kongelig resolusjon 28. mars 1980. Ved kongelig resolusjon 19. juni 2009 ble det fastsatt en ny forskrift om fredning av Skadden naturreservat. Det var meningen samtidig å oppheve forskriften fra 1980,

men ved en inkurie ble en slik opphevelse ikke foretatt. Det er derfor nå nødvendig å oppheve forskriften fra 1980, ved forskrift som vedtas av Kongen i Statsråd.

På denne bakgrunn er det utarbeidet forskrift for vedtakelse av Kongen i Statsråd som gjelder oppheving av forskriften fra 1999 for Krakksfjellet naturreservat, og oppheving av forskriften fra 1980 for Skadden naturreservat. Saken er av rent teknisk karakter. Den har ingen faktisk sammenheng med skogverneplanen, men det er av praktiske årsaker valgt å behandle saken i forbindelse med skogverneplanen.

Miljøverndepartementet tilrår:

I

Verneforskrifter for 26 områder i fylkene Nord-Trøndelag, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hedmark, Oppland, Telemark og Østfold fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 – 26).

II

Forskrift om oppheving av forskrift 17. desember 1999 nr. 1460 om fredning av Krakksfjellet som naturreservat, Solund kommune, Sogn og Fjordane, samt forskrift 28. mars 1980 nr. 22 om fredning av Skadden naturreservat, Kragerø kommune, Telemark, fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 27).